

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

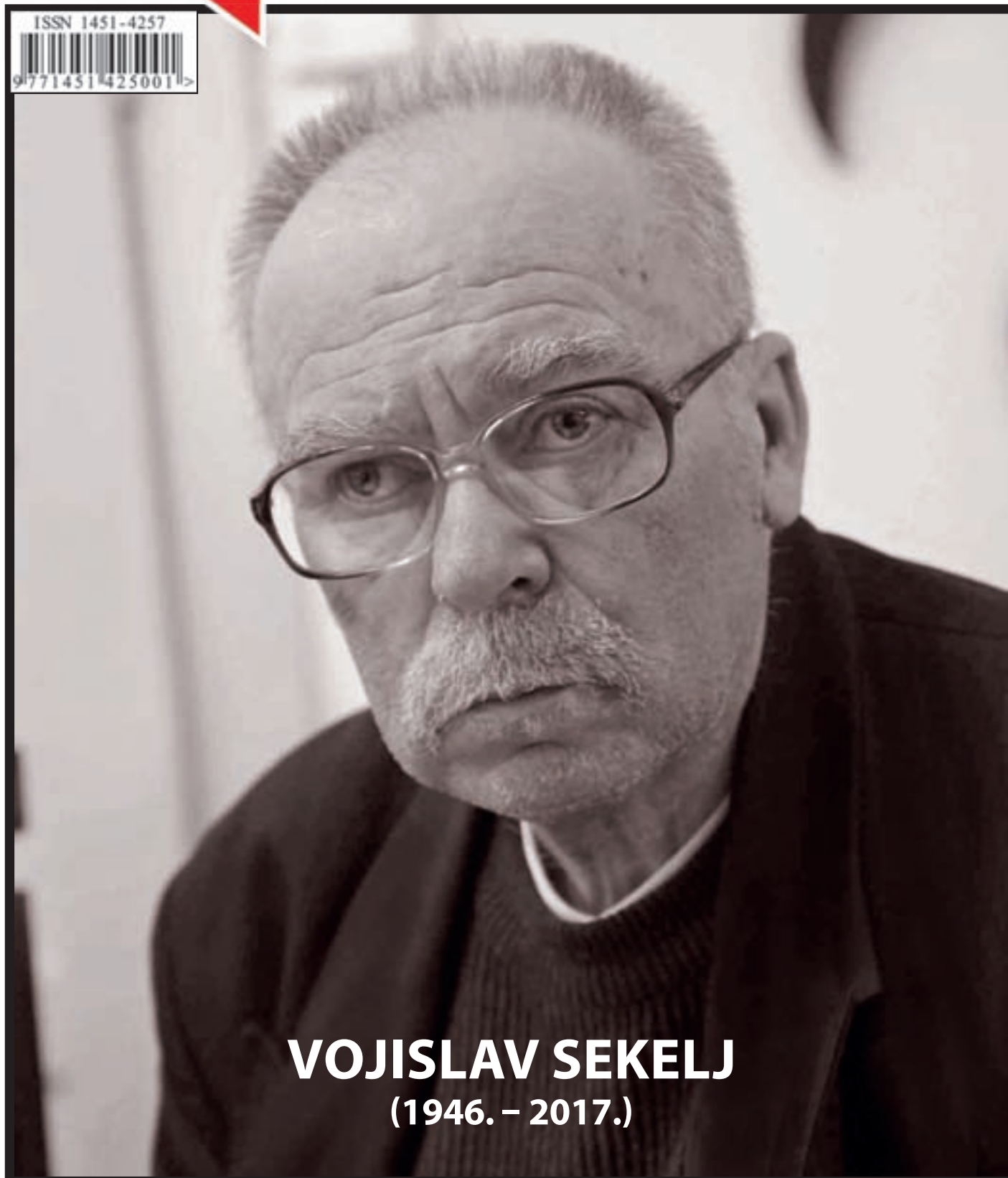
BROJ 734

12. SVIBNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

VOJISLAV SEKELJ
(1946. – 2017.)

SADRŽAJ:

5

Smjene u ustanovama kulture kao povod za priču o kulturnoj politici u Subotici

Relativizacijom do uprosječavanja

12

Siniša Leopold, šef dirigent tamburaškog orkestra HRT-a

Izazovi tambure u današnjem vremenu

15

Rezultati subotičkog natječaja za projekte u kulturi

Hrvatskim udrugama 2,2 milijuna dinara

26

Fruškogorsko mjesto Jazak

Lijek za srce i dušu

30

Urbani Šokci 12 održani u Osijeku i Plavni

Baština – nemjerljiv kulturni kapital

45

Igor Antunić se nada sve češćim nastupima za prvi tim *Spartaka*

Najljepši dar za rođendan

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Blago nama

Svaka nacionalna manjina koja ima matičnu domovinu, pretpostavljam, želi da ta domovina skrbi o njima na odgovarajući način. I želi da ta država bude stabilna i snažna i u dobrim odnosima s domicilnom državom kako bi ta skrb bila učinkovita. Na žalost, ta nam se želja nikako ne uspijeva ostvariti u potpunosti. Prethodna vlast, na čelu sa SDP-om, baš i nije marila za svoje sunarodnjake u susjedstvu, a vlast na čelu s HDZ-om, koja je pokazala veće zanimanje za pripadnike hrvatskog naroda izvan Hrvatske, baš i nije stabilna. Nikako da se sve posloži.

Uoči lokalnih izbora na političkoj sceni u Hrvatskoj je pat pozicija. Jednak broj ruku, 75:75, bilo je u Hrvatskom saboru kada se glasovalo o smjeni HDZ-ova ministra financija **Zdravka Marića** (pa nije smijenjen), dok je **Gordan Jandroković** iz iste stranke izabran sa 76 glasova za predsjednika Hrvatskog sabora nakon što je **Božo Petrov** iz Mosta podnio ostavku. Pitanje je i dalje može li HDZ osigurati većinu, a ako je i osigura pitanje je dokle će ona trajati, odnosno kada će se morati raspisati izvanredni parlamentarni izbori.

Različiti analitičari smatraju da preslagivanje Vlade neće dugoročno uspjeti i predviđaju izvanredne parlamentarne izbore za jesen. I kažu dok ovaj mandat traje jedino će lagodno biti zastupnicima s ucjenjivačkim potencijalom bilo iz većinskih, regionalnih ili manjinskih stranaka. Sada su oni traženi i njihove »ruke« su na cijeni. No, nije ni njima uvijek lagodno, osobito zastupnicima iz redova nacionalnih manjina kojih u Hrvatskom saboru ima osam a čiji se mandati zbog načina njihova izbora (garantirani mandati) nerijetko osporavaju, napose u situacijama kao što je ova kada i te kako mogu utjecati na to hoće li se se Vlada održati ili će pasti. To se očito nije dopalo potpredsjedniku Hrvatskog sabora **Milijanu Brkiću** iz HDZ-a, koji je poručio kako nacionalne manjine u Hrvatskoj neće određivati Vladu i ministre. Hrvatski helsinški odbor ocijenio je kako ovakva izjava retorikom odudara od uljuđenog govora u demokratskim društvima. I ne samo to, već da je u suprotnosti s Ustavom i zakonima. IO HHO-a je upozorio »Brkića i njemu slične« da u Hrvatskoj na svim nivoima izbora, od izbora za predsjednika Republike do jedinica lokalne uprave suodlučuju pripadnici nacionalnih manjina. I na koncu, poručio kako ta izjava niti ne odgovara istini jer vlast u Hrvatskoj, u ovom trenutku istina ovisi o glasovima nacionalnih manjina, kao što je istina ovisila o glasovima nacionalnih manjina u prethodnom mandatu HDZ-a i Mosta pod predsjedanjem **Tihomira Oreškovića**.

Na (ne)sreću, ovakvih prozivanja nacionalnih manjina i osporavanja njihovog prava da suodlučuju o sastavu Vlada na svim razinama u Srbiji nema. Niti se u Ustavu Srbije poimence nabrajaju nacionalne manjine kao što je to u hrvatskome Ustavu niti ima garantiranih mandata na svim razinama za pripadnike nacionalnih manjina. Samim time niti ne mogu baš (pogotovo pripadnici malobrojnijih manjina) utjecati na sastav vlasti. Blago nama. Ne možemo suodlučivati, pa samim time niti možemo biti »krivi« bilo kome za to.

J. D.

Čestitka u povodu 15. obljetnice osnutka Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*

POVIJESNA ULOGA u informativnom području

Na današnji dan prije 15 godina, 8. svibnja 2002. godine, većinom glasova zastupnika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine usvojena je Odluka o osnutku Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*, što je jedan od najvažnijih događaja u području informiranja na materinjem jeziku u suvremenoj povijesti Hrvata u Vojvodini. Nositelj inicijative za osnutak NIU *Hrvatska riječ* bilo je Hrvatskom akademsko društvo, a tadašnji zastupnik Hrvatskog narodnog saveza u Skupštini APV-a **Kalman Kuntić** istu stavlja sredinom 2001. u skupštinsku proceduru i operativno je provodi unutar složenih i, relativno, sporih procedura unutar Skupštine AP Vojvodine.

Zahvaljujući razumijevanju potrebe za informiranjem na hrvatskome i djelatnom zauzimanju tadašnjeg zastupnika Lige socijaldemokrata Vojvodine iz Subotice **Stipana Stipića**, prije

procesa institucionalne izgradnje Ustanove, koje su uspješno okončane pojavom prvoga broja tjednika *Hrvatska riječ* 31. siječnja 2003. godine.

Osnutkom NIU *Hrvatska riječ* htjelo se po uzoru na druge nacionalne manjine u Vojvodini stvoriti prikladan institucionalni okvir za ostvarivanje prava na informiranje građana hrvatske nacionalnosti u tiskanome mediju na vlastitome jeziku, koji bi bio financiran iz proračuna AP Vojvodine. Ujedno, osnutkom jedne takve ustanove htjelo se pridonijeti afirmaciji kulturnog, znanstvenog i književnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata kroz časopisnu i knjišku produkciju. I ovom svečarskom prigodom ističemo kako su oba spomenuta segmenta od presudnog značaja za svaku manjinu, što onda vrijedi i za Hrvate u Vojvodini: prvim se, naime, osigurava vlastiti prostor javnosti, što je osnovna pre-

postavka za postojanje svake nacionalne zajednice, a drugim se otvaraju mogućnosti za dublje i svestranije svjedočenje i tematiziranje vlastitog života.

Ovim putem Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata na čelu s ravnateljem **Tomislavom Žigmanovim** čestita Upravnom odboru, menadžmentu na čelu s ravnateljem **Ivanom Ušumovićem** te novinarima i suradnicima na čelu s glavnom i odgovornom urednicom tjednika

Hrvatska riječ dr. sc. **Jasminkom Dulić**, ovu vrijednu obljetnicu. Tijekom proteklih 15 godina NIU *Hrvatska riječ* je jedina samostalna profesionalna novinska ustanova koja izdaje istoimeno tiskano informativno glasilo Hrvata u Srbiji i samim tim je njegova povijesna uloga velika kako u informativnom području tako i povijesnom jer bilježi sve događaje, zbivanja i procese Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji. Tim prije je uspjeh veći trajati cijelo desetljeće i pol u ne uvijek povoljnim okolnostima, u čemu vidimo i hrabrost i želju za očuvanjem samobitnosti i postojanja hrvatske zajednice na ovim prostorima.

Bila vam svima 15. obljetnica osnutka Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* poticaj za još zauzetiji rad na informiranju cijele hrvatske zajednice u Vojvodini, odnosno Republici Srbiji, uz želju da se vašim informativnim sadržajima koristi što veći broj čitatelja.

Tomislav Žigmanov, ravnatelj ZKVH-a

svega putem lobiranja kod predsjednika Skupštine AP Vojvodine **Nenada Čanka**, i mekšanjem s početka odbijajućeg stava Demokratske stranke, zbog koalicijskih obveza prema DSS-u koji se žestoko protivio listu na hrvatskom jeziku, na čemu je radio Kalman Kuntić, predsjednik Odbora za informiranje vojvođanske Skupštine **Dorđe Subotić** koncem 2001. godine mogao je intenzivirati aktivnosti na osnutku *Hrvatske riječi*, napose na planu izrade temeljnih dokumenata.

One su urodile prvim ozbiljnijim plodom nakon više od šest mjeseci – Skupština AP Vojvodine je, naime, na sjednici održanoj 8. svibnja 2002. donijela »Odluku o osnivanju Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*«, čime su se stekli prvi valjani formalno-pravni uvjeti za daljnji konkretni rad na osnivanju, u smislu izrade konstitutivnih pravnih akata i poduzimanju radnji neophodnih za njezino registriranje. Uslijedile su zatim intenzivne konzultacije unutar hrvatske zajednice i aktivnosti na planu

Smjene u ustanovama kulture kao povod za priču o kulturnoj politici u Subotici

RELATIVIZACIJOM do uprosječavanja

Josipa Ivanković: »Smatram da čak i Dom zdravlja ne mora imati doktora, odnosno liječnika za direktora; dobro je da ima odličnog menadžera, a doktor mora biti u ordinaciji ili operacijskoj sali« **Nela Tonković:** »Kulturna politika Grada postoji i ona se odražava u svim događajima koji se u posljednje vrijeme vide, težeći uprosječavanju i ujednačavanju svega«

»Meni nije svirao i pevao jedino Betoven i Šopen, jer sam bio mali«

(Dragan Marković Palma)

Ova legendarna izjava gradonačelnika Jagodine po svim je svojim značajkama zaslužila počasno mjesto u dvije kultne rubrike dva kulturna tjednika: »Verovali ili ne« *Politikinog zabavnika* i »Greatest hits« *Feral Tribunea*. Ali, »dubinska struktura« ove rečenice – koja će nasmijati i prosječno uspješnog učenika osnovne škole – otkriva mnogo ozbiljniju suštinu o kojoj bi se dalo napisati i jedan opsežan rad u koji bi bilo uključeno više grana društvenih znanosti. Kako **Palma** ipak nije tema ovog teksta, zaustavimo se tek na jednoj od značajki njegove gore navedene izjave – relativizaciji.

Praksa je, naime, potvrdila da je njegovo notorno nepoznavanje osnovnih stvari koje se tiču opće kulture posve nebitno za dužnost koju obavlja već u i-ha-haj mandata. Zašto bi jedan gradonačelnik u današnjoj Srbiji morao znati da **Beethoven** i **Chopin** nisu bili ni svirci ni estradni pjevači ili pak da su nedavno umrli? I zašto bi se uopće i stidio svog neznanja kada je (da možda malo i pripomognemo Palmi) čak i jedan **Einstein** rekao kako je »sve relativno«. Ili tako nekako.

Kultura sebe ne cijeni

Na najboljem tragu ove teorije relativnosti deset godina kasnije, odnosno prije 14 dana, našao se i potpredsjednik Skupštine grada Subotice **Veljko Vojnić**, koji je nakon smjene **Viktorije Šimon-Vuletić** i imenovanja **Gordane Guberinić** za direktoricu Art kina *Lifka* izjavio kako onom tko se želi baviti kulturom nije potrebno posebno obrazovanje! Njegova kolegica **Josipa Ivanković**, odnedavno vijećnica Srpske napredne stranke (SNS), bila je ipak preciznija: »Za rad u kulturi nisu

potrebne posebne kvalifikacije«, rekla je na samoj sjednici. U svom odgovoru na reakciju tridesetak subotičkih djelatnika u kulturi, koji je *Hrvatska riječ* u prošlom broju prenijela, Josipa Ivanković je dodatno učvrstila svoj stav, navodeći više poznatih imena iz svijeta kulture i znanosti koji su iz raznoraznih razloga u jednom trenutku preskočili formalno obrazovanje, a u razgovoru za naš tjednik ga i proširila:

»Nije riječ o tome da direktor ustanove kulture ne mora imati posebno obrazovanje. To je izvučeno iz konteksta. Ne postoji fakultet za kulturu, jel' tako? Gospođa koja je postavljena za v. d. direktorice kulturne ustanove **Aleksandar Lifka** ima završena dva fakulteta. Sa završenim Ekonomskim fakultetom ona je savršeno kvalificirana da bude direktorica ustanove kulture. U krajnju ruku, smatram da čak i Dom zdravlja ne mora imati doktora, odnosno liječnika za direktora. Dobro je da ima odličnog menadžera, a doktor mora biti u ordinaciji ili operacijskoj sali.«

Ona navodi i da je glavni razlog zbog kog je Gordana Guberinić izabrana za direktoricu Art kina *Lifka* taj što njezina dva protukandidata u prijavi za natječaj nisu podnijela program rada! Na primjedbu da se mnogo drastičniji primjer uspješno provedene proceduralne relativizacije dogodio koncem studenoga prošle godine kada je na sjednici Skupštine grada usred mandata bez ikakvog obrazloženja smijenjen član Savjeta Festivala europskog filma Palić **Zoltán Siflis** i na njegovo mjesto, bez ikakvih podataka, postavljena novinarka **Gabriella Vadlövö** sugovornica odgovara kako to nije prvi slučaj:

»U proteklih pet i pol godina, otkada sam u Skupštini, postavljali smo mi mnoge ljude bez životopisa. Ako ćemo o tomu, oporba nije rekla niti riječ protiv direktora Gradskog muzeja **Istvána Hullóa** koji je biolog i koji se po struci za to mjesto mnogo manje uklapa od Gordane Guberinić.«

Ispravnost teorije po kojoj je sve relativno pokazuje i još nekoliko primjera, a koji se u užem ili širem smislu tiču kulture i

kulturne politike grada. Tako se, recimo, samo ovom teorijom može braniti prošlogodišnje imenovanje **Matije Bečkovića** za *Počasnog građanina* Subotice, jer dotični niti je rođen u njoj, niti u njoj živi niti ju je na bilo koji način spominjao u svom opusu. Relativno je također i koliko **Baja Mali Knindža** ispunjava umjetničke kriterije za nastup na *Zavičajnim danima* baš kao što je relativno i to kako se raspodjeljuju sredstva na natječajima za kulturu. Josipa Ivanković, koja je i sama bila članica Gradske komisije za kulturu četiri godine, s tim u vezi kaže kako je multietničnost Subotice i njezin problem i njezino bogatstvo:

»Novca je uvijek malo i uvijek će ga biti malo. Ali, ono što je mnogo gore je da je kvaliteta kulturnih manifestacija značajno opala. Smatram da naše institucije koje se bave kulturom trebaju maksimalno iskoristiti to što smo bliski Europskoj uniji, odnosno njezine predpristupne fondove putem prekogranične suradnje i da na taj način unaprijede kulturu u našem gradu. Ako se to ostvari, i Grad i Pokrajina i Republika će kasnije to sigurno vrednovati na odgovarajući način. Inače, ja zaista ne bih htjela komentirati nastup Baje Malog Knindže, ali ono što je svakako činjenica jest da *Zavičajni dani* okupljaju veliki broj ljudi. Je li to kultura ili ne? Ja stojim pri svom stanovištu da svatko od nas može dati doprinos kulturi ukoliko to želi, jer je kultura nešto što se ne uči. Kultura je nešto što se osjeća, vidi i čuje.«

Bez obzira na to što se kultura ne uči nego se ona osjeća, vidi i čuje Josipa Ivanković kaže kako je Subotici neophodna *Strategija kulture* kako bi se, prije svega, utvrdilo koje su to manifestacije od značaja za grad. U izradi *Strategije*, kaže ona, potrebno je da sudjeluju predstavnici svih institucija kulture, ali i sva nacionalna vijeća u gradu kako bi novac, bar za manifestacije od zajedničkog interesa, bio raspoređen i nekoliko godina unaprijed kako bi se i same institucije koje su s tim povezane mogle razvijati i kvalitativno poboljšavati. Osim potrebe izrade *Strategije*, ona kaže kako bi i same institucije trebale poraditi na poboljšanju svog materijalnog položaja, a da se to ne odnosi na sredstva iz gradskog proračuna:

»Kultura, kao i sve druge oblasti, košta. I dokle god smatramo da je normalno besplatno odlaziti u muzej ili na jeftine, u smislu novca naravno, predstave ljudi koji se bave kulturom ne mogu napredovati. Svuda u svijetu je drugačije. Kada odete u Beč, Rim ili Pariz i ulazak u crkvu se naplaćuje, jer njihovo održavanje košta. Tako i svaka manifestacija košta i zbog toga mislim da bi ovdašnje institucije kulture trebale više vrednovati same sebe, ne samo kroz naplatu ulaznica nego i članarine kada je riječ o udrugama.«

Kulturom »upravlja« – strah!

Komentirajući posljednji, ali i ranije spomenute događaje potpisnica otvorenog pisma nakon sjednice Skupštine grada, povjesničarka umjetnosti i direktorica Suvremene galerije Subotica **Nela Tonković** kaže kako se u nekom trenutku može (u)činiti da je kultura prepuštena sebi, jer se već dugo zapaža ozbiljna nebriga Grada, mimo financiranja određenih sadržaja koji su se, kako kaže, na volšeban način našli na listi manifestacija od značaja za Grad.

»Kada je kulturna politika u pitanju, djeluje kao da je Grad po ovom pitanju odlučio da ne radi mnogo dok se prvo ne oglasi Republika, odnosno nadležno Ministarstvo koje treba donijeti

Strategiju. Postojala je neka strategija u izradi, ali ona nije došla ni do točke javne rasprave i čini mi se da je riječ o nekakvoj odluci da se ne ide ispred centralnih vlasti. Ipak, kulturna politika Grada postoji i ona se odražava u svim događajima koji se u posljednje vrijeme vide, težeći uprosječavanju i ujednačavanju svega.«

Nasuprot ovoga, sugovornica kaže kako kultura uvijek treba biti avangarda jednog društva, postavljati pitanja i zahtijevati traženje odgovora, bez nužne obveze formulacije samo jednog određenog.

»Ali, iz razloga koji meni nisu do kraja jasni živimo u društvu koje se plaši postavljanja pitanja, društvu koje se plaši mišljenja i njihovog sučeljavanja kao i prezentiranja argumentacije za mišljenje. Namjesto toga, kao da se od nas očekuje da slijepo vjerujemo. E, kultura se protiv takvog stava uvijek bori tako da sve ovo vidim kao posao na spuštanju nivoa koji je dosegnut«, kaže Nela Tonković.

Ipak, kada je riječ o komunikaciji s lokalnom samoupravom, ona kaže kako je dobra i da nema(ju) loših iskustava s ljudima s kojima neposredno komunicira(ju), konkretno s članicom Gradskog vijeća zaduženom za kulturu **Miroslavom Babić**! Ali, već u sljedećoj rečenici Nela Tonković kaže kako joj je čudno što do sada nije održan nijedan sastanak svih direktora ustanova kulture na kom bi se upoznali s programom rada gradske vlade na ovom području. Kada je riječ o događajima zbog kojih su i reagirali, ona kaže kako treba uvažiti činjenicu i da je Miroslava Babić »relativno nova« u tom poslu, te da ranije ni na koji način nije bila vezana za kulturu.

»Više puta smo apelirali da se malo ozbiljnije pristupi raspodjeli novca iz proračuna i da se bliže pogledaju rezultati koje ostvaruju kolege u drugim ustanovama. Nepoznavanje stanja u kulturi i čak slabo prihvaćanje i neprihvatanje određenih činje-

Koncert za gusle i klavir

nica je ono što rezultira ovakvim stanjem. Posve je druga stvar kada je netko 20 godina u poslu, pa može govoriti i o programskim pitanjima određenih ustanova, a potpuno je drugi nivo kada se netko ne upozna čak niti s onim što mu je zadatak», kaže sugovornica.

Upitana tko onda »upravlja kulturom« u Gradu, odnosno donosi od katastrofalnih do vrlo problematičnih odluka Nela Tonković kaže kako joj se čini da to radi – strah kod vladajuće koalicije (!):

»Nisam sigurna na čemu je on utemeljen, ali tomu je još jedan razlog veliki raspad unutar Saveza vojvođanskih Mađara. I onda sve to djeluje, recimo ovo s gospodinom Siflisem, kao nekakav pokušaj da se iz tijela odlučivanja odstrane ljudi koji su u jednom trenutku bili dovoljno smjeli iznijeti mišljenje koje se razlikovalo od onoga što je centrala stranke strogo propisivala.«

Zanimljivo, ona kaže kako se ispostavilo da nakon otvorenog pisma straha kod ljudi koji se bave kulturom (više) nema. Naprotiv, kako kaže, mnogi su govorili kako je nešto slično (o) davno trebalo uraditi i da je sada bilo krajnje vrijeme za to. S izuzetkom članova Drame na srpskom Narodnog kazališta, to potvrđuju i imena potpisnika i ustanove iz kojih dolaze: Suvremena galerija, Gradski muzej, Fondacija *Danilo Kiš*, Drama na mađarskom Narodnog kazališta...

»Čini mi se da je to inicijativa koja je došla u pravo vrijeme i na njoj su nam čestitali mnogi naši kolege iz cijele Srbije. Svi smo mi negdje profesionalno umreženi i to je veoma dobro odjeknulo. Čak se, posredstvom profesorice **Milene Dragičević-Šešić**, sam ministar kulture **Vladan Vukosavljević** upoznao s ovim problemom«, kaže Nela Tonković.

Ipak, upitana što očekuje nakon ove reakcije, ona kaže kako bi bilo preoptimistično nadati se nekakvoj javnoj inicijativi ko-

jom bi se nastavilo šticeenje vlastite ili drugih profesija iako bi to, kako navodi, bilo potrebno.

»Naš odgovor bila je samo reakcija na ono što se dogodilo na Skupštini. Tu nije riječ o izboru za direktora Art kina *Lifka*, jer je to urađeno u skladu sa zakonom. Naravno da to nije u skladu s etikom i logikom, ali svi članovi zakona dopuštaju ovo što se dogodilo. Ipak, nas je najviše povrijedila formulacija kako kultura nije djelatnost kojoj je potrebno posebno obrazovanje. Mi smatramo da smo svojim djelovanjem pokazali da je obrazovanje itekako potrebno«, kaže sugovornica.

Preduvjet za pozitivno rješenje postojeće prakse, ne samo u Subotici, po njenim riječima je otvaranje širokog dijaloga i stalni razgovor ljudi iz ustanova kulture s ljudima koji formiraju kulturnu politiku, jer se, kako kaže, samo »bistrenjem« može doći do »najčistije supstance« koja može biti osnova od koje se kreće. U zaključku, a u vezi s predašnjom rečenicom, Nela Tonković kaže kako kultura ne može bez politike, jer su obje djelatnosti ljudskog duha:

»Ali kultura sasvim sigurno može bez prostačkih upada politike u teritorij koji politici ne pripada. Politika je tu da služi svim građanima, pa tako i kulturi i kultura nije tu da se povinuje dnevnom političkim zahtjevima, što je najčešći način na koji mi razumijemo politiku općenito. Ne, kultura i politika uvijek idu zajedno, ali ne tako da jedna vulgarizira drugu.«

Konačno, recimo i to da smo kao sugovornicu za ovu temu predvidjeli i članicu Gradskog vijeća za kulturu Miroslavu Babić. Iako preko gradskog Media centra zamoljena za razgovor, odgovor na naš mail nije stigao. Osim informacija da je Miroslava Babić »na službenom putu« i obećanja da će nam se javiti, do zaključenja broja ništa drugo nismo dobili.

Zlatko Romić

Република Србија
Министарство културе
и информисања

Ministarstvo kulture i informiranja Poduprto devet projekata iz hrvatske zajednice

Ministarstvo kulture i informiranja objavilo je rezultate natječaja za financiranje i sufinanciranje projekata iz oblasti suvremenog stvaralaštva u Srbiji u 2017. godini, u okviru kojeg se sredstva dodjeljuju i za oblast kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina. Na ovom natječaju sredstva je dobilo devet projekata hrvatsko-manjinskih udruga i ustanova, u ukupnom iznosu od 1.320.000 dinara. Prijedlog Hrvatskog nacionalnog vijeća o raspodjeli sredstava za projekte iz hrvatske zajednice drukčiji je od rezultata natječaja: Vijeće je, naime, predložilo 1,2 milijuna dinara za ukupno 10 projekata, od kojih je povjerenstvo uvažilo šest, te odredilo još tri nova. Razlike postoje i u opredijeljenim iznosima: tri su projekta dobila više sredstava od predloženoga.

Na ovom natječaju sredstva dobili su: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata za izdavanje časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* (120.000), Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame Tavankut za 32. saziv prve kolonije naive u tehnici slame (120.000), UBH *Dužijanica* Subotica za *Dužijancu 2017.* (200.000), UG *Urbani Šokci* Sombor za znanstveni skup *O Šokcima je rič* (120.000), HGU *Festival bunjevački pisama Subotica* za 17. Festival (200.000), HKC *Bunjevačko kolo* Subotica za Smotru dječjeg folklora *Djeca u Dužijanci* (120.000), Hrvatska čitaonica Subotica za XVI. *Dane Balinta Vujkova* (200.000), HKPD *Matija Gubec* Ruma za cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra povodom Dana društva (120.000) i HKUPD *Stanislav Preprek* Novi Sad za manifestaciju *Preprekovo proljeće* (120.000).

Za oblast kulturnih djelatnosti nacionalnih manjina izdvojeno je ukupno 15.640.000 dinara, a poduprto je 102 projekta.

D. B. P.

Godišnja skupština HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume

Nastavak redovitih aktivnosti

Članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume su na svojoj redovitoj godišnjoj skupštini, koja je održana u nedjelju, 7. svibnja,

usvojili izvještaje o radu za 2016. kao i planove rada za 2017. godinu. Protekla godina okarakterizirana je kao veoma uspješna, a u ovoj su planirane redovite aktivnosti, kao i sudjelovanje na nekoliko značajnih manifestacija.

Prema riječima tajnika Društva **Nikole Jurce**, najznačajnije aktivnosti koje je ova udruga imala u protekloj godini bile su sudjelovanje udruge na susretima hrvatskih srijemskih udruga u Petrovaradinu, dva cjelovečernja koncerta Velikog tamburaškog orkestra, cjelovečernji koncert u dvorani *Siget* u Zagrebu u povodu obilježavanja 20. obljetnice Udruge protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata i sudjelovanje na Festivalu tamburaških orkestara Srbije u Rumi.

Kao jedna od najznačajnijih aktivnosti koja će biti održana u 2017. godini, izdvojen je susret udruge koja nose naziv Matije Gupca u Rumi, gostovanje Velikog tamburaškog orkestra u Bjelovaru i sudjelovanje na manifestaciji *Dužijanica* u Subotici.

Osim članova Društva, skupštini su prisustvovali predstavnici Općine Ruma, kao i Gradskog tamburaškog orkestra *Branko Radičević* i *Plavi čuperak* iz Rume. Prije početka skupštine prisutnima se obratio predsjednik Društva **Pavle Škrobot**, a kraćim programom predstavili su se polaznici škole tambure pod ravnanjem **Željka Jerkovića**.

S. D.

Tribina u Subotici

Manjinski mediji – kako dalje?

Tribina na temu *Mediji na manjinskim jezicima danas u Srbiji – kako dalje?* održana je u srijedu u Subotici, u Galeriji *Dr. Vinko Perčić*.

Na tribini je predstavljena studija Centra za razvoj civilnog društva iz Zrenjanina nastala kao rezultat istraživanja manjinskih i višejezičnih medija na kojima se stvara medijski sadržaj na 16 manjinskih jezika, između ostalih, na mađarskom, hrvatskom i bunjevačkom. Jedan od gradova u kojima je krajem 2016. realizirano istraživanje bio je i Subotica. Autori studije su **Kalman Kuntić**, **Miroslav Keveždi** i dr. **Vladimir Ilić**.

In memoriam

VOJSLAV SEKELJ (1946. – 2017.)

Nakon kratke i teške bolesti, u 72. godini, u četvrtak, 4. svibnja, u Subotici je preminuo poznati hrvatski književnik, publicist i kulturni djelatnik iz Vojvodine **Vojslav Sekelj**.

Rođen je u Subotici 20. travnja 1946. U rodnom gradu je završio osnovnu, srednju te Višu tehničku školu, smjer elektrotehnika. Najveći dio radnog vijeka proveo je kao srednjoškolski profesor u subotičkoj Tehničkoj školi, u kojoj je jedno vrijeme bio ravnateljem. Zbog očitovane angažiranosti u hrvatskoj zajednici od početaka demokratizacije srbijanskog društva koncem 80-ih godina XX. stoljeća te napisa koje je objelodanjivao u tiskovinama (prije svega u *Glasi ravnice* i *Žigu*), u kojima je branio prava hrvatske zajednice na dostojanstven život i pozitivno priznanje, gubi uposlenje. Od 2002. bio je član uredništva časopisa Maticе hrvatske iz Subotice *Klasje naših ravni*, a od 2008. urednik glasila Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Glasi ravnice*. Bio je član Društva hrvatskih književnika i Društva književnika Vojvodine.

Jedan je od najčitanijih pisaca u Vojvodini na hrvatskom jeziku na kojem piše od početka. Pisao je pjesme, romane, eseje, poetske drame, književnu kritiku i publicistička djela. Prvi njegovi radovi bili su objavljeni u časopisu *Čik* 1964., a u ediciji *Osvit* časopisa *Rukovet* iz Subotice objavljena mu je 1972. prva zbirka pjesama *Djetinjstvo*. U svojim pjesmama ima suvremeni, moderni pjesnički izraz i oblik, a tematski su vezane uz idejne motive i vrijednosne zasade egzistencijalizma. Jedan je od utemeljivača,

kasnije cijeloga pokreta, pisanja pjesama na novoštokavskoj bunjevačkoj ikavici, koja mu je katkada sofisticirana do virtualnosti.

Zbog antihrvatske histerije u vrijeme nakon *Hrvatskog proljeća* od strane lokalnih čelnika Saveza komunista dano mu je do znanja da su njegove pjesme nepoželjne u subotičkom časopisu *Rukovet*, što ga je primoralo da objavljuje u drugim sredinama. Na preporuku književnika **Petka Vojnića Purčara** okrenuo se pisanju književne kritike, koju je objavljivao u novosadskom časopisu *Polja*, zagrebačkom *Oko*, sarajevskom *Izraz*, beogradskom *Književnost*. Manji dio njih objavio je u knjizi *23 kritike*. U svom je drugome romanu *Uzmi dodaj*, po vlastitim riječima, pokušao iskazati tjeskobe domaćeg čovjeka nastale uslijed teških ratnih godina 1990-ih. **Krešimir Nemec** ga je uvrstio u antologiju hrvatskog romana 1945. – 2000. Djela su mu prevedena na mađarski, njemački, slovački, slovenski, makedonski, albanski, rumunjski, francuski i engleski.

Sekelj se okušao 1990-ih i u novinarstvu. Bio je prvi dopisnik Hine i Hrvatskog radija iz Subotice (1990.-92.), zatim redoviti kolumnist i, kratko vrijeme, ravnatelj *Glasi ravnice*, a nakon razilaženja s vodstvom DSHV-a i s dijelom suradnika, pokrenuo je i uređivao dvotjednik *Žig*, uspješno promičući novinarstvo na hrvatskom jeziku. *Žig* je izlazio 5 godina, a onda je zbog novčanih poteškoća prestao izlaziti. Unatoč tome, postojanje *Žiga* utrlo je put inim vojvođanskim medijima na hrvatskom

jeziku. Kasnije, nakon promjena, ponovno je od 2008. uređivao *Glas ravnice*.

Predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** 7. listopada 2009. dodijelio mu je odličje *Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića* za očuvanje kulture hrvatskoga naroda u Srbiji. Knjiga polemičkih i publicističkih spisa *Kako se branilo dostojanstvo* dobila je nagradu *Emerik Pavić* za najbolju knjigu na hrvatskom u Srbiji u 2011. godini koju dodjeljuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Iste je godine dobio nagradu za životno djelo na području književnosti *Balint Vujkov Dida* Hrvatske čitaonice. Nagradu *Dr. Ferenc Bodrogyári* grada Subotice dobio je 2006. godine. Dobitnik je i priznanja *Ban Josip Jelačić* za dugogodišnje društveno djelovanje u očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta Hrvata u Vojvodini 2015., koju dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće.

Djela: *Djetinjstvo*, pjesme, 1972.; *Sad znadeš sve*, pjesme, 1979.; *Daleka zvona*, roman, 1983.; *Poljubac izdaje*, pjesme, 1988.; *23 kritike*, književna kritika, 1988.; *Rič fali*, pjesme na ikavici, 1991., (reizdana 1993. i 2003.); *Uzmi dodaj*, roman, 2002.; *U izmučenim riječima*, pjesme, 2005., (reizdana 2008.); *MMV*, Subotica, 2005.; *Kako se branilo dostojanstvo*, polemički spisi, 2011.; *Životopis jedne sjene*, pjesme, 2013.

Smrću Vojislava Sekelja hrvatska zajednica u Vojvodini izgubila je jednu od najautentičnijih osobnosti, lirika neponovljivih izričaja, beskompromisnog borca za dostojanstvo Hrvata i neformalnog učitelja mlađih naraštaja hrvatskih književnika u Vojvodini.

Komemoracija povodom smrti Vojislava Sekelja održana je u petak, 5. svibnja, u Hrvatskom nacionalnom vijeću u Subotici. Spomen na ovog velikana pisane riječi organizirali su zajednički HNV i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Sekeljev sprovod održan je istoga dana na Kerskom groblju u Subotici.

Kako se brani dostojanstvo – uzoriti slučaj Vojislava Sekelja

Hrvatski književnik iz Subotice **Vojislav Sekelj** pamtit će se kao jedna od najrenomiranijih, najzanimljivijih i najintrigantnijih osoba hrvatske književne scene u Vojvodini s konca XX. i početka XXI. stoljeća. Osim što se, i više nego uspješno, okušao u gotovo svim književnim vrstama – objavio je više od deset vrijednih knjiga pjesama, romana, eseja i književnih kritika, ušavši s pjesmama i proznim djelima u brojne antologije – ujedno je bio i javno angažirani intelektualac: odvažno je, naime, znao dodatno šiljiti svoje oštro pero i spram događaja i pojava iz društvene zbilje, napose o onima prijepornima i devijantnima. Te su ga i takve aktivnosti onda odredile da postane posve raritetna pojava među piscima subotičkoga književnog kruga, napose u dijelu ovdašnjih hrvatskih spisatelja.

Vojislav Sekelj se, naime, u svojim vrsnim novinskim napisima i u hrabrom javnom djelovanju, osobito nakon 1990. i svakovrsnoga kraha normalnosti, što je vrhunilo u širenju karcinoma mržnje u njegovom neposrednom okruženju i ludilima rata u nedalekom susjedstvu, dosljedno zalagao protiv rata među narodima i mržnje među ljudima te branio dostojanstvo svakog čovjeka, a posebice onih slabih, nemoćnih, obespravljenih..., riječju žrtava, među kojima su uvelike bili i ovdašnji Hrvati. Borio se tih godina Sekelj tintom i perom protiv organiziranih prijevara i krađa iza kojih je stajala država sama, velikih obećanja malih ljudi koji su sluđivali puk, gnusnih laži i krivotvorenja svakih vrsta koje su razarale svaku pristojnost i dostojanstvo, protiv nanošenja nepravdi ne samo iz nehata već i onih iz najboljih namjera, u povijesti rijetko viđenih

zloporaba društvenih i javnih institucija i ustanova, koje su na koncu uništile većinu prerogativa država u kojima živimo...

Nije se u to vrijeme, drugim riječima, Sekelj mirio s kolapsom u krvi društva i raspada u gnoju mržnje države pred njegovim očima, što se događalo na štetu velike većine njegovih sugrađana i na još veću njegovih sunarodnjaka, već je, tomu suprotno, odlučno i kontinuirano promicao ideje slobodnog, demokratskoga društva; odvažno je svjedočio kako se u javnosti odgovorno treba govoriti, hrabro je i bez upita za cijenu dekonstruirao anomalije pred nama, bio brana, od razuma udaljenih, dakle, sumanutih inicijativa i programa; nije se ustezao spremati ni u vlastitome dvorištu ono što nije valjalo... Na taj je način pokazivao, uz pozivanje na brojne europske književne i intelektualne vedete, kao što su **Albert Camus** ili **Jean Paul Sartre**, kako se uspostavlja u javnom djelovanju intelektualca moralna vertikala u vremena nenaklonjena čovjeku, davši i tako još jednom odlučni prinos deprovincijalizaciji subotičke javne scene. S tim i takvim naložima vlastita svjetonazora odlučno je utjecao i na dio svojih mlađih kolega i prijatelja te tako postao teško ponovljivi neformalni odgajatelj jednog dijela hrvatskih intelektualaca u Subotici.

Naravno, za tako što je trebalo, napose u to vrijeme, imati hrabrosti – moralo se stajati nasuprot brojnih i snažnih, a nehumanih struja i procesa. Prisjetimo se i ovoga puta samo svih onih neprilika u Subotici u prvoj polovici 90-ih godina XX. stoljeća: svakovrsnih posrnuća čovjeka, padova u bijedu neljudskoga, političkoga rasapa i *zamešateljstva* generiranog izvan Subotice i dobrobrano primljenih kod jednog broja elite i puka te krvavih ratova u nedalekom okruženju, kada su ljudski životi bili na niskoj cijeni. Napose su ovdášnji Hrvati bili objekti s kojima se manipuliralo, o kojima se krivo i tendenciozno pisalo, koje je bilo gotovo *in* mrziti i osporavati, koji su bili negativno instrumentalizirani, sustavno strašeni, mobilizirani u nekoliko navrata, često diskriminirani, spram kojih je činjeno i nasilje... Riječju, imali su status viševrsnih neprijatelja u društvu, na što Vojislav Sekelj nije, za razliku od mnogih drugih, pristajao, postajući tako, dakako svjesno, žrtvom ne samo kada je u pitanju moguće nerazumijevanje nego i gubitak brojnih, za život važnih, preduvjeta, kao što je uposlenje. No, kada je u pitanju bila obrana dostojanstva poniženih i uniženih, Sekelja nije interesirala cijena koju će platiti, jer mu je obrana ljudskoga dostojanstva bila daleko važnija. I u tomu mu nije bilo ravnoga...

Čovjek, pa makar bio on i književnik, najvažnija je neknjiževna ali ljudska pouka uzoritoga slučaja Sekelj, mora djelovati i biti određivan iz okvira humanističkih vrednota *hic et nunc* – ovdje i sada – a ne boraviti samodovoljan u nekakvom vlastitom imaginariju, živeći slijep mimo svijeta, dotičući samo ono što ne određuju sile i osovine vlasti. Na taj je način, naime, Sekelj onda strčao od većine svojih generacijskih kolega književnika u Subotici, koji su najčešće pero u tintu umakali uz, dakako sitnotaktičarsko, uračunavanje očekivanja onih koji imaju moć. Naravno, to je bila posljedica i njihova istovrsnoga djelovanja u javnosti – ne ći uz vodu vladajućih i moćnih matica, biti u barci njihovih izbora, jedra okretati spram vjetrova što su ga puhali, raditi tako da se nitko od vladajućih ne naljuti, pisati onako da se sviđa moćnima... Ili, pak, stameno šutjeti!

No, nama je sada, dakako iz posve drugih razloga, šutjeti. Šutjeti isto stameno, razmišljati o veličajima Vojislava Sekelja i nastojati da isti ne okopne. Ne toliko i ne samo Vojislava Sekelja radi nego i nas samih i naše budućnosti.

Tomislav Žigmanov

Vojo, duh slobodne misli

Muk... suze... i rakija za dušu.

Valjda je to i najprirodnija reakcija prijatelja na vijest o smrti Vojislava Sekelja.

Nakon toga... provala sjećanja.

Sjećanja na Vojinu hrabrost da početkom devedestih krene u susret vihoru i pokuša mu se suprotstaviti glasom logike, razuma i osjećaja za etiku i pravdu. Činio je to Vojo i na stranicama *Glasa ravnice*, a napose u *Žigu*, kojega je '94. i pokrenuo s ciljem da pokaže kako duh slobodne misli ne može začepiti nijedan vođa čiju veličinu tvori za misao lijena gomila. Svojim tekstovima na stranicama ovog mjesečnika i dvotjednika Sekelj je jednakom oštrinom pronicao u dušu do srži zlog režima kao i do karikatura njegovih lokalnih slugu, ne ustručavajući se pri tomu upustiti se i u verbalni sukob s čelnicima unutar zajednice kojoj je i sam pripadao. Na isto je poticao i svoje suradnike, te je stoga posve prirodno da su na stranicama ovog mjesečnika i dvotjednika svoje mjesto našli i otac **Jovan Nikolić** i bač **Ivan Lešo** i **Đorđe Balašević** i **Bartul** svirac, ali i **Marigit Savović** ili **Mirjana Marković**, baš kao što je i normalno da su, pune 23 godine prije usvajanja Deklaracije o zajedničkom jeziku, tekstovi u *Žigu* bili objavljivani na hrvatskom, srpskom ili bunjevačkoj ikavici, kako je već kojem autoru bilo najlakše izraziti svoju misao.

Naviru tako sjećanja i na Vojin književni opus: na **Camusa**, **Sartrea**, **Krležu**, **Vujkova**... koji su idejno ili stilski nastavili svoj život u Sekeljevoj poeziji, prozi, esejima ili kritikama. Pa opet, i u tomu je Vojo bio originalan, od sažete i jezgrovite *Riči*, koja enciklopedijski pokriva mnoštvo pojmova, pa do »kartonske poezije« kao samokritičkog odgovora na pitanje o mjestu koje je knjizi danas sve više namijenjeno.

Kao i djelo mu, jaka je bila i Sekeljeva osobnost. Svoju tjelesnost gotovo je posve podredio duhu iz kog su izvirale matematička inteligencija i artistska otvorenost, za dijalog, analizu i kritiku ponajprije. Pa ipak, čini se kako su i nagrade što ih je za života primio materijalni dokaz da je društvo više cijenilo Vojin duh nego on sam. A možda je na sebi svojstven način i bio u pravu. Postupno se povlačeći iz javnog života, a zahvaljujući debelim naslagama spoznaja da se malo toga u društvu promijenilo na bolje, iz duha Vojislava Sekelja gradativno su, sve više i više navirale *Izmučene riječi*. Jednako tihe i jake kao i kada se prije više od četvrt stoljeća okrenuo i pošao u susret vihoru, znajući unaprijed i cijenu i ishod. I... možda je upravo stoga Vojino djelo jedan od najsvjetlijih primjera u novijoj povijesti Subotice *Kako se branilo dostojanstvo*, ali i vječiti poziv Razumu da nema pravo na šutnju kada mu susjedi postanu glupost, primitivizam i zlo.

U to ime, Vojo...

Fala!

H. R.

Siniša Leopold, šef dirigent tamburaškog orkestra Hrvatske radiotelevizije

IZAZOVI TAMBURE

u današnjem vremenu

Posljednjih dvadesetak godina tambura sve više postaje pravo, istinsko umjetničko glazbalo na kojem se izvodi i umjetnička glazba s velikim uspjehom* Tamburaši će svojim izvedbama briljirati kad se budu izvodile skladbe pisane za njih* Pobornik sam što prirodnijeg tona tambure, da bude što manje prisutan neki svjetliji, mandolinistički prizvuk, da tambura bude ono što jest

Trideset i dvije godine šef dirigent tamburaškog orkestra Hrvatske radio televizije, skladatelj, glazbeni pedagog na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, aranžer nekoliko stotina aranžmana za tamburaške ansamble, sastave, orkestre, glazbenik koji najviše voli i svira tamburu samicu, profesor, a od prošle godine i docent na Muzičkoj akademiji u Zagrebu **Siniša Leopold**, na IV. Tambura instrumental festivalu u Subotici bio je jedan od članova žirija. Tu prigodu smo iskoristili za razgovor s njim.

IR Bili ste član žirija na IV. Tambura instrumental festivalu u Subotici na kojemu je bilo natjecatelja iz raznih sredina. Kako ocjenjujete ovo natjecanje?

Siguran sam da bi **Pajo Kolarić** koji je osnovao prvi tamburaški orkestar daleke 1847. u Osijeku, pa i briljantni, legendarni primaš **Janika Balaz** bili oduševljeni ovim što su u svojim nastupima prikazali ovi mladi, sjajni tamburaši. Opći dojam? Skoro će biti 200 godina da se tambura dokazuje i pokazuje cijelom svijetu kao sjajno orkestralno glazbalo, ali posljednjih dvadesetak godina ona sve više postaje pravo, istinsko umjetničko glazbalo na kojem se izvodi i umjetnička glazba s velikim uspjehom. Jako sam zadovoljan jer se vidi da tambura ima prosperitet u tom pravcu ka pravom umjetničkom, solističkom glazbalu. Ovi zaista mladi svirači su pokazali izvanrednu tehniku. Tambura se jako brzo približava instrumentima koji su se u svijetu odavno etablirali u području klasične glazbe, instrumentima poput violine, klavira, gitare, flaute koji su do sad imali neprikosnoveni primat u tehničkom muziciranju. Tamburaši pokazuju da je sve to moguće izvesti na tamburi. Opći dojam je jako zadovoljavajući.

IR Neminovno je da žiri gleda ne samo izvedbu već i sigurnost u nastupu. Znači li da je bolji glazbenik onaj tko djeluje sigurno?

Nekad vanjština može prevariti. Ponekad se može u tome i pretjerati, ali vrlo lako se prepozna iskonsko muziciranje koje dolazi iznutra iz pravog umjetnika i tu nema prevare. Nije presudan osmijeh, nije presudno pokazati mimikom lica neku pretjeranu radost. Bitno je da se kroz izraz očiju, kompletan izraz lica prikaže sviračevo unutarnje proživljavanje.

IR Ima li na ovom natjecanju vidljive razlike u stilovima ili školama sviranja?

Ima dosta nijansi u načinu držanja trzalice, u kvaliteti tona, pa se može reći da je u pitanju određena škola muziciranja.

Možemo čak primijetiti takozvanu rusku školu sviranja na tamburi, ali najviše se razlike primjećuju u boji tona, neki imaju više svjetliji ton kojem doprinosi i kvaliteta trzalice pa i držanje desne ruke i samo udaranje trzalicom po žici. Neki instrumenti sami po sebi proizvode tamniji ili svjetliji ton, u pitanju su ponekad i žice, neke su znatno kvalitetnije od drugih, ali sigurno da postoje određene škole koje se očituju i kroz odabir repertoara. Ja sam pobornik što prirodnijeg tona tambure, da bude što manje prisutan neki svjetliji, mandolinistički prizvuk, da tambura bude ono što jest. Bilo bi dobro što prije doći do originalnih skladbi pisanih baš za tamburaše, da na ovakvim festivalima čujemo što manje transkripcija. Ipak, za sad je to neminovno, jer tambura je mladi instrument koji se tek počeo dokazivati kao solistički instrument. Zato profesori moraju svojim učenicima davati transkripcije jer nemaju drugih skladbi na raspolaganju. Kad bude više originalnih kompozicija za tamburu kao solistički instrument, tambura će doći više do izražaja, lakše će biti žiriju ocjenjivati. Na natjecanju smo čuli od **Mozarta, Bacha, Sibeliusa, Mendelsohna do Potočnika**, hrvatskih, srpskih autora pa je i u tom smislu nekad teško vrednovati te nijanse.

IR Kakva su Vaša iskustva u vezi sa studijskim snimanjem tambure, što je u tome bitno?

U posljednjih 15-20 godina načini i tehnologije snimanja glazbe su jako napredovale. Donedavno, a još i danas, glazba se vrednovala decibelima. U najnovije vrijeme decibeli su zastarjeli, pojavile su se neke nove mjerne jedinice koje bilježe kvalitetu, kakvoću tona. Mi, koji se bavimo tamburaškom glazbom još uvijek se u studiju bavimo »decibelima«, još uvijek imamo iste mikrofone jer za nova tehnička dostignuća nemamo sredstava. Mislim da će se u narednih nekoliko godina znatno promijeniti način i uvjeti snimanja u studiju. U Zagrebu još uvijek snimamo tako da pred svakog svirača stavimo mikrofona. Ipak, u praksi se pokazalo da, ovisno o vrsti glazbe koju snimamo, to ponekad i nije najbolje rješenje. Ako snimamo stariju glazbu, baroknu ili iz doba romantizma, bolje je snimiti cijeli jedan štim, sve bisernice na jedan mikrofona, bračeve na drugi, i tako redom. Teško je dati jednoznačan odgovor ali prije svega ovisi koju glazbu snimamo. Folklorna glazba podnosi jedan čvršći, svjetliji, robusniji ton, a to se može bolje i kvalitetnije snimiti tako da svaki svirač ima jedan mikrofona. Iako tamburaši manje prate modernije načine snimanja, mislim da će i oni vrlo brzo morati ići u korak s vremenom i koristiti nove mjerne jedinice koje će omogućiti da se na tamburi kao posebno nježnom instrumentu drugačije mjeri kakvoća zvuka i cijeli spektar boje tona koje tambura proizvodi. Koliko sam upućen, to se u svijetu već radi na taj način.

IR Kakve su artikulacijske mogućnosti na tamburi?

Sve se svodi na tri osnovne artikulacije: kratak ton, *staccato*, *portato* ton, to je legato, dugi ton na tamburi, ali ga ne trzamo i postoji *legato* ton trzanjem po žici. To je jedan od najviše karakterističnih načina sviranja na tamburi koja je poznata kao trzalačko žičano glazbalo. Osim ta tri osnovna načina, postoje još i drugi. Kako, na primjer odsvirati kratki, *secco staccato* na tamburi? Može se to proizvesti kao malo dulji *staccato*, ali na tamburi nemamo takvih mogućnosti kao na klaviru, gitari ili violini. To je određeni hendikep na tamburi, ali zato mislim da je pravi prosperitet i budućnost tambure kao umjetničkog glazbala stvaranje originalnih skladbi baš za tamburaše. Kada transkribiramo djela za violinu, klavir, trubu ili flautu, teško je prenijeti na tamburu

ono što na primjer jedan flautist izvede u kompoziciji pisanoj baš za flautu. Zato mislim da je prava budućnost tamburaša upravo u tim originalnim skladbama pisanim za tambure, a to mogu napisati zaista samo veliki znalci, glazbenici koji su i sami svirali tamburu i poznaju njezine mogućnosti. I na natjecanju smo čuli gotovo 90 posto transkripcija, ali moje mišljenje je da u njima tamburaši ne mogu sebe potpuno izraziti. To će moći u kompozicijama pisanim baš za solo tamburu uz pratnju korepetitora. U takvim skladbama će tamburaši moći pokazati ne samo ove tri osnovne artikulacije, nego i puno više toga, pa i neka *glisanda* koja su karakteristična za tamburaše i koje oni mogu i uspješnije izvesti nego, na primjer, pijanisti; pa *martelata*, brojni ukrasi. Na natjecanju smo čuli karakteristične ukrase za glazbu koju su pisali Mozart ili **Händel**, te iako su to tamburaši izvodili zaista sjajno, opet ti ukrasi nisu toliko karakteristični baš za tamburu već za instrumente baroknog razdoblja. Tamburaši će svojim izvedbama briljirati kad se budu izvodile skladbe pisane za njih.

HR **Uz Veljka Valentina Škorvagu, predajete tamburu na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Postoji li na Akademiji redovan studij tambure?**

Tambura kao predmet postoji u Zagrebu na Akademiji 30-ak godina, a od prošle godine smo započeli s modulom tambure. Profesor Škorvaga i ja predajemo neke predmete vezane za tamburašku glazbu, ja predajem ansambl tambure, a on se bavi solistima na tamburi. Vrlo brzo ćemo vidjeti je li taj modul kratko prijelazno razdoblje ili će to potrajati duže. Nadam se da će to potrajati možda godinu-dvije i da će prerasti u odsjek, u jedan višegodišnji kompletan studij za tambure. Kolegij koji predajem 33 godine obrazuje metodičare tamburaše, one koji upišu osmi odsjek na Muzičkoj akademiji, glazbene pedagoge, koji se na tom kolegiju bave isključivo metodikom rada s tamburaškim orkestrima. Njih osposobljavamo da što uspješnije mogu u praksi voditi tamburaške skupine. Ovaj modul odgaja i obrazuje soliste na tamburi, ali putem kolegija »ansambl«¹ vrlo studiozno se tamburaši bave komornim muziciranjem na tamburama. Tako imamo duete, tercete, sve do noneta gdje studenti sjajno muziciraju, do detalja se bavimo pojedinim izvedbama, kompozicijama. Modul je prelazno razdoblje gdje kroz tri godine

studiranja tambure kao solističkog glazbala i sviranja u ansamblu studenti stječu zvanja i znanja koja teže ka potpunom studiju tambure kao solističkog i orkestarskog glazbala. To prelazno razdoblje bi se trebalo vrlo brzo pretvoriti u jedan višegodišnji studij. Trenutno imamo deset studenata, što je jedan kompletan ansambl s kojim se mogu izvoditi i najzahtjevnija djela i kompletne partiture od 10-ak dionica koje su skladali naši najveći skladatelji. Već od sljedeće jeseni, kad će se upisati još bar 5-6 studenata, imat ćemo kompletan orkestar od 16 vrhunskih tamburaša gdje će se moći prikazati tambura i kao solističko ali i glazbalo za muziciranje u duetu, najviše kvartetu, kao najzahtjevnijoj formi komornog muziciranja.

HR **Postoje li specifičnosti dirigiranja tamburaškim ansamblima?**

Dirigiranje kao glazbeni izričaj, kao neka glazbena forma, predstavlja vrhunac u glazbenoj djelatnosti. Svaki dirigent se mora povinovati osnovnim dirigentskim normama. Kad govorimo o dirigiranju tamburašima, i ono podrazumijeva neke iste norme za svaku vrstu dirigiranja, ali dirigiranje tamburašima ipak ima neke specifičnosti. Na primjer, odabir programa. Tamburaši izvode od klasike, tradicijske, folklorne glazbe, pop glazbu, u novije vrijeme i jazz, crkvenu, duhovnu glazbu, cijele mise, dakle sve glazbene, žanrove. To je jedan specifikum, jer nije isto diri-

girati jazz glazbu gdje možete malo »zasvingat«, zaplesat, ili u pop glazbi gdje dirigiranje može biti ležernije. Klasična glazba podrazumijeva nešto drugo, a folklorna opet nešto drugo. Mi koji se bavimo dirigiranjem tamburaške glazbe možemo biti malo i ležerniji, ali ne ako se izvodi nekakva simfonija za tambure, koncert, mjuzikl. Svako djelo zahtijeva karakterističan pristup dirigiranju. Ponekad teško mogu zamisliti jednog klasičara dirigenta, nekog možda ponajvećeg dirigenta u svjetskim razmjerima, kako bi on dirigirao neku folklornu skladbu. Kako će to u konačnici izgledati, hoće li njegov pristup biti premonumentalan, preozbiljan, preklasičan pa samim tim neće biti najadekvatnija izvedba? Zamislimo jednog **Karajana** ili **Bernsteina** da dirigira *Veliko bačko kolo*. Možda bi previše dramaturški pristupio tom kolu i pitanje je bi li sve bilo pogođeno u stilu. Kad govorimo o tradicijskoj glazbi, stil je u dirigiranju možda najvažnija stvar. Može pred tamburaški orkestar stati i najveći dirigent, ali ako ne poznaje stil kompozicije, možda će pogriješiti u izvedbi.

Nela Skenderović

Rezultati subotičkog natječaja za projekte u kulturi

Hrvatskim udrugama 2,2 milijuna dinara

Nije uvažen prijedlog HNV-a o raspodjeli sredstava koji je podrazumijevao više sredstava za hrvatske udruge

Grad Subotica objavio je rezultate Natječaja za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi u 2017. godini. Kada su u pitanju udruge kulture s hrvatskim predznakom, podržano je 23 projekta s ukupno 2.215.000 dinara. Prema ovakvoj odluci, razvidno je da nije uvažen prijedlog Hrvatskog nacionalnog vijeća, što se odnosi u prvom redu na visinu iznosa sredstava (HNV je tražio veći iznos, odnosno 2.890.000 dinara) te broj podržanih projekata (HNV je tražio potporu za dva više, odnosno ukupno 25 projekata).

Drugi bolje znaju

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić** izražava nezadovoljstvo ovom odlukom subotičke lokalne samouprave uz komentar da se ponavlja praksa neuvažavanja prijedloga HNV-a po natjecajima, što ingerencije nacionalno-manjinskih vijeća čini fiktivnim.

»Odluka gradskog povjerenstva nas može dovesti do ključka da drugi, mijenjajući prijedlog koji je usvojio HNV, bolje znaju što treba hrvatskoj zajednici na polju kulture, od onih koje su upravo pripadnici te zajednice izabrali da odlučuju. To ostavlja pomalo gorak okus i iznova nas podsjeća na okolnost da zapravo imamo vrlo mali prostor za utjecanje u pogledu stvari koje se tiču razvitka hrvatske zajednice«, kaže Sarić Lukendić.

HNV na ovaj problem ukazuje godinama unatrag. Neuvažavanje njihova prijedloga odnosi se najviše na slučajeve lokalnih samouprava te Ministarstva kulture i informiranja, u slučaju kojega, u posljednje vrijeme, kako napominje naš sugovornik, ima pozitivnih pomaka glede uključenosti predstavnika nacionalnih vijeća kod donošenja odluka na natjecajima. S druge strane, mišljenja HNV-a se u najvećoj mjeri uvažavaju od strane tijela pokrajinske vlasti.

»Ukoliko nacionalna vijeća nemaju moć odlučivanja u oblastima za koje su po zakonu određena skrbiti, onda naše ingerencije postoje samo fiktivno na papiru«, dodaje Sarić Lukendić.

Podržani projekti

Sredstva na natjecaju Grada Subotice dobili su sljedeći projekti iz hrvatske zajednice: UBH *Dužijanica* za projekte *Dužijan-*

ca 2017. (900.000) i *Takmičenje risara* (150.000); HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta za VI. seminar bunjevačkog stvaralaštva (50.000) i XXII. festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta* (80.000); Katoličko društvo *Ivan Antunović* za projekte *Božićnjaci, izložba i konzerviranje* (30.000), *Dani biskupa Ivana Antunovića* (20.000), Dan društva – književna večer uoči *Dužijance 2017.* (35.000), *Subotička Danica* kalendar/godišnjak za 2018. (30.000) te izložbu *S Božjom pomoći* (35.000), Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta za XXXII. saziv prve kolonije naive u tehnici slame (100.000), Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest za HosanaFest 2017.* (95.000); HGU *Festival bunjevački pisama* – za XVII. festival bunjevački pisama (140.000), XIII. smotru dječjih pjevača i zborova (45.000) i IV. tambura instrumental festival (45.000); HKUD-a *Ljutovo* za IX. smotru hrvatskih tamburaških sastava (40.000); HLU *CroArt* za izložbu slika nastalih na VI. sazivu umjetničke kolonije *Stipan Šabić* (20.000) i za VII. saziv umjetničke kolonije *Stipan Šabić* (50.000); HKC *Bunjevačko kolo* za XXI. međunarodnu likovnu koloniju *Bunarić 2017.* (60.000), Godišnji koncert (110.000) i Smotru dječjeg folklora *Djeca u Dužijanci* (90.000); HKPD-a *Đurđin* za projekt *Igre iz mog kraja* (35.000) te Hrvatska nezavisna lista za dva projekta: *Veliko prelo – film* (25.000) i *Blaženi mirotvorci* (30.000).

Natjecajem je ukupno raspodijeljeno 32,1 milijuna dinara za 155 projekata.

D. B. P.

STARI seoski dućani

»Razglednica prije Prvog svjetskog rata« – tako ju je potpisao **Ante Sekulić** u svojoj knjizi *Selo na raskrižju putova*, odakle ju prenosimo. Zgrade se nalaze uz Beogradski put u Starom Žedniku. Prikazana je tadašnja i današnja zdravstvena stanica (na fotografiji je desno), izgrađena 1906. godine, i kuća (lijevo) u kojoj se u tim davnim vremenima nalazio *dućan* (trgovačka radnja). Na snimci staroj više od stoljeća ispred *dućana* su slikani ljudi, možda obiteljavnog vlasnika, ali nisu ostala zabilježena imena fotografiranih.

Prema sjećanjima starijih, davni vlasnik *dućana* (ili jedan od vlasnika kroz prošlo vrijeme) bio je **Sándor Pressburger**. Njegovo ime pamti se po još jednoj važnoj djelatnosti za selo – bio je osnivač Dobrovoljnog vatrogasnog društva 1925. godine, koje u kontinuitetu postoji do danas.

Između dva rata – zabilježeno je u podacima o povijesti sela 1983. godine – Stari Žednik je imao svega oko 120 kuća u selu i blizu 400 salaša u okolini! Postojala je ambulanta sa stalnim liječnikom, crkva, ljekarna, pošta, dvije škole u selu i tri na salašima. Popis zanatske opremljenosti je impozantan. Bilo je 29 obrtničkih radnji i prenosimo ih onako kako su ih nabrojali u podacima o selu u prošlosti prikupljenim 1983: »3 dućana s mješovitom robom, 7 bircuza, 3 kovača, 2 kolara, 1 sarač, 3 mesara, 1 pekar, 3 šnajdera, 2 berbera, 2 šustera i 2 krupare«. Dakle, bilo je svega...

Međunarodni put na postojećoj trasi kaldrme ka Bačkoj Topoli građen je od 1936. do 1938. i to je bio posao u kojem su sudjelovali upravo radnici iz ovog kraja.

K. K.

Rat, pobjeda i mir?

Početak svibnja je prepun proslava i sjećanja. Najinteresantniji je datum svakako 9. svibanj, koji je u našoj zemlji ali i u Europi višestruki praznik. Svaki od ovih praznika obilježit će se na različite načine, zavisno od države do države. No, da krenemo redom vijesti naših medijskih kuća: ovog dana se slavi »pobjeda nad fašizmom«; to je i dan »ujedinjene Europe«, skraćeno EU, kojoj se žarko želimo pridružiti, ali ujedno je i dan Vojске Srbije. Sintagma »pobjeda nad fašizmom« zapravo pokriva događaj kojim se okončao II. svjetski rat bar na prostoru Europe, kada je predstavnik njemačke vojske potpisao bezuvjetnu kapitulaciju pred predstavnicima tadašnjih pobjednika. Sam datum je »malo sporan«, jer njemački predstavnik vojske III. Reicha general-pukovnik **Jodl** prvo je 7. svibnja potpisao kapitulaciju u glavnom stožeru snaga SAD-a u Reimsu pred **Eisenhowerom**, sutradan je to uradio u Berlinu u stožeru sovjetskih snaga s maršalom **Žukovim**. Od tog dana u Europi 9. svibanj se slavi kao Dan pobjede i novoizabrani predsjednik Francuske **Emmanuel Macron** upravo je tog dana položio vijenac kod Trijumfalne kapije u Parizu. **Staljin** je vijest o kapitulaciji htio objaviti poslije ratifikacije, ali neki britanski izvještači su objavili vijest prije, te je on proglasio 9. svibanj za »pobjedu nad fašizmom« i od tada se na ovaj dan upriličuju vojne parade na Crvenom trgu.

Konac ili početak rata?

Potpisivanjem kapitulacije Njemačke, svjetski rat nije okončan, jer je u Europi izbila tzv. Tršćanska kriza, čiji su akteri bili savezničke snage i snage tadašnje partizanske vojske pod rukovodstvom maršala **Tita**. Predsjednik SAD-a **Truman** želio je oružjem istjerati partizansku vojsku iz grada, SSSR je tražio kompromis, jer već tada nije gledao dobrim očima na Tita. Voj-ska je »teška srca« napustila Trst, ali je na koncu Jugoslaviji, osim Trsta i njene okoline, pripala cijela Istra. Na Dalekom istoku je SSSR po sporazumu 8. kolovoza, radi pomoći SAD-u, krenuo u napad na japansku vojsku stacioniranu u Mandžuriji. Svoj dio posla su vrlo brzo i efikasno »odradili«: za nepuna dva tjedna potpuno su uništili vojsku koja je brojila skoro dva milijuna

vojnika. U isto vrijeme i Amerikanci su bili »efikasni« – 6. kolovoza su bacili prvu atomsku bombu na Hiroshimu, a tri dana kasnije i drugu na Nagasaki. Službeno da skrate rat, poštede američke živote i da Japan natjeraju na kapitulaciju. Jedan visoki dužnosnik je tada napisao: »Naprosto, morali smo baciti bombu – potrošili smo ogromna sredstva na nju. Kako bismo u slučaju neuspjeha opravdali te ogromne izdatke?«. Sviđalo nam se ovo ili ne, ratovanje i oružje koštaju, napose atomsko naoružanje, ali i proizvodnja konvencionalnog oružja je »dobar biznis«. Nekadašnja SFRJ je bila među poznatijim proizvođačima oružja, prije svega za tzv. nesvrstane zemlje, gdje smo zauzimali lidersku poziciju. Već kad smo tu, na tren trebamo se sjetiti, da je maršal Tito umro 4. a pokopan 8. svibnja u Kući cvijeća, a njegov sprovod smatra se »najvećim pogrebom nekog državnika u svjetskoj povijesti«.

Naša specifična proslava

Neću otkriti ništa »senzacionalno novo« ako kažem kako je istina da je 9. svibnja okončan jedan rat, ali istina je i ono »do viđenja u sljedećem ratu«, jer ratovanje na raznim prostorima zemaljske kugle i danas traje i nažalost trajat će zbog odličnog biznisa koji se zove proizvodnja i prodaja naoružanja. Prilog tome daje i naša zemlja, jer je proslava Dana pobjede organizirana na jedan specifičan način: centralna proslava je upriličena jednom vojno-pokaznom vježbom na poligonu u Nikincima nazvanom »Čelik 2017« uz prisustvo državnog vrha, diplomata (trgovaca?) i obveznih gostiju iz BiH. Dok ovo pišem, još mi u ušima odzvanaju komande, rafali, plotuni, buka zrakoplova, kao da sam u ratu. Na ovom zapravo sajmu »najnovijeg naoružanja« bili su prikazani kako djeluju, (tzv. bojevo gađanje): navođene rakete, samohodna artiljerija, oklopna vozila *Miloš* i *Lazar*, najnoviji poboljšani tenkovi... Ukupno »26 oružja i oruđa« kako izvještavaju novinari. Bila je izvedena i antiteroristička akcija s padobrancima i helikoperima. Čak su se na nebu pokazala oba naša aviona MIG 29 (ostali još nisu stigli). Ja sam za Mir, ali Biznis je nešto drugo.

Kako vidite stanje u kulturi Subotice?

Šatori ispred secesije

Sándor Kerekes,
slikar

Politika, naravno, treba biti odvojena od oblasti kulture, a ne da se »politički« kadrira u domeni kulture. Osobe koje rukovode institucijama kulture moraju imati značajno djelo »stavljeno na stol«, djelo koje je značajno za subotičku kulturu. Kako netko može biti direktor određene kulturne institucije ako nije barem pet godina radio u toj struci? I ne zaboravimo, pored diplome, stečene ili kupljene, potrebna je i praksa. Ljudi koji preskaču stepenice u svojoj »karijeri« imaju ogromnu prazninu u svojoj glavi. Mene ne interesira je li netko Srbin, Mađar ili Hrvat u oblasti kulture, nego ima li on relevantno djelo koje može »staviti na stol.« U Beču i Frankfurtu bio sam na danima piva. Postoje lijepo uređeni prostori za te manifestacije, ali to se ne događa tamo ispred Gradske kuće, kao kad je ovdje u Subotici nekakva *Kobasicijada*. To je neprimjereno za naš grad. Za vašare ima prostora, a ti prostori sigurno nisu ispred Gradske kuće, našeg Kazališta, arhitekture secesije. Taj naš gradski prostor ima svoj duh. I još... Skulptura u gradu je jako malo. A mjesta ima na pretek. Trebaju li nam skulpture ili šatori za 1. svibanj na Paliću? Šatori? Nisu problem samo šatori, nego sadržaj! A gdje su spomen ploče istaknutim umjetnicima u gradu, na Paliću? Jesmo li ih zaboravili?

Z. S.

Neznalice vladaju

Milenko Popadić,
novinar

U Subotici, u domeni kulturnog življenja, duh svega onoga što čini kulturni milje ovog grada, polako se gasi. Redatelj **Ljubiša Ristić** je otišao davno iz Subotice, a tada je Subotica bila centar događanja u kulturi, to jesu činjenice. Gradi se, evo, novo subotičko kazalište, valjda će se i ti radovi završiti, ali nismo svi mi »zidari«. No, dobro je što ansambl našeg kazališta, iako se muči u neodgovarajućem prostoru, producira i dobre predstave. A još da nema male Fondacije *Danilo Kiš*, čiji su programi malobrojno posjećeni, skoro da i ništa ne bi bilo vrijednog od manifestacija u kulturi. Vladari sadašnjeg subotičkog kulturnog miljea su neznalice. Kako koja vlast dolazi, postavljaju se osobe »koje sve znaju.« Može li netko otići u našu Gradsku kuću i reći – dobar dan, imam dobar scenarij za film, napisan na osnovu mog romana, recenzije postoje, pa prosudite! Toga nema. Podizao sam kredit za objavljivanje mog romana. Izdvajaju se sredstva iz gradskog proračuna za neke manifestacije, neka zavičajna priča, plaću i pate za rodnim krajem koji je na malo kilometara s one strane Drine. Ja sam otuda, od Prnjavora, neka ljudi slave i zovu »veličine« poput **Baje Malog Knindže**, ali ne mora naš grad davati iz proračuna novac za takve manifestacije. A daje. Ljudi koji su izabrani na političke funkcije misle da su Bogom dani i »oni sve znaju.« Je li to tako? Srbija ima danas toliko »genijalnih« ljudi da je to strašno.

Z. S.

Moralna kriza i materijalna bijeda

Milovan Miković,
književnik

Ono što se čini, kako većini danas nedostaje, zapravo bi trebala biti mogućnost obnove paradigme, bolje reći spasonosna potvrda postojanja sveopće izvansustavne alternative. Ovo važi i za one koji o tomu uopće nemaju svijest. Valjda je sada već mnogima bjelodano – nije dovoljna ni histerična, gestikulacija o traženju nečega drugoga, ma i usred pustinje, budući da svi na nešto drugo misle. Moralo bi se, bez ostatka, progovoriti o dubini moralne krize i materijalne bijede. Ovdje i sada. Tu mržnja baš ništa ne pomaže! Nije za jelo, a sve više ljudi doslovce gladije. Kako ovdje, gdje i kod koga, u danim uvjetima provjeriti, je li doista liberalizam, zapravo, suvremena matrica jedina preostala iza ljevice i desnice? Gdje su oni koji znaju što jeste, a što bi trebali biti početak, svrha i kraj svega? Kako doći do društva u kojem ni jedan pojedinac nije bezrazložno uzvišen, niti unižen? Nije dovoljno ni ako su nam zajednički samo sukobi. A zajednički život – što je s njim? Uljudba ne može biti samo tržišna ni tehnološko-tehnička, konzumeristička. Izbjegavanje tabuiziranih tema neće zaustaviti sve dužu i brojniju kolonu migranata, uistinu suvremenog roblja, kojim se vješto trguje i zaci-jelo dobro zarađuje. Radi njih su izbrisane granice, tako što su pojačane bodljikavom žicom. Dočim europska parlamentarna demokracija lomi svoje uzorno odnjegovane zube istovremeno post-fašističkim i post-komunističkim davno ubušalo-petrificiranim otpacima. Dokle tako? Gdje su se zaputili? Kamo kane stići?

Z. S.

Predstavljamo sponzore naše nagradne igre –
Milorad Petrović, vlasnik firme *Stil B Centar*

RADNJA u koju uvijek VRIJEDI DOĆI

Otkada je knjižara *Stil B Centar* postala stanovnik Strossmayerove ulice, Subotičani su navikli da tamo mogu kupiti sve što im od školskog i uredskog materijala treba. Uz to, u knjižari se mogu kupiti i razne prigodne stvarčice za poklone, a kad se pogledaju vitrine s flomasterima, bojama, potrepštinama za slikanje na staklo, drvo i druge materijale, čovjek prosto poželi da mu rad s takvim bojama postane hobi. Iako postoji već 12 godina, knjižara u kojoj je zaposleno 15 ljudi, u Strossmayerovoj ulici radi 6 i pol godina. Knjižara *Stil B Centar* se

bavi prodajom uredskog i školskog materijala i uslužnim dijelom štampe, kaže vlasnik knjižare **Milorad Petrović**. Školski i uredski materijal upotpunjen je poznatim svjetskim brendovima: *Staedtler*, *Rotring*, *Maped*, *Herlitz*, *Fabiano*, *Maestro*... Knjižara uslužno radi reklamnu štampu i štampu do formata metar i dvadeset, do debljine 350 grama. Može se štampati na tekstil, najčešće na majice, zastave, jastučice. Osim štampe, knjižara obavlja i uslužna graviranja na materijalima poput drveta, metala, plastike, stakla, spužve. Cijeli program upotpunjen je i uslugom fotokopiranja, korićenja, plastificiranja i uvezivanja. Osim navedenog, *Stil B Centar* se bavi i prodajom udžbenika svih domaćih izdavača pa je ta djelatnost opredijeljena najviše prema školama. Tako se u knjižari mogu kupiti dnevni, svjedočanstva, knjižice, razni obrasci, uvjerenja koje izdaje *Prosvjetni pregled* kao jedina ustanova u državi ovlaštena za tiskanje takvog materijala. Prednost kupovanja u knjižari ove vrste robe, čija je cijena ista kao u *Prosvetnom pregledu*, je što se tu ona može kupiti na odloženo plaćanje.

Iako su za nas u velikim hipermarketima u okruženju jeftiniji i garderoba i prehrambeni artikli, u Srbiji su knjižarski, školski i uredski materijal drastično jeftiniji, u startu 20 do 30 posto. Zbog toga i knjižara bilježi ponešto povećan broj kupaca iz inozemstva, napose iz Mađarske. Srbija je jedan od lidera u proizvodnji školskog i uredskog materijala, priča Milorad Petrović i potvrđuje rečeno činjenicom da je u svijetu jedan od najvećih sajmova francuski sajam na kojemu su, nakon Nijemaca, najjači izlagači iz Srbije. Srbija je zemlja koja u ovoj sferi ima cijelu paletu, od nekvalitetnih do najkvalitetnijih proizvoda. Zanimljivo je zapažanje da nekvalitetnu, najjeftiniju robu, preko javnih nabavki, kupuje država. Tu je odlučujuća niska cijena, kaže Petrović, a ona podrazumijeva najgoru robu. Obični ljudi, kojima nešto određeno treba, kupuju kvalitetne stvari. Maloprodajni segment prodaje u Srbiji svake godine bilježi blagi porast prometa, te nije izuzetak niti *Stil B Centar*. Ti pozitivni trendovi daju snagu da se nastavi dalje, a nadamo

se da neće biti nekih većih poremećaja na tržištu, kaže Milorad Petrović. On ističe da je u poslu najvažnija dobra organizacija. Knjižara je na raspolaganju kupcima od 7 ujutro do pola devet navečer, a najmanje 5 radnika mora biti uvijek angažirano u smjeni. Knjižara *Stil B Centar* se kao sponzor uključuje u dosta humanitarnih akcija, napose onih koje se odnose na zaštitu životnog okoliša, zaštitu ljudskih i manjinskih prava i zaštitu djece.

Nela Skenderović

15. godina od osnutka NIU *Hrvatska riječ* (I.)

Kada je riječ o samome osnutku Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*, valja najprije nešto reći o tomu kako se uopće došlo do toga. Kao prvo, treba istaknuti kako je ideja da se na jedan sustavni i od države financirani način riješi pitanje informiranja na hrvatskome jeziku u Vojvodini postojala relativno dugo u ovdašnjim hrvatskim krugovima, a u javnosti su je plasirali čelni ljudi Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Međutim, od toga se, na temelju različitih razloga, nije otišlo dalje sve do konca 2000.

Istodobno, mora se reći da je postojala visoka suglasnost oko toga da se novinsko-izdavačka ustanova i informativno političko glasilo nazovu *Hrvatska riječ*. Zašto? Prije svega zbog razlogâ koji su dolazili iz povijesti, a poradi »zadovoljenja pravde«. Naime, Hrvati su u Vojvodini svoje posljednje profesionalno riješeno pitanje informiranja na vlastitom jeziku imali u glasilu upravo s tim nazivom neposredno nakon Drugog svjetskog rata.

Vrijedi to ponovno osvijestiti: u listopadu 1944., u Subotici je pokrenut dnevni list na hrvatskom *Radio vijesti*, da bi nakon skoro godinu dana ovaj dnevnik dobio novi naziv – *Hrvatska riječ*. On će se ubrzo transformirati u tjednik, a nakon skoro deset godina, bilo je to koncem lipnja 1956., *Hrvatska riječ* je po partijskom nalogu preimenovana u *Subotičke novine*. Odabirom, dakle, toga imena za naziv ustanove, ali i imena tjednika, htjelo se ukazati na ukorijenjenost novinstva na hrvatskome u Vojvodini.

Dokument o osnivanju »Javnog poduzeća Informativna izdavačka kuća 'Hrvatska riječ'«

U studenom 2000. godine jedna je grupa ljudi – i to pokojni **Lazar Merковиć** i **Josip Buljovčić**, te **Milovan Miković** – a na poticaj autora ovoga napisa počela zajedno raditi na izradi idejnog projekta za osnivanje jedne takve ustanove. Bilo je to vrijeme, i to treba spomenuti, pozitivnoga ozračja u srbijanskome društvu te velikoga zanosa i, nikada više toliko, rasprostranjenog pozitivnog prijegora među entuzijastima unutar hrvatske zajednice, koji su nakon pada režima **Slobodana Miloševića** povjerovali da i Hrvati u Vojvodini mogu imati svoje institucije kao i druge nacionalne zajednice.

Četvero spomenutih osoba pristupilo je izradi projektnoga dokumenta, koji je u konačnici bio napisan na nešto više od 6 kartica teksta (ukupno – 11.168 karaktera). U tome dokumentu, prema razdiobi poslova, **Tomislav Žigmanov** je imao zadaću napisati dijelove »Cilj projekta«, »Način ostvarenja«, »Obrazloženje projekta« kao i »Izdavanje tjednika 'Hrvatska riječ'«. Ovaj posljednji bio je dio veće cjeline »Djelatnost Javnog poduzeća Informativno-izdavačke kuće 'Hrvatska riječ'«, čiji je, pak, drugi i treći dio (»Izdavanje časopisa za

Preko tjednika *Hrvatska riječ* hrvatska je zajednica trebala osigurati vlastiti prostor javnosti, što je osnovna pretpostavka za postojanje svake nacionalne zajednice, a drugim se otvaraju mogućnosti za dublje i svestranije svjedočenje i tematiziranje vlastitog života

književnost, umjetnost i kulturu 'Staze'« i »Izdavačke edicije 'Popudbina', 'Suvremena poezija', 'Suvremena proza' i edicije 'Istraživanja'«) inicijalno sastavio Milovan Miković, uz nadopune Lazara Merковиća. Josip Buljovčić i Lazar Merковиć, kao doajeni novinske i publicističke scene među Hrvatima u Vojvodini, bili su kritički čitači radnih rukopisa, s tim da je Lazar Merковиć intervenirao i sa sadržajnim proširenjem koji se odnosio na poslijeratnu povijest informiranja na hrvatskome u Vojvodini, to jest u Subotici, te u dijelu nakladničke djelatnosti. Svi navedeni poslovi bili su okončani do kraja 2000. godine.

Naravno, u svojem planiranju, autori inicijalnog teksta nisu izmišljali nikakvu toplu vodu. Jednostavno, preslikavali smo model kakav su već imale druge manjinske zajednice u Vojvodini na planu informiranja na svojem jeziku – samostalna ustanova, koja se financira iz proračuna AP Vojvodine, izdavač je informativno-političkog tjednika. I to se pokazalo više nego uspješno! S druge strane, vodilo se računa i o nekim specifičnostima hrvatske zajednice, a jedan dio projiciranja se odnosio i na slabe

va vlastiti prostor javnosti, što je osnovna pretpostavka za postojanje svake nacionalne zajednice, a drugim se otvaraju mogućnosti za dublje i svestranije svjedočenje i tematiziranje vlastitog života. Drugim riječima, upravo u ili preko tjednika *Hrvatska riječ* hrvatska je zajednica trebala dobiti, vjerovali smo, mogućnost da samu sebe očituje u javnosti i da uspostavi svoju vlastitu manjinsku javnost u kojoj će onda bilježiti svoje postojanje, iskazivati vlastite nade i očekivanja, govoriti o problemima i strahovima... Predviđeno je također da se sve to mora raditi na jedan obuhvatan i cjelovit način, u smislu da se izbjegava regionalna, subetnička ili lokalna podvojenost, a uz osiguranje profesionalne, prije svega financijske, pretpostavke.

Kako su u to vrijeme postojale dvije hrvatske političke stranke – DSHV i Hrvatski narodni savez – odlučeno je početkom 2001. godine u dogovoru s vodstvom Hrvatskoga akademskog društva – HAD-a da oni budu nositelji inicijative o osnutku ustanove *Hrvatska riječ*. Razlozi za takvu odluku temeljili su se na činjenicama relativne neutralnosti HAD-a u političkim sukobima i u dobivanju u javnosti ozbiljnije institucionalne težine same inicijative.

I vrlo brzo, već u veljači 2001., Upravni odbor HAD-a usvojio je naš zajednički prijedlog kao vlastitu projektnu zadaću. On je dobio oblik inicijative: »Osnivanje Javnog poduzeća Informativna izdavačka kuća 'Hrvatska riječ'«, i kao takvog ga se stavilo u daljnju artikulaciju.

Tadašnji predsjednik HAD-a **Josip Ivanović** službeno je kontaktirao s političkim predstavnicima vojvođanskih Hrvata, a tadašnji zastupnik Hrvatskog narodnog saveza – HNS-a u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine **Kalman Kuntić** prihvaća ju i istu stavlja sredinom 2001. u skupštinsku proceduru. Kalman Kuntić će je kasnije, vidjet će se uspješno, i nastaviti operativno provoditi unutar složenih i, relativno, sporih procedura unutar Skupštine AP Vojvodine.

T. Žigmanov

kadrovske potencijale među Hrvatima u Vojvodini te neravnomjernoj teritorijalnoj disperziranosti, s prevagom Subotice.

Službeni nositelj inicijative Hrvatsko akademsko društvo

Prema tome dokumentu temeljna je svrha NIU *Hrvatska riječ* sadržana u sljedećem: stvoriti prikladan institucionalni okvir za ostvarivanje prava na informiranje građana hrvatske nacionalnosti u tiskanome mediju na vlastitome jeziku, koji će biti financiran iz proračuna AP Vojvodine! Ujedno, osnutkom jedne takve ustanove htjelo se pridonijeti afirmaciji kulturnog, znanstvenog i književnog stvaralaštva vojvođanskih Hrvata kroz časopisnu i knjišku produkciju.

Oba ova segmenta su od presudnog značaja za svaku manjinu, što onda vrijedi i za Hrvate u Vojvodini: prvim se, naime, osigura-

Sabor HKUD-a *Vladimir Nazor Sombor*

POMLAĐIVANJE članstva i uprave

Od početka ove godine podnijeto oko 50 prijava na natječaj * Inicijativa da se vrati naziv Hrvatsko prelo umjesto Veliko bunjevačko-šokačko prelo

Sabor HKUD-a *Vladimir Nazor* zapravo je godišnja skupština društva na kojoj se podnose izvješća o radu sekcija i izvješće predsjednika udruge. Ako je suditi po podnijetim izvješćima aktivne su bile sve sekcije udruge, ali je broj gostovanja prije svega u Hrvatskoj bio ograničen raspoloživim sredstvima. Ono što nedostaje je pomlađivanje članstva kako u radu udruge tako i u upravi Društva.

Nedostaju pjevači i tamburaši

Najmasovnija sekcija u *Nazoru* i dalje je folklorna, a prema riječima njenog pročelnika **Bojana Jožića** aktivne su bile i dječja i starija postava folkloraša. Osim gostovanja u Hrvatskoj, poslije dužeg vremena i u Mađarskoj, folkloraši su se rado odazivali i pozivima udruge iz okolice. Jožić je izdvojio i plasman starije folklorne sekcije na Pokrajinsku smotru folklora. Folkloraši planiraju postavljanje novih koreografija, kod mlađe grupe bit će to igre iz Šumadije, a u starijoj grupi *Vranje* i igre iz Slavonije.

Dramska sekcija također vrijedno radi i komedija *Žensko pitanje* do sada je imala nekoliko uspješnih izvedbi u Hrvatskoj i nastup na Zonskoj smotri amaterskih dramskih društava. **Šima Raić**, pročelnik dramske sekcije kaže da su u svakom trenutku glumci spremni izvesti tri predstave, ali je već počeo i rad na novoj, a bit će to komedija *Općinski načelnik* u režiji **Ljiljane Tomić-Markovinović**, sada već redovite suradnice *Nazorovih* glumaca. Tamburaška sekcija još uvijek je malobrojna, te je poziv za nove članove, bez obzira na godine, stalno otvoren. Članovi nedostaju i pjevačkoj sekciji, ali su ipak bili sudionici svih *Nazorovih* manifestacija, kao i gosti na manifestacijama na koje su bili pozvani.

Jedna od novijih sekcija u udruzi je grnčarska i sekcija za rukotvorine, ali je njen rad već vrjednovan priznanjima koja su osvojena na Međunarodnoj izložbi rukotvorina i kolekcionarstva u Bačkoj Topoli. Na MIRK-u su osvojene 32 diplome, a među njima je čak 17 prvih mjesta. Šahovski i stolnotenski turniri dio su rada sportske sekcije, ali su veslači *Salašari somborski* najatraktivniji

dio ove sekcije. Prošle godine ostvarili su svoj najveći uspjeh na *Maratonu lađa* na Neretvi. Likovna kolonija *Colorit*, koju organizira likovna sekcija, postala je prepoznatljiva među slikarima i svake godine odazove se dvadesetak umjetnika, a rezultat njihovog rada kvalitetna su umjetnička djela. Razdoblje između dva sabora obilježila su i brojna gostovanja članova literarne sekcije, a prije svega nastupi u Hrvatskoj. Ono što će i ubuduće biti dio redovitih aktivnosti HKUD-a *Vladimir Nazor* je i tiskanje lista *Miroljub*, koji izlazi četiri puta godišnje.

(Ne)ravnopravnost

Za aktivnosti svih sekcija, tekuće i ono najneophodnije investicijsko održavanje Hrvatskog doma potrebna su sredstva, a jedini stalni prihod je od zakupa, dok se najveći dio sredstava osigurava na natječajima. Prema riječima **Marije Matarić**, koja je zadužena za projekte, od početka ove godine podnijeto je više od 50 prijava na natječaje.

Pri kraju Sabora izvješće je podnio i predsjednik **Mata Matarić**, koji je na početku izlaganja rekao kako *Nazor* veći ugled uživa u inozemstvu, odnosno Hrvatskoj, nego u svojoj sredini, u hrvatskim udrugama iz okolice i Srbiji.

»Posljednji primjer za to je obilježavanje Dan osnivanja općine Rešetari, gdje je našoj udruzi uručena plaketa, a posebno nas raduje što smo mi jedina udruga izvan granica Hrvatske kojoj je dodijeljena ova plaketa«, kazao je Matarić.

Problem koji pritiska sve hrvatske udruge je manjak novca, pa se po Matarićevim riječima vodstvo hrvatske zajednice treba izboriti za više novca kod Ministarstva i pokrajinskih tajništava za hrvatsku zajednicu. A da su potrebe mnogo veće od onoga što dobiva hrvatska zajednica Matarić je ilustrirao primjerom natječaja Ministarstva kulture i informiranja. Hrvatske udruge tražile su oko pet milijuna dinara, ali će dobiti tek nešto više od milijun. Matarić problem vidi i u tome što se u ravnopravni položaj s udrugama koje imaju tradiciju i brojne sekcije stavljaju i udruge čiji su članovi isključivo iz iste obitelji i koje rade iz svojih, kako kaže, kuhinja.

Jedan od prijedloga koji će upravi, nakon Sabora, uputiti predsjednik bit će vraćanja naziva *Hrvatsko prelo*, umjesto *Veliko bunjevačko-šokačko prelo*.

Z. V.

Monoštorski đaci na republičkom natjecanju

Divanila mi stara majka

Ove godine na smotri je sudjelovalo oko 500 učenika, a Monoštorci su kroz literarne i likovne radove, tekstove o nekadašnjim svadbenim običajima, ali i starim fotografijama, predmetima i jelima dočarali nekadašnju šokačku svadbu.

»Mlada je bila sprimita u crvene suknje, oplećak, imala je 'punu glavu', a između klasova se mećalo čapljino perje. Diver joj je mećo malo novaca u papučicu, da im život bude bogatiji«, dio je prikaza šokačke svadbe koji su za smotru pripremile **Sara Horvat, Manuela Balaž i Laura Roža**.

Za sve one kojima šokačka ikavica nije baš poznata, pripremile su i mali rječnik nepoznatih riječi. Neki su nekadašnje običaje prikazali kroz stihove, drugi su se opet latili crtanja, neki su predano radili na sakupljanju starih fotografija i drugih predmeta.

»Kada smo dobili tekst natječaja za ovu smotru i vidjeli da je tema svadba, nekada dileme nije bilo sudjelovati ili ne. Odmah mi je pred očima bila šokačka svadba i ideja da se prijavimo. U planu našeg razvoja je njegovanje multikulturalnosti i prikaz svega toga kroz naše aktivnosti«, kaže ravnateljica Osnovne škole 22. oktobar **Marija Mrgić**.

Prvi korak bilo je slanje elektroničkog prikaza, što je zapravo bilo okružno natjecanje, a vrlo brzo uslijedio je poziv za dalje, odnosno za republičku smotru.

»Naši đaci odrastaju s tim običajima i od malena su okruženi nošnjom i običajima, ako ne u obitelji, onda u folklornoj udruzi ili prilikom obilježavanja raznih crkvenih svetaca. Jednostavno, dječja radoznalost je pridonijela da se rado uključe i pokažu kakvo je bogatstvo šokačke nošnje i običaja ovog sela«, kaže koordinatorka na ovom projektu **Ivan-ka Kusturin**.

Iz Karavukova su se monoštorski đaci vratili s priznanjima. Prvo mjesto u kategoriji literarnog stvaralaštva viših razreda osvojile su **Miljana Andrašev, Klara Đanić i Ana Đipanov**, za kolekciju starih fotografija i predmeta; u kategoriji učenika viših razreda također prvo mjesto osvojili su učenici iz Monoštora, dok je **Marko Jovanović**, 3. razred, pohvaljen je za literarni rad, a pohvaljena je i škola za uređenje svog štanda.

Ovu učeniku smotru organiziraju Ministarstvo prosvjete i sporta i Osnovna škola **Bora Stanković** iz Karavukova. Održana je četvrti puta, a Monoštorci su ove godine prvi puta sudjelovali.

Z. V.

Tjedan u Bačkoj

DOBRA STARA željeznica

Vratili nam željezničari (čitaj: poduzeće *Infrastruktura željeznice*) branike na pružne prijelaze i još pride neće nam ugasiti pružni pravac Sombor – Vrbas. I jedno i drugo dobra su vijest, s tim što nas ona prva ne staje niša, a druga će bome stajati i to cijelih 18 milijuna dinara. Toliko godišnje treba za održavanje tog pružnog pravca dugog 52 kilometra da plate grad Sombor i općine Kula i Vrbas. Koliko svatko od njih, »odrezat će se« naspram dužine pruge koja prolazi kroz njihov teritorij. Jedino je to rješenje za opstanak prometa na toj pruži, a sve po principu »uzmi ili ostavi«, ili u prijevodu: hoćete prugu, pa onda i plaćajte njeno održavanje. Logika je prosta. Željeznici se, srazmjerno broju putnika i količini prevezenog tereta, taj pravac ne isplati, što više – samo je opterećujući trošak. A oni koji hoće da izađu u susret svom stanovništvu i gospodarstvu neka izvole to i platiti. Kako u lokalnim proračunima (koji su ionako tanki) naći dodatne novce, njihov je problem. I stvar umijeća. A novac će se valjda nekako namaći (pa makar se nekome i uzelo). I mislim se, pa i tako je bolje nego da se pruga ugasi, jer jednom kada nešto stane tu povratka više nema. Podsjećaju nas Somborce na to deseci kilometara napuštenih pruga, zaraslih u korov i šipražje, pruga kojima desetljećima ne tutnje vlakovi. I više nikada i neće.

Opet sada nešto mislim: jeste da je nama čudno, čak i da nema logike da održavanje neke pruge, pored postojećeg poduzeća čija je to briga, treba pasti na teret onih iz lokala, ali ako pravimo paralelu s cestovnim prometom, neke logike i ima. Tko gradi i održava lokalne ceste? Pa oni iz lokala. Hoćete vaše selo povezati s gradom, pa to onda platite. Ne samo gradnju već i održavanje. Sada se dosjetili toga i željezničari. Tko će biti sljedeći? Možda EPS koji će tražiti da lokalne zajednice, ako hoće struju u nekom selu s 300 kuća, plate održavanje emisionog sistema. Možda oni koji brinu o kanalskoj mreži. Hoćete kanale, pa platite. Ili netko drugi. Svejedno. Logika je ista: uzeti što više novca ovi- ma iz lokala. Samostalnost im je već (odavno) uzeta.

I umjesto zaključka nekoliko podataka. Danas u Vojvodini ima 1.750 kilometara pruga. Na 400 kilometara pruga vlakovi ne prometuju, dok se na 350 kilometara željeznički promet odvija povremeno i po potrebi. Zar je moguće da je to regija koja je nekada imala najgušću željezničku mrežu u Europi?

Z. Vasiljević

Međunarodna izložba fotografija »Vezalo me za taj kamen...« u Beogradu

LJUBAV prema ZAVIČAJU, oslikana na fotografijama

U organizaciji Centra za kulturu i obrazovanje *Rakovica – Beograd* i Hrvatskog kulturnog centra – *Beograd* u subotu je u Rakovici svečano otvorena Međunarodna izložba fotografija, »Vezalo me za taj kamen...« Fotografije izložene u Galeriji Centra za kulturu i obrazovanje *Rakovica*, djela su tri autorice: **Regine Vikario**, **Ljiljane Crnić** i **Đurđice Vali Gajić**, kojom one na sličan način doživljavaju predjele svog zavičaja i Jadrana. Ovaj događaj predstavlja prvi u nizu kulturnih aktivnosti koje HKC – *Beograd* planira u narednom razdoblju.

Ambiciozan program

Prva i osnovna ideja prilikom osnutka HKC – *Beograd* bila je promicanje hrvatske kulture u Beogradu, kao i da sve hrvatske udruge u Srbiji imaju svoju krovnu kulturnu udruhu u centru Srbije:

»Za skoro godinu dana od kada je osnovan HKC – *Beograd* postoji veliko interesiranje kod ljudi. Pozitivne su i reakcije i drugih ljudi iz kulture koji nisu Hrvati, koji su nam kazali kako je osnutak ove udruge od iznimno velike važnosti za kulturu Beograda i Srbije. Volio bih da naš Kulturni centar bude stvarno kuća gdje će djelovati Hrvati i iz ostalih gradova i koji će je doživljavati kao svoju«, ističe član Predsjedništva **Aleksandar Alač**.

Kako navodi, još uvijek nemaju svoj prostor ali se nadaju da će ga uz pomoć sredstava dobivenih s više natječaja u skorije vrijeme uspjeti osigurati:

»Imamo ambiciozan program za naredno razdoblje. Ideja nam je da u skorije vrijeme u Beograd dovedemo **Džimija Stanića**, legendu glazbe na ovim prostorima. U planu nam je da

nam gosti budu i članovi zbora iz Rijeke. Tu su i mnogi drugi ambiciozni planovi, koje ćemo, nadam se na obostrano zadovoljstvo, uspjeti organizirati«.

Kamen s kojeg smo potekli

Dogovor prilikom osnutka HKC – *Beograd*, među ostalim, je bio da se ljudima koji gravitiraju Beogradu omoguće druženja i događaji koji bi ih podsjećali na sve ono što ih vezuje za rodni kraj ili djedovinu:

»Mi smo željeli dovesti u Beograd umjetnike iz našeg rodno kraja. Uvijek se mora nešto prvo dogoditi. Tako smo mi krenuli s otvaranjem ove međunarodne izložbe fotografija. Pozvali smo i **Reginu Vikario** iz Šibenika, koja je vrsna fotografinja svjetskog glasa da nam se priključi, kako bismo svima kroz umjetničku notu prikazali onaj kamen odakle smo potekli. Mislim da smo ovom izložbom na jedan poseban način uspjeti prezentirati uži zavičaj Dalmaciju, upravo sad pred turističku sezonu, kao i to kako se vole svoji gradovi i kako se oni trebaju predstavljati i u onim mjestima kada niste u svojoj domovini. *Vezalo me za taj kamen...* stihovi su pjesme **Miše Kovača**. S obzirom na to da mi svi dolazimo s tog kamena, bilo je logično da taj kamen predstavimo u našem oku i srcu, koji je negdje duboko u nama«, istakla je predsjednica HKC – *Beograd* Ljiljana Crnić.

Fotografije izložene u Galeriji Centra za kulturu i obrazovanje Rakovica djela su tri autorice: Regine Vikario, Ljiljane Crnić i Đurđice Vali Gajić * Izložbu je svečano otvorio veleposlanik Hrvatske u Srbiji Gordan Markotić

Izložbu je otvorio veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Gordan Markotić**, izražavajući tom prilikom zadovoljstvo zbog osnutka i početka rada ove udruge:

»Hrvatski kulturni centar – Beograd je jednostavno nešto što je moralo biti osnovano u Beogradu. Jer kako bi bilo da se predstavlja hrvatska kultura u Srbiji, a da to ne bude u Beogradu? Zato ja iz dubine duše pozdravljam njegovo osnivanje i nadam se da će HKC uspjeti u Beogradu predstaviti i hrvatsku kulturu iz Subotice, Srijema, Niša i iz svih onih krajeva gdje djeluju hrvatska kulturna društva. Ova izložba večeras potvrđuje još nešto o jednoj velikoj ljubavi koja postoji između Dalmacije i Beograda. Ta ljubav postoji desetljećima. Niti Beograđani mogu bez Dalmacije, a niti Dalmacija bez Beograda. Ono što je dojmljivo, to je da su nam ove fotografije prenijele ugođaj mora kojeg vole ne samo oni koji su s mora, nego i mi koji smo s kontinenta a koji bez mora ne možemo«, istaknuo je veleposlanik Markotić.

Most kulture

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća pružili su punu podršku početku aktivnosti HKC – Beograd:

»Iznimno mi je drago da je ova izložba organizirana. Također, posebno mi je drago da ovdje izlaže jedna umjetnica porijeklom iz Hrvatske koja živi i radi u Beogradu i umjetnica koja živi u Hrvatskoj. To je neka vrsta poveznice. Ova vrsta aktivnosti gdje udruge predstavljaju most suradnje između Hrvatske i Hrvata koji žive na ovim prostorima upravo je ona aktivnost koja može biti okosnica djelovanja udruuga ovdje u Beogradu, kao i onih koje su osnovane u Nišu ili u Banatu. Dakle, svojevrsni most kulture i promidžbe onih ljepota koje svi pamtimo iz djetinjstva, a neki tek sa slika i na taj način šire ideju o hrvatstvu i hrvatskoj kulturi Primorja, Dalmacije i svega onoga što izaziva pozitivne emocije«, rekao je predsjednik IO HNV-a **Darko Sarić Lukendić**.

Uz veliki broj posjetitelja iz Beograda, otvaranju izložbe su prisustvovali opunomoćeni ministar kulture Veleposlanstva RH u Beogradu **Stjepan Glas**, predstavnici hrvatskih kulturnih udruga iz Srijemske Mitrovice i Niša, kao i veliki broj zvanica iz svijeta filma, muzike i književnosti.

S. Darabašić

Širom Vojvodine

Tjedan u Srijemu

»SLATKE« i teške MUKE

Za mnoge roditelje učenika završnih razreda srednjih škola približava se vrijeme kada će zajedno s njima proći kroz još jedno teško razdoblje, pripremu i upis na željene fakultete. Trenutno su u pripremi maturalni radovi, popravljanje ocjena kako bi prosjek bio što bolji, a samim tim i bolja prolaznost prilikom upisa na fakultet. Postavlja se pitanje što im preporučiti, koji fakultet da izaberu ukoliko su još uvijek neodlučni? Podaci s fakulteta Beogradskog univerziteta iz prošle godine govore da je najveće interesiranje maturanata bilo za Elektrotehnički fakultet. Brzo zapošljavanje, po mogućnosti u inozemstvu, glavni je razlog što je gotovo 1.200 prijava učenika, bilo upravo na ovom fakultetu. Veliki broj maturanata izrazio je želju da studira medicinu i informacijske tehnologije, a razlog je isti: veća šansa za zaposlenje u drugim zemljama. Upravo te fakultete je najteže i upisati jer postoji i najveća konkurencija, pa je potreban i veliki broj bodova za upis. No, koliko se želi i interesiranja djece poklapaju s onim što doista vole, s onim što bi trebali studirati kako bi jednog dana od toga mogli živjeti, diskutabilno je govoriti. U većini slučajeva njihove sklonosti i interesiranja kose se onim što što im se nudi kao mogućnost kasnijeg boljeg života. Koliko će roditelje stajati školovanje njihove djece, sve ovisi od njihovih rezultata na prijemnim ispitima i od toga hoće li se školovati o trošku proračuna ili samofinancirajući. A kako bi u tome bili što uspješniji, treba ih odgovarajuće i pripremiti. Stjecajem okolnosti, roditelj sam jednog svršenog srednjoškola s kojim trenutno prolazim kroz te muke. Na sreću, odabir njegovog budućeg životnog opredjeljenja poklapa se s onim što se danas traži, a nadam se da će se i u budućnosti dosta tražiti. Problem je jedino hoće li njegovo dosadašnje i znanje stečeno na pripremnim nastavama zadovoljiti kriterije prilikom prijemnog testa. Točnije, hoće li ostvariti dovoljno bodova kako bi mogao upisati željeni državni fakultet. Rekla bih da su to trenutno »slatke«, ali ujedno i teške muke kako za maturante tako i roditelja. Uvijek postoji rezervna varijanta, a to je svakako upis u drugom krugu na nekima od privatnih fakulteta. Naravno, onima koji taj luksuz mogu sebi dopustiti. Brojke ne smijem ni spominjati. Iznosi su abnormalno veliki za naše prilike. Ono što jedino preostaje jest da pružimo svojoj djeci priliku, mogućnost da preostalo vrijeme do upisa iskoriste da upotpune svoje znanje i da im budemo potpora do kraja. Što će nakon studija, ostaje tek da se vidi.

S. D.

Fruškogorsko mjesto Jazak

LIJEK za srce i dušu

Jazak je smješten u dolini, okružen je bogatom oranicom i četinarskom šumom, kao i plantažama voća i vinogradima

U zapadnom dijelu iriške općine, na južnim padinama Fruške gore, u dolini Rovaca potoka, smješteno je selo Jazak. Među fruškogorskim selima predstavlja srednje razvijeno mjesto za koje se pouzdano zna da je staro oko 300 godina. Arheološki nalazi govore da su ga naseljavali ljudi još u vrijeme prapovijesti, točnije od brončanog i željeznog doba, a iz antičkog razdoblja datiraju ostaci građevinskog materijala i predmeti iz rimskog doba. Poslije oslobođenja od Turaka Jazak se prvi puta u izvorima spominje 1702. godine, po čemu se može svrstati u mlađa sela u Srijemu. Kroz povijest Jazak je imao daleko širi značaj od svog teritorija. Godine 1734. imao je 123 kuće, a pripadao je Irškom vlastelinstvu, grofa **Odeskalski**. Iako u gospodarskom pogledu Jazak predstavlja poljoprivredno selo, s obzirom na to da se oko 80 posto stanovništva bavi

ovom privrednom djelatnošću, ono po čemu je selo nadaleko poznato i često posjećivano jeste izvor Jazak, na što su mještani posebno ponosni. Prvenstveno zbog kvalitete vode s izvora, koju i sami koriste u velikim količinama.

Ljekovita srijemska voda

Obilje podzemnih voda Fruškogorja utjecalo je na postojanje oko 200 izvora. Mnogi od njih su uređeni i lokalno stanovništvo koristi ovu vodu za piće. S većine fruškogorskih izvora voda je bogatog mineralnog sastava, a izvori u blizini livada često imaju i pojilišta za stoku. Tako je i u Jasku. Neposredno prije manastira, na jednom manjem privatnom posjedu u veoma ugodnom ambijentu nalazi se izvor Jazak. Voda s ovog izvora se smatra

veoma zdravom, jer sadrži optimalne količine minerala, makro i mikroelemenata, zbog čega je dobila i niz prestižnih nagrada na sajmovima, a dobila je i oznaku *Najbolje iz Vojvodine*. Ispod trema kod izvora uglavnom je velika gužva. Ljudi dolaze s velikim kantama, pa čak i iz udaljenijih mjesta u Srijemu, vjerujući u kvalitetu ove vode. Nasuta voda s ovog izvora se ne naplaćuje. Plaća se jedino održavanje samog prostora oko izvora, koje predstavlja pravu atrakciju. Na samom ulazu, orubljenom drvenim lukom, postavljen je natpis da je posjed privatn, ali da su posjetitelji uvijek dobro došli. Iznad postavljenog bunara postavljena je nadstrešnica, također i dječije igralište, klupe i stolovi kako bi se gosti ugodnije osjećali.

Tvornica vode

U Jasku je smještena i tvornica vode za piće koju drži NIS Naftagas sa suvremenom opremom za flaširanje vode. Voda iz Jaska, koja polako osvaja tržište, glavni je razlog posjeta mnogih putnika, a osim toga tu su i prirodne ljepote obronaka Fruške gore.

Jazak je smješten u dolini, okružen je bogatom oranicom i četinarskom šumom, kao i plantažama voća i vinogradima. Samo je na tri kilometra udaljeno od banje Vrdnik, i, iako malo, po mnogo čemu ima razloga da se ponosi. Iako danas u Jasku živi tek oko 1.000 stanovnika, mnogi od njih, koji su se odselili zbog posla u veće gradove, na prelijepim padinama Fruške gore izgradili su vikendice u kojima često borave i uživaju u smiraju prirodnog ambijenta i tišine. A Jazak zasigurno pruža idealne uvjete za odmor, koji je mnogima danas više nego potreban.

S. Darabašić

Digitalizacija djela Josipa Andrića

SUBOTICA – ZKVH je započeo digitalizaciju književnih djela dr. **Josipa Andrića** i do sada je na svom portalu (zkvh.org.rs) objavio deset knjiga. Kako su i ove knjige, poput mnogih drugih »starijih« knjiga zavičajnih autora nedostupne široj javnosti, 50. obljetnica smrti ovog kulturnog velikana povod je da se nakon dijela notnog materijala već digitaliziranog, pristupi i digitalizaciji njegovih književno-publicističkih djela.

Digitalizirane su knjige: *Nove brazde: tri seljačke pripovijetke* (1924.), *Svega svijeta dika: seljački roman iz nedavne hrvatske prošlosti. I.* (1926.), *Žito u svjetskom gospodarstvu* (1927.), *U Kristovoj domovini: putopis iz svete zemlje* (1932.), *Kako ćemo razumjeti glazbu?* (1939.), *Srijemske elegije: slike iz seoskog života* (1939.), *Velika ljubav: roman iz života slovačkih Hrvata* (1942.), *Irska: putopisne uspomene sa Zelenog otoka: sa slikama* (1942.), *Škola za tambure: priručnik za sve sisteme tambura* (1953.), *Tamburaška glazba: historijski pregled* (1962.).

Tamburaši Tomislava u Mitrovici

SRIJEMSKA MITROVICA – Omladinski tamburaški orkestar HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca nastupio je na festivalu *Mlade žice* koji je održan 5. svibnja u Srijemskoj Mitrovici. Festival je

revijalnog karaktera a njegov osnovni cilj je njegovanje amaterizma, kao i afirmacija mladih umjetnika, s idejom poticanja interesovanja mladih za tamburu. I ove godine na festivalu su nastupili omladinski tamburaški orkestri iz Srijema. Organizator festivala bio je Centar za kulturu *Sirmiumart*.

S. D.

Pisme, bande, ljudi na HRT1

ZAGREB – Dokumentarna serija *Pisme, bande, ljudi* nastala u produkciji Hrvatske radio-televizije prikazuje se na prvom kanalu te televizije (HRT 1). Serijal ima tri epizode, a posljednji, treći nastavak bit će prikazan u četvrtak 18. svibnja u 11.15 sati.

Ova dokumentarna serija bavi se prošlošću i sadašnjošću glazbe za tambure u Subotici i okolici, odnosno kod bunjevačkih Hrvata, tijekom proteklih sedamdesetak godina.

Režiju potpisuje **Branko Ištvančić**, scenaristi su **Aleksej Pavlovsky** i Ištvančić, a narator je **Zlatko Romić**.

Sastanak povjerenstva za Matoševu nagradu

PLAVNA – U subotu, 6. svibnja, održan je prvi sastanak povjerenstva za nagradu *Antun Gustav Matoš* za najbolju knjigu poezije vojvođanskih Hrvata objavljenju 2014., 2015. i 2016. godine, priopćio je ZKVH koji je ovu trijenalnu nagradu utemeljio u cilju pospješivanja sustavnoga pristupa valorizaciji aktualne književne produkcije među Hrvatima u Vojvodini. Za nagradu se natječu knjige Hrvata iz Vojvodine, bez obzira na mjesto gdje žive, koje su objavljene na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata. Povjerenstvo za nagradu, koje je međunarodno i čine ga dr. sc. **Stjepan Blažetin** iz Pečuha, predsjednik, književnik **Mirko Ćurić** iz Đakova i profesorica književnosti **Klara Dulić** iz Đurđina, održalo je svoju prvu sjednicu, na kojoj su članovima uručeni primjerci knjiga koje su u konkurenciji, a tijekom sastanka Povjerenstvo je dogovorilo način te dinamiku rada.

U konkurenciji za nagradu *Antun Gustav Matoš* za najbolju knjigu poezije za razdoblje 2014. – 2016. našlo se 23 naslova. Nagrada će biti svečano uručena u okviru ovogodišnjih *Dana Balinta Vujkova* koji se održavaju u listopadu u Subotici. Osim plakete i diplome, nagrada ima i svoj novčani iznos.

Kazališna večer u Hrvatskom domu

SOMBOR – U Hrvatskom domu sutra (subota, 13. svibnja) bit će priređena kazališna večer na kojoj će biti prikazane dvije predstave. Prva je predstava domaćina, dramske sekcije HKUD-a *Vladimir Nazor*, komedija *Žensko pitanje Fadila Hadžića* u režiji **Ljiljane Tomić-Markovinović**. Odmah nakon domaćina na pozornicu će izaći gosti iz Županje – Kazalište *Talijsa*. Oni će prikazati komad *Anela Romkinja*. Autor teksta je **Branko Puhek**, a komad je pisan po istinitom događaju i prepun je najgorih i najboljih ljudskih osobina. Program počinje u 19 sati, a ulaznica za obje predstave je 100 dinara.

Z. V.

Izložba slika s kolonije Stipan Šabić

SUBOTICA – Izložba slika nastalih na prošlogodišnjem sazivu Umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će otvorena u ponedjeljak, 15. svibnja, s početkom u 18 sati, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Izložbu će otvoriti povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. Organizator izložbe je HLU *Croart*. Djela se mogu vidjeti do 22. svibnja, a postav će 20. svibnja biti dio subotičkog programa *Noći muzeja*.

Koncert tamburaša HGU Festival bunjevački pisama

SUBOTICA – Koncert tamburaša HGU *Festival bunjevački pisama* bit će održan u srijedu, 17. svibnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 20 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara. Ulaznice u preprodaji mogu se nabaviti na telefon 063-808-78-36.

Izložba poznate subotičke slikarice Ruže Tumbas

Pastelna lirika bačke ravnice

Bili oni profesionalci ili amateri, nema puno umjetnika koji se mogu pohvaliti tako dugim stvaralačkim stažom kojega je u svoj dosadašnji životopis upisala **Ruža Tumbas**, 88-godišnja slikarica iz Subotice. Osim toga, ona se može pohvaliti i velikim brojem poštovatelja među svojim sugrađanima, što je potvrdila i izložba koja je u povodu 60. obljetnice njezina stvaralaštva priređena u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Postav sadrži preko 40 slika u tehnici pastela i ulja na platnu. Podijeljen je u šest tematsko-motivskih cjelina po kojima je rad ove slikarice poznat. U prvom redu to su salaši i pejzaži bačkih krajolika, ali i staze u šumama, cvijeće, detalji grada Subotice te tzv. mrtve prirode. Zastupljeni su kako njezini rani radovi tako i slike nastale ove godine, a kao dokaz da je Tumbas još uvijek aktivna.

Vlastita likovna poetika

Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. »Ruža Tumbas bavi se slikarstvom od svojih mladenačkih, gimnazijskih dana krajem 1940-ih pa sve do danas. To je zaista nesvakidašnji staž, koji zaslužuje poštovanje... Ona je sve ove godine slikala po svom nahođenju, po svome instinktu, bez formalnog umjetničkog školovanja, ali sa željom da izrazi sve ono što nosi u sebi i sve ono što je okružuje. Sve te emocije, ta tiha pastelna lirika koju vidimo na njenim platnima dolaze iz našega okruženja, iz atmosfere bačke ravnice, panonske nizije u kojoj živimo. Gospođu Ružu Tumbas vidimo i kao amatersku slikaricu ali i kao autentičnu osobnost s vlastitom likovnom poetikom. Pastel je njoj najbliža tehnika i u njoj je postigla najbolje rezul-

tate. Ona je slikarica salaša, *litnjih* puteva, šumskih staza – svega onoga što čini pejzaž ravnice. Ona nam prikazuje salaše kao simbole jednog načina života i znamenja prošlosti. Želim joj posebno zahvaliti i čestitati na upornosti, na tome što je svih ovih godina marljivo slikala, kako za sebe tako i za druge«, kazao je Kopilović.

Dobrota kao kapital

Izložbu je organizirala Hrvatska likovna udruga *CroArt* čija je Ruža suonivačica i članica. Predsjednik udruge **Josip Horvat** podsjetio je na Ružinu predanost slikarskom radu bez obzira na godine.

»Sjećam se 50. obljetnice njezinog slikarskog rada. Tada sam rekao, a pri tim riječima ostajem i danas, jer se nakon proteklih 10 godina to samo još jače potvrdilo: Njena pojava, njeno op-hođenje i ponašanje, njen rad na kolonijama i našim druženjima predstavlja nam jednu upornost poput Sizifa, nesebičnost poput Prometeja, poštovanje drugih i skromnost poput **Franje Ašiskog** i dobrotu poput **Majke Tereze**. Njena najveća ljubav je stvaranje novih djela, a najveći kapital dobrota«, rekao je Horvat.

Ruža Tumbas se u kratkom obraćanju zahvalila svima koji su pomogli organizaciju ove izložbe, te obznanila da se još neće ostaviti boja i platna, poručivši: Vidimo se na sljedećoj izložbi!

U programu otvorenja nastupio je mladi tamburaški sastav *San* te recitatorice **Katarina Piuković** i **Lucija Ivanković Radaković**. Izložena djela mogu se pogledati još dva dana, do 14. svibnja.

D. B. P.

Međunarodni znanstveno-stručni skup Urbani Šokci 12 održan u Osijeku i Plavni

BAŠTINA – nemjerljiv kulturni kapital

Šokačka grana Osijek, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj Pečuh i Šokački rodovi iz Vinkovaca organizirali su 5. i 6. svibnja u Osijeku i Plavni međunarodni znanstveno-stručni skup *Urbani Šokci 12* s temom *Šokačka i bunjevačka kulturna baština, kulturni kapital, baštini i vlasnici*.

Na početku skupa predstavljen je *Rječnik govora santovačkih Hrvata*. Osim **Stjepana Blažetina** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu i **Ljiljane Kolenić** s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku o ovom rječniku, koji ima oko 900 stranica i više od 20.000 riječi iz lokalnog govora santovačkih Hrvata, govorio je i sam autor **Živko Mandić**.

»Još u svojim školskim danima shvatio sam da naša svekolika baština nepovratno odlazi. Više puta me pitaju kako sam i zašto to počeo raditi. Ja bih taj početak vezao za svoje gimnazijske dane, kada sam shvatio da sve treba zapisivati, jer ono što se prenosi samo usmeno brzo se zaboravi. Tako sam prvo počeo sakupljati pučke pripovijetke u svih 18 šokačkih sela u mađarskom djelu Bačke i Baranje. Bilo je očito da nam se sužava i rječničko blago i tako sam počeo bilježiti i te naše stare šokačke riječi. Naš tadašnji ravnatelj škole govorio je da djeca znaju 500 do 800 šokačkih *riči*, a naši roditelji znali su na tisuće«, kazao je Mandić.

Za ovaj rječnik trebale su godine, a osim Mandićevog predanog rada važna je bila i pomoć oko 300 kazivača koji su uglavnom rođeni između 70-ih godina 19. stoljeća i 1915. godine.

Čuvanje lokalnih identiteta

Regionalni identiteti se rijetko vežu uz korpus usmenih pripovjedača jer one svojim motivima pripadaju širem krugu nego što je lokalni zavičaj, pa čak i nacionalni. Ali ta stajališta mogla bi se dovesti u pitanje, kazala je **Liljana Markas** iz Instituta za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba koja je govorila o tome kako slavonske usmene priče čuvaju lokalni identitet. Kao primjer za to uzeto je selo Šaptinovci.

»Ono što čuva lokalni identitet nije samo leksik, dijalekt, već i oblikovanje priča koje su oblikovane govorom kojim je to rečeno. Primjerice, poznata bajka *Ivica i Marica*. Kada se ta druga žena prvi puta javlja u bajci, ona je druga žena. Kada ih se hoće riješiti, onda je maćaja; kada ih opet hoće potjerati, onda je ljuta *maćaja*, da bi na kraju postala baba. Taj stilistički niz pokazuje emotivni odnos prema tome. Ovim primjerom htjela sam pokazati koliko europski motivi koji su usidreni kod nas nisu samo prepričane europske priče već duboko proizlaze iz, da tako kažem, lokalnoga bića«, kazala je Markas.

O tome kako institucije u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji štite nematerijalnu kulturnu baštinu govorio je **Andor Vég** s Filozofskog fakulteta sveučilišta u Pečuhu.

»Svaka nacionalna priča, priča je za sebe i teško je praviti usporedbu. Nacionalne države štite elemente regionalnog identiteta kada država nije centralistički ustrojena, a Hrvatska je izrazito regionalno razvijena i vodi računa o regionalnim identitetima.

U Mađarskoj, koja je izrazito centralistička zemlja, to nije slučaj. Slična situacija je i u Srbiji. Na hrvatskoj listi zaštićene nematerijalne kulturne baštine je 151 element, u Mađarskoj ih je 29, a u Srbiji 34. U Hrvatskoj su prijave i projekte pisale i institucije, u Mađarskoj to moraju raditi same zajednice«, kazao je Végh.

Šokci u pjesmi i riječi

Stjepan Blažetin osvrnuo se na prikaz Šokaca u enciklopedijskom izdanju *Austro-ugarska monarhija u riječi i slici*, koja je objavljena na njemačkom i mađarskom jeziku. U Mađarskoj je 2014. objavljena reprint verzija koja ima 21 tom. On je podsjetio da je ovo enciklopedijsko izdanje tiskano od 1886. do 1901. godine.

»Žene ne rade na poljima uopće. U svakoj kući ima pet-šest tkalačkih stanova, a podsjetit ću da se živjelo u obiteljskim zajednicama. Skromnije Šokci žive od Bunjevaca, ali su vrlo gosto-

ljubivi. Šokci su kao i Bunjevci dobro razvijeni, jaki ljudi, među ženama se nalaze prave ljepotice, ali čudna nošnja ne naglašava njihov izgled. Odgoju djece posvećuju malo pozornosti. Čim deččić malo odraste pošalju ga s 3-4 ovce u šumu, pa školu baš ne vide često i među muškarcima je zato malo pismenih, ali zato skoro svaka žena zna čitati i pisati«, dio je onoga što je u ovom enciklopedijskom izdanju napisano o Šokcima.

O dr. **Josipu Andriću**, u povodu 50. obljetnice njegove smrti, a posebice o njegovom književnom radu govorila je **Katarina Čeliković**, iz ZKVH-a iz Subotice.

»Andrić je s početka XX. stoljeća, kada je počeo raditi, bio angažirani intelektualac katoličkog usmjerenja. Zbog toga je često bio prešućivan, nevidljiv u javnosti, kako u Hrvatskoj, tako i u Vojvodini. Andrić je umjetnik i riječi i glazbe. Mnoga Andrićeva književna djela nedostupna su široj javnosti, ali digitalizacija sada otvara mogućnosti da se ta djela približe čitateljima. U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata mi to upravo radimo. Spomenut ću i dva libreto koja su veoma značajna za Hrvate u Vojvodini. To je libreto za operu *Dužijanica*, prvu bunjevačku operu s kojom je postigao najveći uspjeh i jedna komediografska minijatura, opereta *Na vrbi svirala*. Bio je među prvim novinarima katoličkog usmjerenja, suradnik šezdesetak listova i časopisa. Andrić je bio poveznica između Hrvata u Vojvodini i Hrvatskoj«, kazala je, između ostalog, Katarina Čeliković.

Monoštorske teme

Dva izlaganja bila su vezana za Monoštor, pa se tako u dijelu okruglog stola u Osijeku govorilo o nematerijalnoj kulturnoj baštini Hrvata Šokaca i ženskom tradicijskom ruhu.

»Što se tiče očuvanja izvornih pjesama, smatram da smo na dobrom putu jer ih čuvaju ne samo ŽPS *Kraljice Bodroga* već i MPS *Bodroški bečari*. Za pjevanje u Monoštoru karakteristično je da *počimalja* počinje pjesmu, njoj se priključuje još jedan ili dva glasa i na kraju onaj veći dio pjevačke skupine koji pjeva drugi glas. To su *rožaje*, one *rožu*«, kazala je, između ostalog, **Sonja Periškić**.

»Tradicijsko ruvo kao živi oblik odijevanja muškaraca izgubilo se 30-ih godina prošlog stoljeća. Više se u tradicijsko ruvo ne sprimaju ni djevojke, ni mlađe žene. Još ga samo starije žene nose svakog dana i prilikom kućanskih poslova, radova na nji-vi. Ruvo se i nekada, a i danas jako čuvalo. Zna se točno što se oblači za koju prigodu, što se oblači za veliku, a što za malu misu. Ruvo se nasljeđivalo generacijama. Čim se žensko dijete rodilo u kući, odmah je počinjala i priprema miraza«, kazala je **Anita Đipanov Marijanović**.

Izvući ponešto iz izlaganja svih sudionika u Osijeku i Plavni na ovom ograničenom prostoru nije moguće, ali ćemo zato spomenuti imena ostalih sudionika koji su svatko u okviru svojih tema dali značajan doprinos tematici ovogodišnjeg stručnog skupa. Sudjelovali su ili svoje radove dostavili još i: **Miroslava Hadžihusejnović Valašek, Tomislav Žigmanov, Silvija Čurak, Željko Predojević, Ljubica Gligorević, Katarina Dimšić, Ivan Čosić Bukvin, Zlata Vasiljević, Vojislav Temunović, Milovan Miković, Marija Šeremešić, Stevan Mačković, Dominik Deman, Mirko Čurić, Ljubica Vuković-Dulić, Vera Erl, Tomislav Lunka, Martina Mišetić i Ružica Psihista**.

Zlata Vasiljević

IX. dani A. G. Matoša i Josipa Andrića održani u Plavnoj

JOŠ nas ima

**Ovogodišnja manifestacija bila je u znaku
50. obljetnice smrti Josipa Andrića**

Plavna, maleno selo, blizu granice, s tek nešto više od tisuću stanovnika, od čega je Hrvata manje od 300. Za to selo, dijelom svojega života i rada, vezana su dva značajna hrvatska kulturna djelatnika – književnik **Antun Gustav Matoš** i glazbenik i književnik dr. **Josip Andrić**. Ponositi su na to Šokci iz Plavne, pa su zato za svoju najznačajniju manifestaciju odabrali *Dane A. G. Matoša i Josipa Andrića*. Prigoda je to da se riječju i pjesmom podsjeti na ove hrvatske velikane, a ove je godine manifestacija (održana protekloga vikenda) bila u znaku obilježavanja 50. obljetnice smrti dr. Josipa Andrića.

»Zahvaljujući odličnoj suradnji koju imamo sa Zavodom za kulturu voJVodanskih Hrvata, ove godine tiskan je katalog o životu dr. Josipa Andrića. Što da vam kaZem? Vremena su teška, Hrvata je sve manje, ali mi se trudimo da opstanemo. Naša udruga svoju budućnost i opstanak našeg naroda može graditi samo

ako ulaZemo u našu djecu i njihovo obrazovanje. Zato već sada smijemo najaviti *Etno kamp*, koji će biti organiziran početkom sedmog mjeseca u suradnji s Hrvatskom čitaonicom, ZKVH-om i HNV-om«, kazala je u ime organizatora *Dana*, predsjednica HKUPD-a **Matoš Kata Pelajić**.

Živo sjećanje

Na svečanoj akademiji, o značaju Andrićeva djelovanja govorio je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

»Svih ovih devet godina valjalo je činiti velike napore i organizacijske i one koji se tiču promišljanja i samoga rada da bi se sjećanje na Matoša i Josipa Andrića učinilo živim. Josip Andrić je preminuo prije 50 godina, u prosincu 1967. godine. Rođen je 1894. godine u Bukinu, a njegova mati **Eva Fabry** rodod je iz Plavne. Za života je sproveo tri stvari, koje mogu biti i nama upute za život. Prvo, bio je posvećen nečemu vrijednom i tomu bi trebao težiti svaki čovjek. Stvarao je od rane mladosti komponirajući i biljeZeci ono što je slušao, među Šokcima u Baču i okolici, ali i u drugim mjestima šokačkog Podunavlja. Zabilježio je nekoliko stotina narodnih melodija, tekstova i pohranio trajno u arhive u Zagrebu. Isto tako je i komponirao i radio na popularizaciji tamburaške glazbe. Htio je pokazati da ono što dolazi iz naroda može iznijeti i ono najsloženije, kada je u pitanju glazba i zato je skladao i simfonije i druga djela najsloženijih struktura i formi. Ne samo da je to sebično stvarao, već je za to isto budio interes i kod drugih. Vi Plavanci dobro znate o čemu govorim. SvakoJ kući koju je pohodio nešto je ostavio, bilo da je to bila kajdanka s notama ili knjige. Stvarati, biti posvećen vrijednom, buditi interes i poticati druge – to su te tri linije u životu Josipa

Andrića«, kazao je Žigmanov i dodao da je zato važno baš u Plavni svake godine govoriti o veličini Andrića, kako bismo i mi u našim životima činili to isto.

A iz kataloga o životu Josipa Andrića izdajamo da je od 1943. do 1958. godine, kao vanjski suradnik zagrebačkog Instituta za narodnu umjetnost i HAZU, radio na popisu bunjevačkih i šokačkih pjesama iz Srijema, Bačke i Slavonije, a 1953. godine, izvedena je njegova, takozvana prva bunjevačka opera *Dužijanca*. Dvije godine poslije njegove smrti u Plavni je ispred crkve podignuta spomen bista, ali je već 1972. godine po usmenom nalogu vlasti srušena. Ponovno je postavljena 2007. godine.

Neizbrisiv trag

»Na polju tamburaške glazbe Andrić je ostavio veliki trag, a to su kompozicije od velikih muzičkih formi, pa do onih malih koje ste mogli danas čuti. Nisu to kola kao plesovi, već male minijature koje je on pisao za tamburaške orkestre. Taj dio notnog materijala koji je on nama ostavio, a koji mi sada prikupljamo, značajan je za razvoj tamburaške glazbe. Ne smijemo zaboraviti da je postavio temelje institucija na kojima mi danas gradimo i unapređujemo tamburašku glazbu«, kaže dopredsjednik HGU-a *Festival bunjevačkih pisama* **Vojislav Temunović**.

U programu svečane akademije sudjelovali su, osim domaćina, i UG *Tragovi Šokaca* iz Bača, HGU *Festival bunjevačkih pisama* i solistica **Martina Čeliković** iz Subotice te **Josip Dumendžić Meštar**, pučki pjesnik iz Bođana. IX. dani A. G. Matoša i Josipa Andrića bili su dvodnevna manifestacija, a prvoga dana, 6. svibnja, priređena je likovna kolonija na kojoj su sudjelovali članovi HLU-a *Croart* iz Subotice i održana je dječja radionica koju je vodila **Katarina Čeliković**. Drugog dana, osim svečane akademije, priređena je izložba u povodu 50. obljetnice smrti Josipa Andrića i izložba radova nastalih na likovnoj koloniji.

Z. V.

Prikaz časopisa za kulturu nevladinih udruga *Most*, broj 4., za 2016. godinu

PROBLEMI i RJEŠENJA amaterizma u kulturi Vojvodine

U vremenima kada su izdavanja za kulturu i znanost više nego skromna, pravo je zadovoljstvo kada se u rukama zainteresiranih čitatelja nađe jedan stručni časopis kakav je *Most*, koji izlazi u nakladi Zavoda za kulturu Vojvodine iz Novog Sada. Četvrti broj ovog časopisa za kulturu nevladinih organizacija za 2016. (urednik **Miroslav Keveždi**), kao i u prethodnim brojevima, donosi više nego zanimljive teme kako iz područja djelovanja nevladinih udruga, tako i tema koje su od velikog značaja za nacionalne manjine. Naime, tko je imao prilike u rukama držati (dakako i pročitati, te kritički promišljati) *Most*, nije mu bilo teško uvidjeti da uredništvo časopisa veliku pažnju poklanja temama iz kulture i kulturnih praksi manjinskih zajednica u Vojvodini, a da tekstove potpisuju više nego relevantni autori i djelatnici iz kulturnog života. Moramo istaknuti i da je velika pohvala za ovaj časopis i to što kontinuirano obraća pozornost na kulturne prakse iz hrvatske zajednice, koja usprkos svom bogatom kulturnom naslijeđu na ovim prostorima biva prešućena.

U broju časopisa posvećenom amaterizmu u kulturi u Vojvodini možemo pročitati tekst **Katarine Čeliković** pod nazivom *Kultura hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini*. Ovaj tekst na krajnje precizan i koncizan način ima za cilj doznati kakvo je stanje u kulturi Hrvata u Vojvodini. Kao dugogodišnja kulturna djelatnica te uposlenica jedine profesionalne kulturne ustanove Hrvata u Vojvodini, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, Čeliković iznosi podatke o kulturnim manifestacijama, nagradama, kadrovskim potencijalima i tehničkim uvjetima za rad udruga, načinu financiranja. Na kraju teksta analitički precizno iznijeti su ključni problemi, ali i veoma suvislo dane doznake o mogućim rješenjima. Tekst Katarine Čeliković svakako je jedan od pledoaja za daljnje istraživanje o kulturnim praksama Hrvata u Vojvodini i svakom zainteresiranom istraživaču pružit će podatke i korisne informacije, kojih nažalost u javnom diskursu u Srbiji ima nedovoljno. Napose i kada je riječ o tekstovima drugih autora, kojih je ukupno 15, ne nedostaje serioznosti i stručnosti i to je svakako jedan od razloga za nestrpljivo iščekivanje i sljedećih brojeva časopisa *Most*.

D. Baštovanović

Bereška priča o križevima

Svjedožba zahvale i vjere

*I danas se Berežani okupljaju uoči svetog Roka kod kipa ovog sveca
koga su dali podići poslije epidemije kuge*

U Beregu, kako u samom selu, tako i u okolnom ataru nekoliko je križeva, koji su zahvalni mještani podizali kroz bezmalo tri stoljeća. Prvi je drveni križ na ulasku u selo, između Koluta i Berega. Podataka o tome kada je taj križ postavljen nema.

Ispred crkve Svetog Mihovila križ je podignut 1863. godine. Nedaleko odatle je kip svetog Roka, kojeg su Berežani podigli 1873. godine. Priče kažu da je podignut u vrijeme kada je selom vladala kuga. Epidemija, koja je kosila stanovništvo, prestala je kada je umro svećenik. Kip svetog Roka podigli su, za zdravlje, Berežani nakon te velike epidemije. Uoči svetog Roka, na dan Velike

Gospe, popodne održava se tiha misa i procesija. Ispred kipa svetog Roka žene se mole i pjevaju crkvene pjesme.

Nedaleko od crkve je kapelica Svetog Ivana. Vratašca na kapelici sada su zatvorena i neprovidna, pa se mali drveni kip može vidjeti tek kada se ona otvore. Drveni kip je sređen, a na vratašca s rešetkama uskoro će biti postavljeno staklo. U Beregu najavljuju i da će u selu, ispred Vatrogasnog doma, biti podignut kip svetog Florijana. Kip je već osiguran i ostaje samo da se izgradi postolje. Bit će postavljen u godini u kojoj bereški vatrogasci obilježavaju 110. godina postojanja.

U centru sela, na raskrižju, novi je bijeli veliki križ na kome

piše »Majkama cijelog svijeta Bački Breg«. Podignut je 2000. godine na mjestu gdje je već postojao stari križ. Taj križ, ali i još tri takva križa na bereškom goblju, također umjesto starih drvenih križeva, dao je izraditi jedan poduzetnik rodом iz Berega koji u selu više ne živi. U groblju je i križ koji je 1914. godine dao postaviti **Ivan Srimac**. On je Berežanin, rođen 1886. godine, a kao dječčić od 14 godina otišao je u Ameriku. Nikada se više nije vratio, ali je iz Amerike poslao novac za kameni križ. Taj križ bio je postavljen u centru sela, tamo gdje je danas ljetna pozornica. Tu je nekada bilo kino, a odmah pored njega i kameni križ. U poslijeratnim godinama izmješten je na seosko groblje.

Na izlasku iz sela prema granici je stari drveni križ. Podignut je na mjestu gdje je prije tristotinjak godina bilo seosko groblje i kalvarija.

Drveni križ je i u ataru, na kraju bereške šume, a postavljen je tamo 1904. godine, nakon završene komasacije, a podigli su ga ondašnji zemljoradnici. Taj križ 1974. godine obnovio je mesar **Bariša Tomašev**.

Z. V.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Put, istina i život

Čovjeka često u životu muče pitanja ide li pravim putem, je li ispravno to što radi, što je smisao i istina. Osobito kada se nađe na raskrižju života, kada treba birati kojim putem krenuti, onda dvoji i brine hoće li donijeti ispravnu odluku. Isus nudi odgovor – on je pravi put, on je istina i on je život (usp. Iv 14,5). Tako je on odgovor na svako naše životno pitanje, na svaku dvojbu i nesigurnost.

Put križa

Prije no što će otići k Ocu, Isus svojim učenicima govori da je on sam put koji vodi do spasenja. Ići tim putem koji vodi do Oca, tj. do spasenja znači biti poput Isusa, slijediti njegov primjer na ovom svijetu. No, njegov put je put križa, ne lakši put, put alternative. Križ vodi do Oca i do spasenja. Mogao je Isus odbiti križ, mogao je izabrati drugačije, ali nije. Pokorio se volji Očevoj. I za nas je križ često volja Božja, posebno onda kada se ne poklapa s našom voljom. Kada osjetimo teret križa, često se pitamo zašto je tako težak, u čemu je smisao te patnje, čime smo je zaslužili? No, križ nas pročišćuje i snaži u vjeri. Naše patnje nisu besmislene ako ih ujedinito s Kristovim patnjama. Križ je i kušnja kroz koju Bog provjerava koliko smo mu vjerni i koliko smo spremni trpjeti za njega. Lako je bez križa, kada ide sve prema našim očekivanjima, no Bog želi vidjeti što će biti kada se sve okrene, kada prestane biti po našem. U tim trenucima čovjek ili napušta Boga ili mu dolazi bliže. A Bog uvijek ostaje tu, promatra i čeka.

Svakom se njegov križ čini pretežak, toliko težak da ga neće moći iznijeti do kraja. I Isusu je njegov bio težak, padao je pod njegovim teretom, ali ga je donio do cilja. Bog nam nikada neće dati križ teži od naših mogućnosti, uvijek ćemo imati snage donijeti ga do cilja, ali nam je potrebna vjera i pouzdanje u Boga. Jer, snaga dolazi od njega, mi sami ne možemo ništa. Zato prigrlimo svoj križ i, poslušni Očevoj volji, nosimo ga strpljivo, kao što je i Isus učinio. To je put koji nam je pokazao, put koji vodi u spasenje.

Istina i život

Isus je za sebe rekao: »Ja sam put i istina i život« (Iv 14,5). Dakle, u nasljedovanju Krista

do spasenja važna je istina. Ljudi se često hvale kako vole jedino istinu čuti i govoriti, ali mnogo je više situacija kada se istina želi izbjeći, nego kada se želi čuti ili reći. Ona zna biti neugodna i bolna, zato je često nastojimo uljepšati, malo izokrenuti, ublažiti. No, ona je samo jedna. Onaj tko ljubi Isusa ljubi i istinu, ma koliko ona surova i nepoželjna bila. Isus je uvijek govorio istinu, zato ga puno puta mnogi nisu htjeli slušati, jer ih je njegov govor pogađao, a znali su da je on u pravu. Mnogi su govorili da je njegov govor »tvrđ«, jer im nije odgovarao. Ni onda kada se radilo o životu Isus nije odustao od istine. Hrabro se priznao Božjim Sinom, iako je znao da će se njegovi tužitelji za to uhvatiti kako bi ga osudili. Isusov put je put istine, tko hodi tim putem treba uvijek istinu svjedočiti. Jedno od tih svjedočenja istine je hrabro i bez uzdržavanja priznati se svojim učenicom. Ne činiti nikakve ustupke svijetu, prilagođavati se i uklapati se u šablone društva koji odudaraju od Kristova nauka. Naprotiv, biti drugačiji, slušati Kristov nauk, ponašati se poput pravog kršćanina, te riječima i djelima svjedočiti Krista, Istinu. Tako čineći imamo život.

Mi život shvaćamo suviše ovozemaljski, kroz hranu, odjeću. Živjeti poistovjećujemo s imati, te poduzimamo sve kako bismo što više zaradili i stekli sebi izobilje i komfor. A granicom života uzimamo smrt, pa je se bojimo, želimo ju što više odgoditi. No, smrt nije kraj, ona je samo prijelaz iz ovog u vječni život. Nerijetko zaboravljamo da, živjeći na ovom svijetu, ne radimo samo za ovaj život nego radimo i za vječnost. Stoga ne smijemo nikada sve svoje snage usredotočiti samo na ovozemaljske potrebe i blagostanje nego uvijek pred očima imati vječnost. Jer, tek u vječnosti započinje pravi život. No, do njega se dolazi jedino s Kristom i po Kristu. Stoga nam Krist treba biti pratilac i suputnik u ovom životu kako bismo zavrijedili vječni. Mnogo puta smo poučavani kako zavrijediti vječnost, kako biti pravi Kristovi učenici i nasljedovatelji. Nije nam problem znanje, već nam je problem što nas ovaj svijet i okolnosti u kojima živimo previše zaokupe, pa zaboravimo misliti na vječnost. Trebamo uvijek ostati svjesni da je na ovom svijetu sve prolazno, sve osim Krista, a da je on put, istina i život.

Mini intervju:

Regina Vikario, fotografkinja iz Šibenika

Inspiriraju me motivi mog rodnog kraja

Ljubav prema fotografiji **Regina Vikario** iz Šibenika počela je gajiti još dok je pohađala osnovnu, a zatim i srednju školu. Dužu stanku napravila je u vrijeme kada se udala i kada se morala posvetiti svojoj obitelji. No, ljubav prema fotografiji nije prestala. Slobodan prostor za svoj omiljeni hobi pronašla je kada su djeca odrasla. U svojoj 54. godini upisala je

fotografsku srednju školu u Splitu kako bi se usavršila. Reginu Vikario upoznali smo na njenoj izložbi fotografija u Beogradu, gdje je svoje fotografije izložila zajedno sa **Ljiljanom Crnić** i **Đurđicom Vali Gajić**.

Što Vas je potaknulo da se počnete profesionalno baviti fotografijom?

Sve je počelo putem facebooka. Otvorila sam ga prvenstveno zbog razmjene iskustava s drugim fotografima, gdje sam najprije počela objavljivati i svoje fotografije. Tako su me zamijetili članovi Foto kluba *Šibenik*, a ubrzo sam i sama postala dio njihovog tima. Za kratko vrijeme počela sam raditi digitalne fotografije. I tako je sve krenulo. Počela sam upoznavati sve veći broj ljudi sličnog interesiranja, razmjenjivati iskustva s njima i izlagati svoje radove.

Zašto baš fotografija?

Kad krenem fotografirati, ja jednostavno ne znam stati. Fotografija je moja velika ljubav. Moji motivi su najviše vezani za Dalmaciju, odnosno za moj rodni grad koji obožavam. U meni se svaki puta rodi nekakav usklik, posebice kada vidim neki detalj u kamenu, neko svjetlo. Ali jako volim i portrete, iako nisam u početku to željela raditi. Međutim, kada sam čula pozitivne kritike drugih, posebice stručnih kritičara, da dobro umijem pronaći emociju i da moj portret ima težinu, sve češće sam počela fotografirati portrete. Po nekom pravilu ljudi ih baš i ne vole ukoliko nisu oni na njima, ali sam primijetila da kada su moje fotografije u pitanju, to nije slučaj. I to mi je baš drago.

Fotografijom ste se počeli baviti dosta kasno.

Fotografijom sam se počela baviti kasnije u životu, zbog svoje troje djece. Glavni cilj mi je bio da najprije od njih stvorim kvalitetne ljude. Svoju umjetničku crtu morala sam zbog obitelji ostaviti sa strane. Kada su se sredili, pronašla sam prostora za sebe. Danas sam i supruga i majka i baka, ujedno i radnica, ali, uspijevam pronaći vremena i za svoj hobi.

Kako ljudi danas, kada uglavnom svi fotografiraju uz pomoć svojih mobitela, gledaju na umjetničku fotografiju?

Smatram da je dobro što danas ima sve veći broj fotografa amatera. Međutim, i oni što slikaju uz pomoć mobitela smatraju da su im fotografije savršene jer ih ne uspoređuju s djelima drugih autora. Zato mi je i u planu da skupa sa svojim prijateljima fotografima amaterima osnujem udrugu *MDR Fokus* u kojoj bi početnici mogli na lakši način naučiti tajne fotografiranja.

S. D.

KUŽIŠ?!

Luka Prčić, učenik gimnazije *Svetozar Marković*

Prije svega POVIJEST

Luka Prčić ima

šesnaest godina i živi u Subotici. Ide u gimnaziju, voli povijest i bavi se folklorom. U osnovnoj školi Luka je trenirao jahanje i mačevanje, a završio je i osnovnu Glazbenu školu gdje je učio svirati trubu.

Luka je učenik prvog razreda gimnazije *Svetozar Marković* (općeg smjera) na hrvatskome jeziku. Najdraži predmet mu je još iz osnovne škole povijest, a voli i biologiju, engleski te geografiju, odnosno kako kaže, voli sve što nema brojeve! Osnovnoškolsku naobrazbu Luka je stekao u školi *Matko Vuković*, također na hrvatskome jeziku, a najdraže uspomene iz ovoga perioda školovanja su mu ekskurzije u Hrvatsku.

»Bilo je puno lijepih trenutaka i putovanja u osnovnoj školi, a najbolje se sjećam ekskurzije u Park prirode Kopački rit kraj Osijeka«, priča Luka.

Posljednjih godinu dana Luka je član folklorne sekcije Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Pleše u prvom ansamblu i kaže da veoma voli folklor:

»Volim folklor jer kroz njega na neki način proživljam povijest tako što se oblačim u nošnju i plešem stare plesove.«

Osim zbog povijesnog segmenta, Luka kaže da je na folklor krenuo i zbog prijatelja te jer su mu i mama i tata folklorasi.

Luka je završio osnovnu Glazbenu školu s usmjerenjem za trubu. S ovim puhačkim instrumentom Luka je osvajao brojne nagrade, a čak dva puta i na državnoj razini! Za vrijeme osnovne škole Luka je trenirao i jahanje i mačevanje.

»Kad sam u vrtiću prvi puta sjeo na ponija, zaljubio sam se u taj osjećaj. Tako sam poslije toga trenirao jahanje sve do srednje škole. To mi je bilo jako lijepo iskustvo, jer sam puno vremena provodio vani, sa životinjama. Nešto kraće sam trenirao mačevanje u *Spartaku*. Bilo mi je i to zanimljivo, ali malo naporno zbog svakodnevnih treninga«, priča nam Luka.

J. D. B.

Serija *Prosjaci i sinovi* (TV Zagreb, 1971.)

NAJBOLJA – u svim nijansama

**Bez obzira na to jeste li do sada gledali
Prosjake i sinove ili niste, ovo je jedna od serija
kojoj se sa sigurnošću uvijek možete vraćati**

Stariji, pa i oni sredovječni čitatelji vjerojatno će se sjetiti da je sredinom osamdesetih godina prošloga stoljeća (konkretno: 1984.) ondašnja Televizija Zagreb počela s emitiranjem kasnije kulturne serije *Prosjaci i sinovi*. U to se vrijeme samo na žličice moglo saznati da je trinaestoepizodni serijal snimljen 13 godina ranije, ali je iz nekih razloga morao odležati u bunkeru čekajući »bolja vremena«.

Iz današnje perspektive čini se kako su samo tvrdokorni čuvari bratstva i jedinstva u samrtnoj ispovijedi don Pave (**Miloš Kandić**) prepoznali nacionalistički monolog opasan po sustav utemeljen na socijalističkom samoupravljanju, te su stoga prvo zabranili emitiranje kompletnog serijala, a kada je sustav malo »omekšao« isti izbacili iz te, »sporne« šeste epizode. No, bilo je to (u) vrijeme Hrvatskog proljeća i da po opću kulturu taj detalj nije tragikomičan zacijelo bi bio komitragičan.

Ono što je mnogo važnije za *Prosjake i sinove* vezano je za njihovu umjetničku kvalitetu, koja, po skromnom sudu dolje potpisanoga, zauzima sam vrh nekadašnje domaće televizijske produkcije. A imali su i u to vrijeme i kasnije zaista strašnu konkurenciju: *Grlom u jagode* i *Pozorište u kući* TV Beograd; *Karađoz* TV Sarajevo; *Đekna još nije umrla, a ka' će ne zna se* TV Titograd, pa *Gruntočani* ili *Naše malo mi-sto* TV Zagreb, primjerice. Poput *Prosjaka* za ovog autora, svaka od nabrojanih serija diljem bivše Juge ima svoje fanove koji će također naći mnoštvo opravdanih razloga da ju izdvoje kao najbolju ikada snimljenu na ovim prostorima.

Pa ipak, mnoštvo je nijansi koje bih osobno izdvojio kao preporuke u ovoj rubrici. Pođemo li od scenarija **Ivana Raosa** (koji je nedugo potom objavio i istoimeni roman) susrest ćemo se s fantastičnim humorom, utemeljenim na epski živopisnom govoru i nekadašnjem načinu života ljudi u Imotskoj krajini. Usput treba reći

kako su upravo govor i običaji vrlo bliski, a samim tim i razumljivi ovdašnjim bunjevačkim Hrvatima, što (im) dodatno olakšava praćenje radnje u svih 13 epizoda. Usporedbe radi, *Prosjaci i sinovi* Ivana Raosa, bez imalo pretjerivanja, po kvaliteti i humoru ravni su tekstovima **Dušana Kovačevića** i **Ive Brešana**, a to već samo po sebi dovoljno govori o snazi ovoga djela.

Ovakvo knjiško blago u punom je sjaju televizij-skoj publici prezentirao redatelj **Antun Vrdoljak**, koji je maestralnu ekipu glumaca vodio putem savršene dramaturgije što je siguran recept da se svaka minuta svake epizode gleda bez treptaja. Stvar je samo osobne simpatije (a i tu su nijanse u pitanju), pa ustvrditi je li bolji **Fabijan Šovagović** u ulozi Kikaša ili **Rade Šerbedžija** kao Matan. Samo zahvaljujući podjeli uloga na glavne

i one koje to nisu u njihovoj su »sjeni« (ako se to ikako može ustvrditi) **Zlatko Mardunić** (Podlivoguz), **Milan Srdoč** (Jokaš), **Špiro Guberina** (Divac), **Zvonko Lepetić** (Copac), **Biserka Alibegović** (Poprda), **Zdenka Trach** (Livoguza), **Vlasta Knezović** (Zlatka Vrtirepka), **Iva Marjanović** (Nuša), **Ilija Ivezić** (Šunje), **Antun Kujavec** (Doktor) ili **Uglješa Kojadinović** (Dektiva). Svaki od njih, uključujući i fantastičnog **Zvonka Torjanca** kao Džoa Amerikanca u petoj epizodi, *Prosjacima* je dao doprinos kao da im je ponaosob riječ o životnoj ulozi. Poput legendarnih *Mučki*, u kojima je briljantna i najsporednija uloga, Raosov tekst i Vrdoljakova režija prosto su se uvukle u dušu cijele ekipe koja fascinantnom lakoćom rješava i najzahtjevnije dionice i na taj način uvjerava gledatelja u »istinitost« lika koji igra.

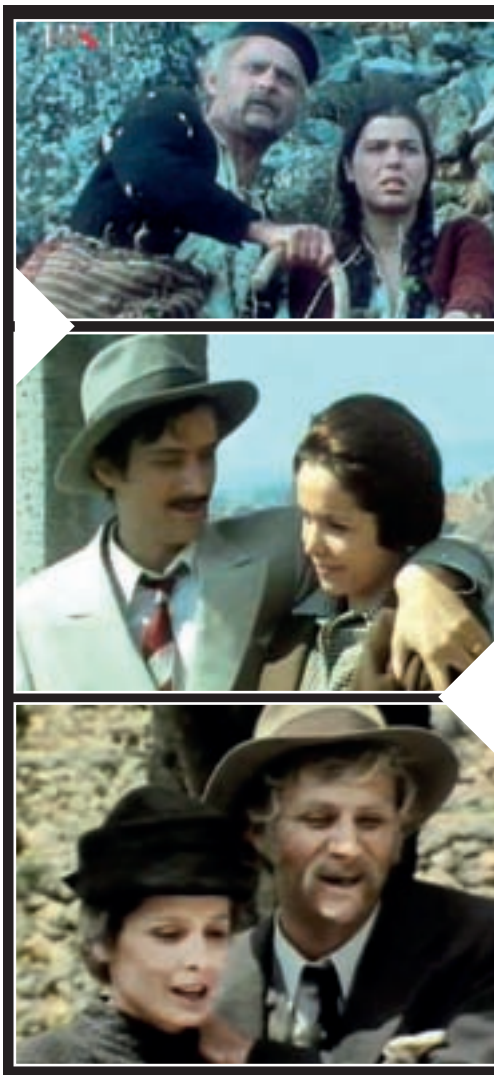
U istom rangu s do sada nabrojanim akterima svakako su i kostimografinja **Ika Škomrlj**, te direktor fotografije **Vjenceslav Orešković** koji, poput **Magnusa** i **Bunkera**, do najsitnijih zakrpa i najkрупnijih panorama dočaravaju izgled ljudi i njihovog okoliša. Spomenemo li na koncu da je muziku za *Prosjake*, onako nježnu i nostalgičnu, skladao **Arsen Dedić**, osim imaginarne slike dobit ćemo isti takav i ton o ovoj nenadmaš(e)noj seriji.

I bez obzira na to jeste li do sada gledali *Prosjake i sinove* (i kada i koliko puta) ili niste, ovo je jedna od serija kojoj se sa sigurnošću uvijek možete vraćati. Jer, i ako se sljedeći

puta i ne nađe nečega novoga, staro je dovoljno duhovito da vas prikuje uz ekran. Dovoljno je samo da doma imate računalo i internet: utipkate »prosjaci i sinovi epizoda 1« i pred vama će se (od)vrtjeti čarobna priča o ljudima koji to nisu postali iz nevolje nego iz zanata.

Za dodatne informacije o povijesti serijala, odnosno svakoj epizodi ponaosob obratite se... Hmmm, recimo, Wikipediji. Samo, pazite: podaci su različiti.

Zlatko Romić

Srazom provjerenih i trajnih VRIJEDNOSTI

U povodu pripreme repertoara Hrvatske drame Narodnog kazališta i Subotičke opere početkom pedesetih godina prošloga stoljeća, u sezoni 1953./54. godine uz umjetničko osoblje i upravu kazališta u raspravi o djelima koja trebaju biti izvedena uključen je širi krug zainteresiranih i pozvanih. O tome je mladi redatelj **Slobodan Sedlar** priredio tekst tiskan u listu *Naša pozornica*:

»Krajem prošle sezone repertoar Hrvatske drame široko je diskutiran i stvoren je obimni plan iz kojega je, na početku ove sezone, Dramski savjet trebao odabrati komade koje bi naša Hrvatska drama prikazala. Kao i kod mnogih drugih kazališta u zemlji i kod nas je isticana težnja da se repertoarom obuhvati više domaćih pisaca, pretežito suvremenih. Od inozemnih željeli smo, također, prvenstveno suvremene. I ova svoja nastojanja ostvarili smo djelomično. U toj težnji za osvježavanjem repertoara suvremenim piscima i djelima, rukovodili smo se mišlju da kazalište nije i ne bi trebalo biti muzejska institucija, koja živi isključivo s jednim prošlim svijetom i za njega. To može biti slučaj samo s iznimno malim brojem kazališta, koja svoj plemeniti napor ulažu na oživljavanje likova što im je u dramskom opusu ostavio neki njihov veliki sugrađanin.

Sustavno podizati mlade stvaratelje

Ali i ta kazališta njeguju svoju nacionalnu dramu, a druga, ostala, igraju i komade raznih svojih i tuđih suvremenika, podižući na taj način svoju domaću dramaturgiju i pomažući razvoj suvremenih dramskih autora. Naša kazališta ne mogu se isključiti iz prostora i vremena u kome djeluju. Ona su dužna da svom današnjem gledatelju, osim značajnih djela domaće i strane dramske literature iz prošlosti, prikažu i suvremene autore sa suvremenom problematikom. Drugo je pitanje, do kog stupnja se u tim u djelima ogledaju naši dani i koliko duboko poniru pisci tih komada u bezbrojne komponente suvremenih strujanja i karakterističnih pojava i likova. I koliko su ovladali tehnikom pisanja, koliko su usvojili zakone dramskog stvaranja, koliko poznaju dramsku arhitektiku i koliko im je blizak dramski izraz. Naši mlađi pisci glede ovih zahtjeva pokazuju niz slabosti, ali izvođenjem njihovih djela može im se pomoći u njihovom svladavanju, budući da se tek na sceni mogu vidjeti i vrijednosti, pa i nedostaci svakoga djela, a kroz ova ostvarenja kazalište će tražiti i nalaziti vlastiti, suvremeni iskaz. U ovogodišnjem repertoaru

■ Klara Peić

■ Svetislav Mirkov

■ Ankica Devčić

Hrvatske drame, mada akcent nije na suvremenoj drami, ipak imamo tri suvremena dramska pisca – čime je uspostavljena stanovitava ravnoteža u prikazivanju starijih i mlađih autora, kako domaćih, tako i inozemnih. Vjerujemo kako naše predstave u ovoj sezoni neće zaostajati za prošlogodišnjim, te da će napori našeg ansambla biti krunisani umjetničkim rezultatom, utoliko više što je postav Hrvatske drame pojačan novim snagama« [N. p., 1. sezona 1953./54., 5.].

Uz nove i tri obnovljene predstave

Novi u subotičkoj Hrvatskoj drami bili su: **Ante Kraljević**, koji je bio član Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba, gdje je završio i Glumačku školu i ostvario veliki broj zapaženih uloga s kulturnim osobama hrvatske pozornice, poput redatelja dr. **Branka Gavelle**, nadalje redatelja, teatrologa i kazališnog pedagoga **Tita Strozija**, koji nakon mature u Zagrebu odlazi u Beč, gdje na Filozofskom fakultetu studira povijest umjetnosti, a na Akademiji za kazališnu umjetnost, glumu. Ante Kraljević je u subotičkom kazalištu nastupio kao tumač uloge Hasanage u **Ogrizovićevoj Hasanaginici**, što ju je dala **Ankica Devčić**. Osim toga, angažirana je i mlada **Marijola Kraljević**, zatim iskusni glumci **Milan Tošić** i **Slavka Tošić**, te **Svetislav Mirkov** i **Bora Stojanović**, koji je završio Glumačku školu u Novom Sadu. Dodajmo, repertoarom za sezonu 1953/54. bila su utvrđena sljedeća djela: već spomenuta Ogrizovićeva *Hasanaginica*, **Molièreov Tartuffe**, *Čovjek koji nije postojao* **Josipa Lešića**, *Svakom svoje Subotića* i **Apića**, *Rodoljupci* **Jovana Sterije Popovića**, *Ibsenova Nora*, **Jakšićev Stanoje Glavaš**, *Lorkina Krvava svadba* i **Štandekerov Zlatni lančić**. Osim navedenih djela, u ovoj sezoni su obnovljene tri predstave Hrvatske drame ovdašnjeg kazališta: dvije drame **Carla Goldonija** – *Ribarske svađe* i *Sluga dvaju gospodara*, te *Kvej-Lan* **Perl Buck**, budući da su bile veoma popularne i tražene od gledatelja subotičkog kazališta.

Kako su se nekada odijevale žene iz Sota

Bila su to LJEPŠA VREMENA

Katicu Đerki, 81. godišnju baku iz Sota, mnogi stariji Soćani pamte kao jednu od najljepše obučених cura u njihovom mjestu. Ova vedra i uvijek nasmijana baka kaže da je imala tu sreću što je bila iz jedne od imućnijih kuća u selu. Oduvijek se voljela lijepo oblačiti tako da je njen »šifonjer« uvijek bio pun lijepe odjeće. Sa zadovoljstvom nam je ispričala kako su se nekada cure oblačile u Sotu, na što su posebno vodile računa i što je to po čemu se ona izdvajala od drugih.

Odjeća za svaku priliku

Otac joj je bio kolar. Izrađivao je zaprežna kola za konje i drveni namještaj. Spavaću sobu koju joj je izradio kada se udala i danas čuva u svom kućanstvu:

»To je nekada bio cijenjen zanat i od toga se moglo lijepo živjeti tako da sam si ja uvijek mogla priuštiti lijepu odjeću. Međutim, tada se nisu mogli kupiti gotovi komadi odjeće. Postojale su »šnajderke« koje su šile za nas. Sve moje suknje i »rekle« mi je šila baka mog supruga Marija Đerki. Ona je bila poznata »šnajderka« u Sotu. Šila je u to vrijeme svim Soćanima; muške košulje, po-

steljine, odjeću za djecu, nama curama suknje koje su se tada najviše nosile. Baka Marija mi je šila sve što mi je bilo potrebno, pa čak i moju vjenčanicu i »šlajer«, ponosno priča baka Katica, pokazujući nam fotografiju s vjenčanja.

Sa sjetom se sjeća vremena kada su cure u selu više vodile računa o tome što će i gdje odjenuti:

»Nekada je rijetko tko sebi mogao priuštiti pliś. Taj materijal je nekada bio najcjenjeniji i najmoderniji. Ja sam imala tri suknje od pliśa. Šilo se i od štofa i ostalih materijala. Ali kada se išlo u crkvu, znalo se da se tada moraju obući bolje suknje. Na jutarnje mise oblačila sam suknje od cica, »oplećke«, »rekle« i obavezno sam nosila maramu. Radnim danima nosile smo šlingane suknje, čipkane skute ispod i bluze. Najljepše suknje su mi bile od šlinge. Za večernjice imali smo ženu koja nas je češljala i za te prilike oblačile smo drugačiju odjeću. Za svečane prilike imale smo i lijepe granate koje smo stavljale oko vrata, a i »rekle« su bile izrađene s njima i sa svilicom i biserčićima.«

Povratak haljinama

U vrijeme svog djevojaštva baka Katica je zajedno sa svojim prijateljicama izlazila u seoski Dom kulture na igranke. Tada je postojalo pravilo da i majke idu s njima. Dok su cure plesale, mame su sjedile i posmatrale:

»Po povratku s večernje mise odlazile smo najprije kući da se presvučemo kako nam se na igranci ne bi isprljale bijele svilene »rekle«. Jer kad plešemo s momcima, od njihovih ruku bi nam se »rekle« isprljale, a one se ne mogu tako često prati.«

Teško se tada nabavljao materijal za odjeću. Oni koji su više polagali na svoj izgled, poput baka Katice, snalazili su se tako što su materijale nabavljali iz udaljenijih gradova, koji su donošeni u Sot. Kada se udala, s nepunih 17 godina, imala je tu sreću da se i svekrva voljela lijepo odjenuti:

»Znalo se tada što nose starije, a što mlađe žene. Mi mlade nosile smo odjeću od markizeta i svile. Nije ih bilo baš lako nabaviti, a i tada se sve plaćalo uz pomoć bonova i točkica. No, onaj tko se želio lijepo odjenuti, snalazio se.«

Suknje je, kako kaže, nosila sve do 1954. godine. Tada je počela nositi haljine, kao i većina ostalih žena u Sotu. Sve suknje i »rekle« koje je do tada nosila prodala je u Bijeljini:

»Danas mi je žao što barem nešto od tih stvari nisam sačuvala. Ostale su mi samo stare fotografije da se sjećam lijepih vremena. Posebno mi je žao što nisam sačuvala suknju od »pepeljave« svile s ružicama od svilice, koju mi je izradila žena iz Bapske. Nju sam najviše voljela.«

Kako kaže, žao joj je kada vidi današnje cure u helankama i trapericama:

»Danas se cure jednostavnije odijevaju i ne polažu toliko na garderobu. Nama ništa nije bilo teško. I pored toga što nismo imali struje, nije nam bilo teško ručno prati, štirkati i glačati s peglom na paru sve one bijele šlingane, »rekle« i suknje koje smo nosile. Stigle smo i skuhati, spremiti doma, ići u vrt i na njivu, ali i na igranke i posela. Sve se stizalo.«

Ta vremena su, kako kaže, bila mnogo ljepša nego danas. I pored nemaštine, ljudi su tada bili zadovoljniji i sretniji i uvijek se pronalazilo vrijeme za razonodu i druženje.

S. Darabašić

Održano državno natjecanje za osnovne škole u znanju i kreativnosti

Zvezdani čitatelji u Čakovcu

Vi koji redovito čitate znate odgovor, a vi koji ne upražnjavate ovu aktivnost što mislite mogu li se čitanjem dosegnuti zvijezde ili je točna ona latinska izreka da se u životu samo preko trnja dolazi do zvijezda? Bilo kako bilo, svi volimo zvijezde. Tako su lijepe, sjajne i posebne i svi bismo do njih željeli stići. Čitava armija mladih ljudi tvrdi da nije nužno trnje već da su zvijezde lako dostupne uz knjige i čitanje. To su potvrdili još jednom sudjelujući na IX. natjecanju u znanju i kreativnosti simbolično nazvanom *Čitanjem do zvijezda* koje su osmislili Hrvatska mreža školskih

Nacionalno natjecanje učenika osnovnih škola u znanju i kreativnosti

ČITANJEM DO ZVIJEZDA 2017.

Čakovec, 5. svibnja 2017.

HRVATSKA MREŽA ŠKOLSKIH KNJIŽNIČARA

Sponzori i donatori

MEĐIMURSKA ŽUPANIJA GRAD ČAKOVEC

SREDNJA ŠKOLA ČAKOVEC

III. OŠ Čakovec

OŠ Goričan

knjižničara. Veoma brzo ovaj pozitivni val raširio se cijelom Hrvatskom a od prošle godine i Suboticom te naši učenici s radošću sudjeluju u njemu. Prošle godine okušali smo se s jednom ekipom na državnom natjecanju u Čakovcu, a ove godine smo proveli kompletno natjecanje na svim razinama. Nakon niza provjera na školskoj i međuškolskoj razini dobili smo reprezentaciju koja nas je 5. svibnja predstavljala u Čakovcu na nacionalnoj smotri. Nju su sačinjavale učenice OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina: **Josipa Dulić, Josipa Stantić i Lucija**

Horvacki u kategoriji kviza znanja dok je plakat izradila **Josipa Horvacki**. Njih je pripremala profesora **Marta Vargek**. I tako su đurđinske cure u organizaciji Gradske knjižnice Subotica koja je u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem provela natjecanje u Subotici otputovale u Međimurje, u hrvatski cvjetnjak Čakovec, da se susretnu s vršnjacima i odmjere čitateljske snage. Gdje su sve bile, te kako su se provele doznali smo od njih.

U jutarnjim satima, s velikim nestrpljenjem i uzbuđenjem krenuli smo za Čakovec. Nakon 5 sati vožnje stigli smo u Prelog, gdje su nas ugostili u Gradskoj kavani *Lovac*, pripremivši nam ukusna jela. Nakon ručka, nastavili smo put za Čakovec, smjestili se u hotel *Park*, te produžili do Varaždina. Tamo su nas dočekale dvije prekrasne žene koje su nam pričale o ljepoti i znamenitostima ovoga poznatog baroknog grada koji je jedno vrijeme bio i glavni grad Hrvatske. Doznali smo brojne zanimljivosti, a obišli smo Stari grad, prošetali bedemima oko tvrđe, ali i ušli u nju gdje smo prošetali muzejom. Imali smo što i vidjeti, svakakvu ljepotu, od odjeće koju su nosili tada, ali i oružja, mačeva i koplja kojim su se borili. Za trenutak osjetili smo dah povijesti. Posjetili smo i Gradsku knjižnicu i čitaonicu *Metel Ožegović*, gdje nas je najviše oduševio kutak za mladež. Navečer smo se vratili u Gradsku kavanu *Lovac*, gdje su nas dočekali domaćini, članovi Rotary kluba *Prelog*, koji su nam pripremili ukusni međimurski specijalitet. Dobili smo i darove, i to ne bilo kakve. U ukrasnim vrećicama bile su knjige, CD i dresovi, naglašavam bitni detalj: originalni dresovi nogometne hrvatske reprezentacije s prezimenima nama najdražim: **Mandžukić**, **Perišić** i **Rakitić**. Možete samo zamisliti kako smo bile sretnе. Oduševljenje i osmijeh na licima govorio je više od riječi, bile smo presretne, jer pratimo i volimo hrvatski nogomet. Odmah smo ih isprobali i nismo ih cijelu večer skidali.

Sljedeći dan bio je rezerviran za natjecanje *Čitanjem do zvijezda*, što je bio i razlog našeg dolaska u Čakovec. Ujutro smo otišli u 3. osnovnu školu, gdje nas je sačekao ukusni doručak, a potom smo prešli do srednje škole, gdje je bilo svečano otvorenje natjecanja. Dvorana je bila puna i uživali smo u interesantnom programu koji su nam pripremili učenici OŠ *Goričan*. U skupinama smo se vratili u osnovnu školu, gdje su nas rasporedili po učionicima, znojili su se dlanovi, trema je rasla, no što je tu je. Zaželjele smo jedna drugoj sreću i počele pisati test, dok je Josipa čekala svoj red da obrani plakat. Test znanja pisalo je 27 ekipa dok je plakat predalo 24 škole. Iako nismo pobijedile, zadovoljne smo postignutim uspjehom i zahvalne našoj mentorici Marti Vargek koja nas je bodrila i vjerovala u nas, **Jasni Vojnić** i **Bernadici Ivanković** koje su nam osigurale putovanje i ovo nezaboravno iskustvo.

Ako je netko i sumnjao, poručujemo glasno svima: čitanjem se doista mogu dosegnuti zvijezde, provjerite i sami.

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebra različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.	

POGLED S TRIBINA Nada

Pogotkom **Majera** u 92. minuti iz pomalo diskutabilnog kaznenog udarca **Lokomotiva** je nanijela prvi ovosezonski poraz **Rijeci** (1:0) i četiri kola prije kraja prvenstva još malo dramatičizirala situaciju u borbi za naslov. Vjerovali ili ne momčad trenera **Keka** (za koga se spekulira kako bi trebao preuzeti **Crvenu zvezdu**) posljednji poraz doživjela je prijeavno 13 mjeseci u kup susretu protiv **Slavena** i od tada, sve do prošlog vikenda bila je posljednja neporažena momčad u svim ozbiljnijim europskim nogometnim ligama. Iako je prednost momčadi s Kantride (Ruževice) još uvijek golemih pet bodova, ovaj prvi kiks ipak daje kakvu-takvu nadu prvom pratitelju i branitelju naslova **Dinamu**. Ništa nije gotovo dok je i posljednji bod u igri.

Paralelno, na drugom (donjem) dijelu tablice u izravnom duelu dva feneraša, **Cibalia** je minimalnim rezultatom svladala glavnog konkurenta za ostanak **Split** (1:0) i približila se na svega dva boda zaostatka. I ova borba za izbjegavanje posljednjeg mje-

sta koje vodi izravno u 2. HNL bit će neizvjesna sve do posljednjeg kola.

Uz sve ovo, posljednje kolo donijelo je i izravni duel **Hajduka** i **Osijeka** u borbi za treće mjesto, u kome su **Splicani** brutalno ispratili goste put Slavonije (5:1) i praktično osigurali tu počasnu poziciju.

Sve u svemu, 32. kolo Prve hrvatske nogometne lige zbilja je bilo zanimljivo i atraktivno za sve ljubitelje najvažnije sporedne stvari na svijetu. Hrvatsko prvenstvo nije više učmalu utrka za jednom momčadi i ništa neće biti poznato sve dok se ne odigra i posljednji prvenstveni susret.

Na koncu i jedan mali, ali lijepi pogled na teniski teren.

Prošloga mjeseca je **Borna Ćorić** osvojio svoj prvi ATP naslov (Marrakeš), a prošle nedjelje je najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić** u Istanbulu osvojio svoj 17. naslov na najvećoj teniskoj sceni. Zanimljivo, trijumfom protiv Kanadanina **Raonića** (7:6, 6:3), stasiti Međugorac je nastavio lijepu nisku osvajanja barem jednog ATP naslova u svakoj od posljednjih deset godina.

Bravo, Marine!

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 23.5.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Zoran Vukmanov, planinar

VRHOVI ZADOVOLJSTAVA

Mašta o biciklizmu pretočena u priču o životu jednog planinara

Subotička pješčara će ovog vikenda ugostiti planinare, sudionike treking lige i zaljubljenike u prirodu iz cijele zemlje, a najzaslužniji za njene uređene i obilježene staze jeste **Zoran Vukmanov**, planinar. U razgovoru za *Hrvatku riječ* Zoran se prisjetio svojih prvih planinarskih koraka, raznih akcija i uzajamne ljubavi sa Subotičkom pješčarom.

»Kada počinjem svoju planinarsku priču, volim spomenuti Kranjsku goru jer mi je ona potaknula avanturistički duh. Doduše, tada sam jedino imao u glavi želju da svoje avanture kroyim na biciklu. Biciklom sam obišao pola bivše Jugoslavije. Prve planinarske korake sam ipak napravio na Frušogorskom maratonu i te 1992. godine sve je počelo. Sam početak nije bio previše ambiciozan. Imao sam previše želja, ali sam u praksi svega par puta godišnje odlazio na planinu. Tek 2003. godine, kada sam otišao u planinarski klub, počelo je i moje ozbiljnije koračanje, koje traje i danas«, kaže Vukmanov.

Urođen talent za vodiča

Prva akcija koju je Zoran vodio je bila u Makedoniji, na planini Korab.

»Te godine nam je ostala na raspolaganju jedna karta koju smo imali od Željeznica Srbije i kolege planinari su me pitali da li bih vodio akciju. Odmah sam pristao i nas dvadesetak je napravilo sjajnu akciju. Od tada se već počelo šušcati o mojim talentima za vodiča, ali su me poslovne i privatne obveze spriječile da idem u školu za planinarske vodiče. Svakako, akcije koje sam od tada vodio postale su sve brojnije, pa me je Služba vodiča na prijedlog kluba uvrstila u listu počasnih članova u vodičkoj službi, iako za takvu titulu nisam imao dovoljan broj godina.«

Nema mjesta na koje Zoran nije vodio planinare. Vrijedi za pedantnog, preciznog i vrlo odgovornog vodiča. Popeo se na 89 planinskih vrhova, a rijetko kad je svoju ambiciju stavio ispred ostalih. Voli od svake akcije napraviti izazov i gleda svima pokazati koliko je planinarenje zahtjevno i da svi moraju biti oprezni.

»Svaku akciju obilježe ljudi i događaji. Kad me pitaju da izdvojim omiljen vrh, uvijek budem u problemu jer ne biram vrhove po visinama ili njihovim aktualnostima. Ne osvajamo visine, nego kreiramo događaje na njima. Mnogo mi je drag vrh Ljukten koji se nalazi na Goču. To, na primjer, uopće nije visok vrh ali sam napravio akciju u kojoj sam planinare prvo spustio u jarak, pa iz njega izveo uspon, da bi na kraju uslijedilo iznenađenje kad su svi na vrhu shvatili da nisu ispeli onoliko koliko su se zapravo i penjali.«

Nekada je priprema akcije teža od samog uspona. Događa se da Vukmanov vodi planinare u akcije po potpuno nepoznatom

terenu, pa mnogo vremena provede u čitanju, gledanju fotografija, snimaka, satelitskih snimaka i raznih geografskih karata.

»Ozbiljna priprema mi omogući da na kraju izvedem akciju po najoptimalnijoj stazi, a da pri tome tu stazu nikada nisam prešao. Mnogo puta mi nisu povjerovali da na tom mjestu nisam nikada bio. Također, neobično je da meni na akcije koje vodim dolaze planinari, a da se prethodno ni ne informiraju kamo se ide. Kažu da se sa mnom osjećaju sigurno, da znaju da ja u rukavu uvijek imam rezervni plan i da im je uživanje zagarantirano. A na kraju krajeva to i jeste najvažnije.«, objasnio je Vukmanov.

Ruksak na leđa i put pod noge

O akcijama, događajima u prirodi i svim čarima koje Zoran u prirodi doživljava svi zainteresirani mogu pročitati na njegovom blogu koji je nastao iz želje da sve to ostane zabilježeno.

»Ruksak na leđa i put pod noge je neka vrsta mog dnevnika, a ispostavilo se da ga i drugi vole i za sada ima lijepu posjećenost. Kada sam spriječen otići u prirodu i zadovoljiti tu svoju životnu potrebu, znam da prošvrljam uspomena svojim putovanja.«

Zoran Vukmanov vodi i sadržaj stranice www.pesackastaza.info koji je u potpunosti posvećen pješačkoj stazi kroz predio izuzetnih odlika Subotička pješčara.

Vojvođanska treking liga je nastala na prijedlog Zorana Vukmanova, a po uzoru na slične akcije koje se održavaju u Mađarskoj.

»U jednom momentu sam se zasitio masovnih akcija i tada mi je ideja trekinga postala interesantna, jer svaki sudionik prelazi stazu za sebe. Na raspolaganju su obično tri staze, čija je ključna razlika duljina i svako bira svoj tempo. Na taj način je svijet planinarenja dobio i natjecateljsku notu što je nedostajalo, jer je planinarenje uvršteno u kategoriju sportova. Do tada je postojala treking liga Srbije Vojvodine s potpuno drugačijim konceptom, a ideju trekinga sam upražnjavao samo na Frušogorskom i Bukovačkom maratonu. To je bilo premalo za cijelu godinu.«

Baš kao što Zorana Vukmanova na vrh ne vuku visine nego osmijeh i doživljaji s akcija, upravo tako i on osvaja pričom i inspirira da stavimo ruksak na leđa i put pod noge.

Gorana Koporan

Rukomet

Prvakinje pale u Sonti

SONTA – Pomlađena ekipa ŽRK *Sonta* u 1. proljetnom kolu ligaškog natjecanja u TRLS, skupina Južni Banat, potukla je prva-ka, favoriziranu ekipu ŽRK *Mladost* iz Opova rezultatom 33:26 (19:14). Sonćanke su utakmicu započele vrlo žestoko, pa su u prvih 12 minuta bile u prednosti od 11:4. Tada iskusnije Opo-ćanke pojačavaju pritisak i polagano sustižu prednost Sonćan-ki, pa su im se u 25. minuti primakle na opasnih 2 razlike i to je bilo sve što su uspjele učiniti. U nastavku je do izražaja došla fanatična borbenost Sonćanki, nošenih burnim bodrenjem oko 150 vjernih navijača, pa se prednost povećavala i na koncu su prvakinje zamrznute na – 7. Najefikasnija kod Sonćanki bila je igračica utakmice **Blanuša** s 10 pogodaka, slijedile su je **Tančik** sa 7 **Čonka** s 5, **T. Šegrt** i **A. Šegrt** sa po 4 i **S. Kalanj** s 3 pogotka. »Presretan sam zbog ove pobjede, prije svega zbog naših vjer-nih navijača, koji su nas bodrili kad je djevojkama bilo najteže. Nadam se da ćemo i u nastavku prvenstva zadržati ovaj ritam igre i dobrim rezultatima se primaču čelu tablice.«, kaže trener Sonćanki **Stevan Mihaljević**.

Nogomet

Pauza im dobro došla

MONOŠTOR – Nakon jedne utakmice pauze, u 17. kolu nogome-taši *Dunava* su rezultatom 1:1 (0:0) remizirali a *Radničkim* 1918 na teškom gostovanju u Ratkovu. U vrlo nervoznoj utakmici gle-datelji su vidjeli puno onoga čemu ne bi smjelo biti mjesta na nogometnim travnjacima. Nesigurni sudac **Kuzmanović** od po-četka je tolerirao pogibeljne startove domaćina, udaranja pro-tivnika bez lopte. Osim dosuđivanja nepostojećih zaleđa, Mono-štorci mu spočitavaju i nedosuđivanje očitog penala. I u takvoj igri gosti su bili bolji, pa su i povelili zgoditkom **Balaža** u 65. mi-nuti. Domaćinima je ovaj zgoditak bio signal za vrlo nesportske pritiske na suce i još grublju igru, a u sudačkoj nadoknadi od čak 8 minuta uspjeli su i poravnati rezultat. U 18. kolu Monoštorci su, iako su jedva okupili ekipu, na Doli potukli favoriziranu momčad *Aleksa Šantića* rezultatom 4:1 (0:1). Od prve minute domaćini su napadali i stvarali prigode, ali su ipak jedini zgoditak u prvom poluvremenu postigli gosti u 16. minuti. Domaćini su drugo po-luvrijeme započeli još žešće. Rezultat je poravnao **Curnić** već u 47. minuti, a preokrenuo Balaž dvije minute kasnije. Osokoljeni Monoštorci pojačavaju pritisak, pa u 87. minuti Balaž povećava prednost iz penala. Minutu prije kraja konačnih 4:1 svojim pr- vijencem za *Dunav* postavlja nova nada Monoštoraca, šesnae- stogodišnji **Leon Mrvičin**. U 19. kolu drugoplasirana *Crvenka* je isprašila ekipu *Dunava* s visokih 4:0 (2:0). Svjesni jačine protiv- nika, Monoštorci su se unaprijed pomirili s porazom, ali su ipak igrali otvoreno, pa su stvorili i nekoliko stopostotnih prigoda, koje su, zahvaljujući bravuroznim obranama vratara Crvenčana, ostale nerealizirane. Tri kola prije kraja prvenstva *Dunav* zauzi- ma pretposljednje, 10. mjesto, sa 16 bodova.

I. A.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utje- caja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Objekat za doklorisanje u ulici 51. divizije u Sub- otici«, na katastarskoj parceli 19050/5 KO Novi grad, ulica (46.121557°, 19.675865°), nositelja projekta JKP VODOVOD I KANALIZACIJA, Subotica, Trg Lazara Nešića 9.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavještenja u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resen- ja/501-112-2017.pdf

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zašti- tu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: TELEKOM SRBIJA AD BEOGRAD, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, podnio je Zahtjev za odluč- ivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Ba- zne stanice mobilne telefonije SU24, SUH24, SUU24, SU – EDVI- NA ZDOVCA« zaveden pod brojem IV-08/I-501-174/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 20179/4 KO Stari grad, ulica: Edvina Zdovca br. 4 (46.109898°, 19.637708°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mi- šljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu: zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zašti- tu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na osnovu člana 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVA- NJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: TELEKOM SRBIJA AD BEOGRAD, Takovska br. 2, Izvrš- na Jedinica Subotica, Prvomajska 2-4 podnio je Zahtjev za od- lučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije »SU15, SUU15, SUO15 ČANTA- VIR« zaveden pod brojem IV-08/I-501-179/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 2991 KO Čantavir, ulica Srbobranska 11.: (45.917312°, 19.769768°).

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, I kat, soba 129).

Zainteresovani organi, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ovog obavještenja mogu dostaviti mišljenja o potrebi procene uticaja predmetnog projekta na životnu sredinu, lično ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Igor Antunić se nada sve češćim nastupima za prvi tim *Spartaka*

Najljepši dar za rođendan

vaciju njemu i kolegama iz omladinske momčadi daje i stručni štab A selekcije:

»Kada treninge gleda stručni štab prvog tima, onda se još više trudimo da dobrim igrama ostavimo dojam, da se probamo nametnuti i da zaslužimo poziv u prvi tim.«

Od Sombora do Subotice

Antunić se nogometom počeo baviti već s četiri godine u rodnom Somboru, u Nogometnom klubu *Spektar*.

»Volio sam loptu, ona mi je bila omiljena igračka, stalno sam gledao nogomet na TV-u i tata me je odveo na jedan trening *Spektra*. Nakon prvog treninga znao sam što želim biti. U *Spektu* sam bio do petog-šestog razreda, a potom sam prešao u *Radnički* iz Sombora. Tamo je sve postalo ozbiljnije, igrali smo jake turnire Mini-maksi lige, nastupali i u Pionirskoj ligi Vojvodine, gdje smo uvijek bili na sredini tablice i to je već bio ozbiljan rezultat.«

Upravo je jedna utakmica u finišu Pionirske lige Vojvodine preporučila posebno Antunića za *Spartak*.

»Bio je to finiš Pionirske lige Vojvodine. Posljednji meč smo igrali protiv *Spartaka*, *Radnički* je pobijedio s 2:1, ja sam dao jedan gol, a odmah poslije toga je stigao poziv. Završavao sam tada osmi razred i prešao u *Spartak*. U početku mi je bilo teško, jesu Sombor i Subotica relativno blizu, ali je bilo malo treme. No, brzo sam se uklopio, imali smo dobru ekipu, dobre treninge«, kaže Antunić.

Svakog nogometnog omladinca do prvog tima dijeli tek jedan korak, ali ogroman.

»Upravo tako, tek sada slijede borbe za mjesto pod nogometnim suncem. To što sam dobio šansu da debitiram je sjajno, ali ništa ne obećava. Zato nema opuštanja, završavam uskoro četvrti razred srednje škole i nakon toga se u potpunosti posvećujem nogometu«, zaključuje Antunić.

D. Vuković

Mladi nogometaš *Spartaka* iz Subotice, inače rođeni Somborac, **Igor Antunić** dobio je najljepši dar za proslavu 19. rođendana. Točno 22. travnja, kada je momčad *Spartaka* gostovala *Radniku* u Surdulici, Antunić je dobio šansu da zaigra posljednjih deset minuta u prvom timu subotičkog superligaša.

»Za prvi tim *Spartaka* sam prvo igrao u prijateljskoj utakmici ove zime protiv *MTK*, pogodio sam tada vratnicu, potom sam odigrao dvije utakmice u Ligi B timova, postigao sam i jedan gol, ali je ovo bio pravi debi u natjecateljskoj utakmici za prvi tim. Osjećaj kada sam ulazio u igru neću moći obrisati dok sam živ, i zaista nisam mogao dobiti bolji poklon za rođendan. Sve mi je nekako sada čudno, nisam bio ni svjestan toga što se događa, ali vidim da sve dolazi na svoje mjesto. Ono što sam želio kroz pionirsko-omladinski staž počelo se ostvarivati: dobio sam šansu u prvom timu, a sada je na meni da se i dalje trudim da budem pozvan na naredne pripreme, te da što češće budem u prilici da igram. Naravno, bilo bi lijepo i da bude neki gol u Super ligi«, govori Antunić.

Pobjede urezane u srce

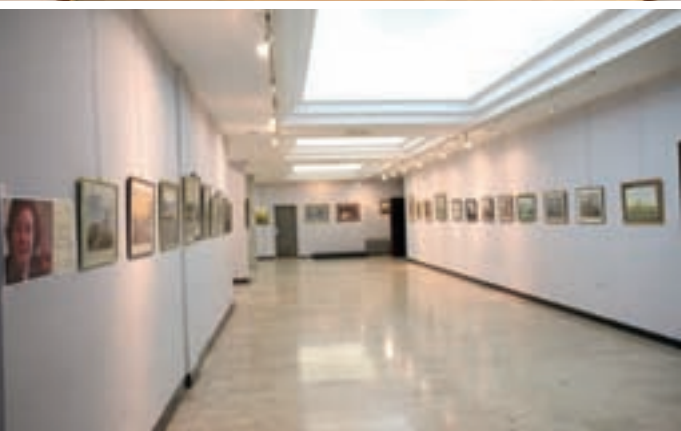
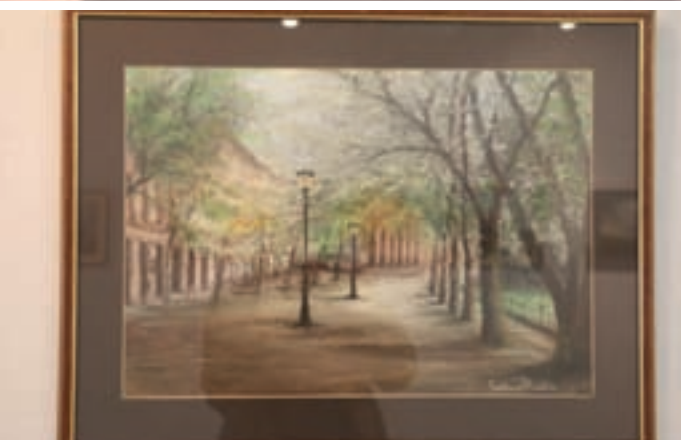
Talentirani nogometaš, koji igra na poziciji desnog krila, bio je nedavno sudionik i jedne od dvije važne utakmice koje su privukle veliku pažnju ljubitelja nogometa u Subotici. Naime, u Ligi Srbije za mlađe kategorije kadeti *Spartaka* su s 2:1 svladali *Crvenu zvezdu*, dok su Antunićevi omladinci odigrali protiv crveno-bijelih 1:1.

»S *Crvenom zvezdom* smo odigrali fenomenalnu utakmicu, nismo dopustili rivalu kao što su oni da nam stvore mnogo šansi. Bili smo u jako dobrom tempu, mogli smo i do drugog gola za pobjedu, ali je nedostajalo malo sreće. Sa *Zvezdom* ove godine imamo odličan skor, osvojili smo četiri boda u dva duela, u prvom, u Beogradu, bilo je 2:1 za nas. Zna se dobro da svi najtalentiraniji igrači iz Srbije žele biti u mlađim kategorijama *Crvene zvezde* i *Partizana*, a kada ostvarite dobre rezultate protiv takvih ekipa, onda vam nekako bude drago. Urežu se te pobjede u pamćenju, u srcu, pomažu kao motivacija i za neke naredne mečeve«, nastavlja Antunić i dodaje da dobru moti-

U NEKOLIKO SLIKA

S izložbe Ruže Tumbas

Iz Ivković šora

Spremljeno...

piše: Branko Ivković

Av pa šta je ovo čeljadi moja pitam ja vas. Dok je bila zima baš bila fajnska, sad nika sparina pa pravo nemož čovik izać na kraj s ovim vrimenom, ja već mislijo borame da ćemo morat ložit do Petrova kako se latilo, doduše dotleg bi mi istrvalo ogriva al Kanikulu ne bi uspijo izdurat. Sad eto nika sparina šta li je, čim se malkoc ozbiljije zaukam štogod radit sav se osapunam ko kirdžijaški konj kad ga dobro natovare pa još i kandžijaju. Doduše mene ne kandžijaje zasad al ko zna šta ovoj mojoj gospoji mož past napamet. Doduše bisan sam sam na se, tribo bi ić više na njivu pa radit, a ja se latijo avlije pa spremam, a što više spremam ona sve rastrvljenija, moraću se kandar manit didinog adeta, nema više skupljanja svega i svačeg ko da ga sad čujem kako divani - »Ostavi ti to derane samo digod, tribaće to, krpež kuću drži«. Tako vam i ja, nazadivo sam kojikaki andramolja za svaki rog i gredicu na svim mogućim pomoćnim šupama i obektima, samo na kući još nemam, ova moja neda niza boga, veli. »Nismo valjdar kak javna skupština pa da izgledamo kugod komendija«. Ja sam čeljadi ode u Ivković šoru poznat kugod čovik domaćin i ciguran pa je i na salašu borme moja poslidnja, razumim. Odavno je Braniša skonto da je to najpametnije neg se s ženom natiravat oko čega, e onda si nagrajso kugod žuti maćak, vako lipo samo promrnda razumim i odem i opravim po mojim a ona još bišnja, Dobro da mi ne vodi demonstracije po šoru, ta nismo dotlen dotirali, nismo mi kugod ovi što nemožedu skontat da ji svit nevoli. Neg jestel vidli, ja sad niki dan naišo tudak na bicigli pa stavo, lipo nemožem virovat, nije kogod ociko ako sam dobro izbrojio četiri lipa velika drveta nuz sam Somborski put, skoro kod glavne kapije. Toliko sam se začudio čeljadi i zablendu da imadem veštačke zube cigorno bi mi ispali, kadli jedan drekne »..Pazi čiča di ble-neš'«? Hu al sam se rasrdijo čeljadi moja, ja njemu čiča a on čalav kugod kuglja od bilijarde, i to one na kiću...Av da sam imo vilištanj jal bar ešernje cigurno bi mu gurnijo u špice, ta znam da ćete me ružit i da to nije lipo od mene starijeg čovika, al jeto baš bi to uradijo, jeto bijo bi zloban pa nek, ispovidiću se da šta ću...Al nemožem vam kast kako me to'Čiča' uvridilo. Hahaha, ovi moji me još ismijavadu, Joso će »Pa i nisi ti nikaki čiča, jest da si klepav, pa i krezav, doduše fajin si i osidijio, ako nisi proridijo onda ti se proridila sama, a da ćemo u pravdu lip nisi nikad ni bijo'«... Av čeljadi moja, dobit vako priko nosa od svojeg roda rođenog... Eto mi, al moram ji istrpit, dođedu mi pomoć kad god triba i fala njim, a tiba se pokadgod i komedijat pa makar i na svoj račun, to nam sve u životu, doduše imade fajin komendije kod nas na televiziji po svim vistima al o tim ne bi danas nazglabo, bite mi vi lipi i dobri a ja idem još uvatit ovu dvojicu pa malkoc još radit, ajd zbogom.

Bać Ivin štodir

Bać Iva se više ničemu ne čudi

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva se probudijo ščim zakukurikali pitlovi. Vidi, oblaci se navelaču sa svi strana, a ka izašo na bunar i umijo se, ositijo da baš i ni nako lipo blago jutro ko što bi u vo doba tribalo bit. Dunijo nikaki vitrić, svaj se naježijo. Dono malo ogriva, potpalijo u kujne i metnijo čaj. Otkako njegova ošla u Švapcku, još ni popijo kafu. I neće dok ne dojde natrag. Ka se vatra razgorila, oma mu bilo nikako lipše i komotnije. Misli se, baš se omatorilo, ka je posto taki smrzla. Zapalijo i radijon, ka se već nema š kim divanit, makar će slušat. Pušćo u kujnu i mačka, on se oma usegenčijo nuz špojer. Uljo mu u njegovu olbicu malo mlika i udrobijo kruva, a za se ociko komatić crnoga kruva, skuvo jajce i dvi šangarepe. Na radijonu stali divanit šta ima novoga. Prvo obnarodovali da je taj dan svecki dan pobeđe nad fašizmom, a vojska će u to ime na nikake vežbe cilomu svitu pokazat koliko smo jaki. Potli će bit veliko slavlje, a naj što je prvi, al se za ništa ne pita, već koikomu podilijo novu kamaru medajli. To mu i nako najveći posov. Bać Iva se oma sitijo škole i šta su sve učili o toga kako se za velikoga rata u ne naše velike države ratovalo protiv okupatora i domaći izdajica, a oni svi zajedno bili fašisti. I tako se učilo cilo vrime potli velikoga rata, pa sve do voga najnovijega, za kojega gospodari vazdan divanili da va država ni ni u ratu. A rezerviste redovno pozivali pod pušku. To bać Iva ni mogo rastolmačiat ni pokojni dada, jal u no vrime krož njevo selo prolazilo puno vojske. Jedni na tenkova, drugi na koikaki kamijona i lemuzina. Puno nji, jedni uvik friško obrijani, a bome, jedni i dobrano zabradatili, zadržavalo se u selski bircuza, pijančilo, pa se bome malo, malo, znali i potuć. I znalo se ko tude mora izvuć deblji kraj. E, zotoga rata i potli, sve što između dva rata u škula učili o prošlosti, više ni bilo kako triba. Na velika država se raspala, pa se polako stale raspadat i ne manje. I danas, vako mator, dobro se sića kako jim učitelj divanijo šta sve mora imat jedna država ako bi se tila zvati država. A di su je granice i koliko čeljadi u njoje živi, pa onda koliko i šta se pravi u fabrika, a bilo ji more po cile države, pa di je najveći i najbolji paoršag, morali znati u po dana i u po noći. Ne do ti Bog da ti taj izvede prid mapu o države, pa da ne znaš žmurečki povuć prstim po njezne granice. Onda bi radijo prut o kuvane gunje, a debel ko njegov prst. A ne do ti Bog ni da ti digoda u selu trefi dadu pa mu kaže zoto, još bi i doma izgorijo. Ni onda bilo ko danas, u škole dobiješ četverojku, a dada jal mater se oma dojdju protirivat sa učiteljima. Oni uvik mislu da njevo dite znade za peticu. Na radijonu ope stali divanit o novoga. Sluša, al se više ničemu ne čudi. Ne čudi se čak ni što se sad note proslave dana borbe protiv fašizma u prve redove stali redat ni što i na sudova i u naukovanju o prošlosti stali praviti i slaviti junake o ni što u velikomu ratu pomagali nima stranckima, što porobili nu veliku državu.

MISLI

Hipokrat: Za oporavak je potrebno vrijeme, ali i dobri uvjeti.

Seneka: Uporna dobrota pobjeđuje i najtvrdje srce.

Ford: Ne tražite manu, tražite rješenje.

KVIZ

Pajo Kanižaj

Koje godine i gdje je rođen ovaj hrvatski književnik?

Gdje je stekao akademsku naobrazbu?

U kojim tiskovinama je radio?

Kako se zovu neka od njegovih najpoznatijih književnih djela za odrasle?

Koje je naslove posvetio djeci?

Kakav mu je bio angažman u dramskoj umjetnosti?

Kada i gdje je umro?

Roden je 1939. godine u Elekkovecu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Paradoks, Zalać, Studentski list, Vjesnik... Na Golom otoku, Jedli bliznjega svoga, Naprijed u rikverc Bila jednom jedna plava, Prsuk pucam, Šarabara... Autor je brojnih kazališnih, televizijskih i radijskih tekstova. Umro je 2015. u Krapinskim Toplicama.

VICEVI

Iza svakog uspješnog vegetarijanca stoji razočarana baka.

Podstanar se obraća gazdarici:

– Žao mi je, ovog mjeseca neću moći platiti stanarinu.

– Pa... To ste rekli i prošli put!

– Jesam, i vidite da držim riječ.

FOTO KUTAK

**PETAK
12.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
09:06 Imam problem
09:29 Gorski liječnik
10:19 Riga, nepoznata
baltska ljepotica
11:17 Riječ i život
11:42 Cesarica - hit godine
12:00 Dnevnik
12:25 Voli me zauvijek
13:10 Fotografija u Hrvatskoj
13:21 Hrvatsko podmorje:
Uljezi
13:53 Bonton: Predstavljanje
nepoznatima
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:08 Cesarica - hit godine
18:11 Manjinski mozaik
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik
20:05 Ljeta u Indiji
21:00 Hrvatska za 5
21:50 Otkrivamo Hrvatsku:
Susak, dokumentarna serija
22:20 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
22:50 Eurojackpot
22:55 Cesarica - hit godine
23:02 Rudo i Cursi, film
00:37 Moramo razgovarati
o Kevinu, film
02:27 Wyvertn, film
03:52 Skica za potret
04:11 Gorski liječnik
05:01 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst priča: Cvilidreta
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Hej Dagi, crtana serija
07:30 Lein kutak: Higijena
07:36 TV vrtić: Ples
07:46 Tajni dnevnik patke
Matilde
08:02 Dinoslavci
08:08 Žak i Kvak
08:19 Vedranovi velikani:
Olja Mihovilović
08:30 Jurica Urica

08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
10:00 Flagelum Dei
10:30 Gem, set, meč
11:05 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
11:30 Ubojstvo, napisala je
britanskog vrta
12:25 Veliki preporod
13:33 Cesarica - hit godine
13:40 A Novel Murder, film
15:10 George Clarke -
Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:42 Nova Europa Michaela
Palina
17:37 Nogomet, EL - sažeci
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:02 Ljubav u zaleđu, serija
19:47 Glazbeni spotovi
20:05 Umorstva u
Midsomeru, serija
21:45 Vera
23:15 Nemoj nikome reći
23:50 Tjelesna strast,
američki film
01:40 Garage Sales Mysteries:

**SUBOTA
13.5.2017.**

A Novel Murder, film
05:48 TV Kalendar
06:00 Klasika mundi:
Europski koncert
Berlinske filharmonije
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:09 Hod revolveraša, film
10:44 Kućni ljubimci
11:14 Cesarica - hit godine
11:16 TV Kalendar
11:35 Dnevnik 1
11:58 Bleiburg
14:45 HAK - promet info
14:50 Duhovni izazovi
15:20 Prizma
16:10 Zdrav život
16:40 Cesarica - hit godine
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Fotografija u Hrvatskoj
17:35 Cesarica - hit godine
17:42 Lijepom našom: Jelsa
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
21:00 Eurosong 2017. - finale
00:25 Dnevnik 3
00:42 Vijesti iz kulture
00:50 Cesarica - hit godine
00:54 Hod revolveraša, film
02:25 Sretna obitelj
07:13 Prizma
multi nacionalni
magazin

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije
07:10 Danica i konj
07:22 Zvonko u zemlji
igračaka
07:31 TV Vrtić: Stolice
07:44 Žak i Kvak
07:57 Profesor Baltazar
08:09 Ručice čarobnice:
Laku noć, vjeverice
08:16 Volim životinje: Puran
08:30 Jurica Urica
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 U središtu Života
09:30 4Teens, serija za mlade
10:23 Hestonova nemoguća
misija
11:10 Cesarica - hit godine
11:15 Vrtlarica
11:50 Vrtini snovi: Boje
obitelji
13:00 Magazin Lige prvaka
13:52 Luka i prijatelji
14:20 Umorstva u
Midsomeru
15:55 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
20:00 Dokaz života, film
22:10 Cesarica - hit godine
22:15 Najekstremnija mjesta
na svijetu: Tuneli
23:10 Motel Bates, serija
00:00 Cesarica - hit godine
00:05 Ludnica u Clevelandu
00:25 Uvijek je sunčano u
Philadelphiji

**NEDJELJA
14.5.2017.**

08:02 TV Kalendar
08:14 Cesarica - hit godine
08:20 Praznik, film arica
10:00 Velika Erpenja
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Oživljavanje
Beethovenova zvuka
16:38 Cesarica - hit godine
16:40 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 Sve zbog jednog
dječaka
18:05 Superbogašić i mi

19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:10 Uz nas niste sami -
Vjeruj u ljubav
22:15 Dnevnik 3
22:37 Vijesti iz kulture
22:45 Cesarica - hit godine
22:50 Devet, američko-
talijanski film
00:50 Nedjeljom u dva
01:50 Sretna obitelj, serija
03:30 Praznik, američki film
06:05 Rijeka: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Nestašne životinje
07:09 Danica i hobotnica
07:19 Zvonko u zemlji
igračaka
07:31 TV vrtić
07:43 Žak i Kvak
07:55 Mišo i Robin: Pekmez
08:02 Njama, njam: Luk
08:09 Čarobna ploča - Školica
08:30 Najekstremnija mjesta
na svijetu: Tuneli
09:18 Detektiv Murdoch
10:58 Ciglu po ciglu
11:20 Vrtlarica
11:53 Nećemo reći mladenki
12:53 Dobar, bolji, najbolji
13:53 Cesarica - hit godine
13:55 Lidijina kuhinja
14:20 (Re)kreativac
14:55 Skrovita mjesta, film
16:20 Cesarica - hit godine
17:25 Maher za putovanja
17:55 Kup Hrvatske u
rukometu, finale
20:00 Zajedno protiv zločina
20:55 Cesarica - hit godine
21:00 Što ćemo s
Bobom?, film
22:35 Svjedoci
23:30 Cesarica - hit godine
23:32 Crna Guja
00:02 Detektiv Murdoch
01:42 Skrovita mjesta, film

**PONEDJELJAK
15.5.2017.**

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
11:42 Cesarica - hit godine
11:44 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1

12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka
13:21 Pustinje svijeta
13:53 Bonton: Predstavljanje
nepoznatima
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža -
medicina
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
- telenovela
16:41 Cesarica - hit godine
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton:
18:08 Cesarica - hit godine
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Ozračena hrana
21:36 Otvoreno
22:28 Dnevnik 3
22:57 Cesarica - hit godine
23:01 Mali noćni razgovori
23:46 Istrage gospođice
Fisher
00:41 Zakon i red:
Odjel za žrtve
01:26 Boja strasti
02:56 Gorski liječnik
03:46 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:22 Hej Dagi, crtana serija
07:30 Ninin kutak za male
08:02 Dinoslavci
08:22 Vedranovi velikani
08:30 Jurica Urica
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 U središtu Života
09:30 Školski sat
10:00 Sedam vrhova
10:30 Gem, set, meč
11:05 Indeks
11:35 Ubojstvo, napisala je
britanskog vrta
12:25 Veliki preporod
13:40 Puna kuća
15:10 Dizajn interijera u
rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Punom parom naprijed
17:40 Dobre namjere
18:25 Sve će biti dobro
19:10 Ljubav u zaleđu
20:00 Stadion
21:45 Rocky 4
23:13 Cesarica - hit godine
23:20 Seks i grad
23:50 Završni udarac

UTORAK 16.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik
10:17 Novi život Šri Lanke
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka
13:21 Pustinje svijeta
13:53 Bonton
14:00 Kod doktora
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
16:43 TV kalendar
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Global
20:50 Mjesto koje zovem dom
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
22:58 Vijesti iz kulture
23:06 Cesarica - hit godine
23:10 Novi život Šri Lanke
00:05 Istrage gospođice Fisher

01:00 Zakon i red
01:45 Boja strasti
03:15 Gorski liječnik
04:05 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik

06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:01 Pjesmice i brojalice
07:35 TV vrtić: Kosa
08:02 Dinoslavci, crtana serija
08:09 Žak i Kvak, crtana serija
08:22 Ninin kutak
09:30 Školski sat
10:00 Ciak junior
10:15 Notica: Klarinet
10:30 Gem, set, meč
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki preporod britanskog vrta
13:40 Vezani i obvezani, film
15:10 Dizajn interijera u rukama amatera
16:42 Stadion
17:40 Dobre namjere
18:25 Sve će biti dobro
19:10 Ljubav u zaleđu
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Profesora engleskog, film
22:30 Cesarica - hit godine
22:35 Ljubimac publike
23:30 Seks i grad
00:00 Završni udarac, serija
00:45 Vezani i obvezani film

SRIJEDA 17.5.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik
10:17 Ictrap
11:17 Eko zona
11:42 Cesarica - hit godine
11:44 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka
13:21 Pustinje svijeta
13:53 Bonton

14:00 Kod doktora
14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
16:43 TV kalendar
18:05 Bonton
18:08 Cesarica - hit godine
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Potrošački kod
20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese
22:00 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:13 Vijesti iz kulture
23:21 Cesarica - hit godine
23:25 Ictrap
01:15 Zakon i red
02:00 Boja strasti
03:30 Gorski liječnik
04:20 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije
07:10 Danica i vučica na buvljaku
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Hej Dag
07:30 Lein kutak
07:36 TV vrtić: Teško i lako
07:47 Žak i Kvak
08:01 Dinoslavci
08:07 Ručice čarobnice
08:13 Volim životinje: Pura
08:20 Laboratorij na kraju svemira: Lava lampa
09:02 U središtu života
09:30 Školski sat
10:15 Navrh jezika
11:05 Luka i prijatelj
12:28 Veliki preporod britanskog vrta

13:28 Cesarica - hit godine
13:35 Lutke dječjeg lica, film
15:10 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:42 Nova Europa Michaela Palina: Istočni užitek
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu
19:50 Košarka, PH: finale
21:50 Crveni ugao, film
23:50 Cesarica - hit godine
23:55 Seks i grad

ČETVRTAK 18.5.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik
11:14 Pisme, bande, ljudi
11:45 TV Kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:15 Pustinje svijeta
13:51 Kod doktora
14:35 Jezik za svakoga
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:08 Cesarica - hit godine
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Šifra, kviz

20:55 Hrvatska moj izbor
21:20 City Folk 2016.
21:50 Otvoreno
22:42 Dnevnik 3
23:03 Vijesti iz kulture
23:15 Romano Bolković
00:00 Istrage gospođice Fisher
00:55 Zakon i red
01:40 Boja strasti
03:10 Gorski liječnik
04:00 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:04 Nestašne životinje
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Hej Dag
07:31 Ninin kutak za male
07:37 TV vrtić: Snaga
09:02 U središtu života
10:00 Šareni vremeplov
10:15 Prvak, film
10:30 Gem, set, meč
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki vrta
13:40 Lead With Your Heart, kanadski film
15:10 Dizajn interijera u rukama amatera
16:42 Nova Europa Michaela Palina: Divlji istok
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu, serija
19:45 Glazbeni spotovi
20:00 Planet Zemlja II - Making of
21:00 Lawrence od Arabije, film
00:45 Seks i grad
01:15 Završni udarac, serija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizijske Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjedok* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 MHz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijске usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

Odmor na rijeci

Na obali Dunava

Gradovi koji imaju obalu rijeke u ogromnoj su prednosti jer ogromne su i mogućnosti koje ona nudi. Generalno, voda je izvor ugodne energije i uz razne aktivnosti koje nudi, pruža vidove zabave i opuštanja ljudima svih uzrasta. Tu se, naravno, uz rijeke, računaju i kanali, jezera, ribnjaci. Ono što je važno za boravak u prirodi jeste obala, a Vojvodina i cijela regija imaju tu sreću da čine područje s dovoljnim brojem obala za sve.

Raj za zaljubljenike u ležanje

Bilo da u društvu s kojim volite boraviti u prirodi imate strastvene ribolovce, bilo da je ljeto, pa da u vodi tražite spas od vrućina, odlučite da provodite dane ili cijele vikende na nekoj od obala. Obale su idealne i za razne sportove kao što su odbojka, badminton i druge aktivnosti s loptom ali i bez nje. Za ovakve destinacije sigurno će odlučno glasati zaljubljenici u ležanje na deki i nerazmišljajne. Šetnja uz obalu, gledanje borova i stanovnici prirode učinit će da se osjećate kao da je jedino mjesto na planetu na kojem želite biti upravo baš ovo na kojem jeste. I u redu je da se zapitate zašto ovakve stvari ne radite češće. Radite ih od sad. Obala vas čeka.

Za ovotjedni prikaz biramo obalu Dunava, koja je dugačka i dostupna, a svuda uz obalu Dunava je moguće naći zgodna mjesta i

plaže na koje možete otići s obitelji ili prijateljima i provesti ugodan dan. Naravno, ovdje ne pričamo o boravku na čardama ili nekim komercijalnim mjestima ove rijeke. Samo obala, priroda i društvo.

Samo pravo, pa dva puta drugo lijevo

Za one koji se do sada nikada nisu odvažili na ovakav pothvat, predlažemo dio Dunava u blizini bezdanske Karaule. Do tog dijela dunavske obale dolazi se kada prolazeći Bezdan, nastavite u smjeru graničnog prelaza Batina, prijeđete most na izlazu iz sela i nastavite pravo, do drugog skretanja desno koje se nalazi stotinjak metara prije početka mosta koji vodi na spomenuti granični prijelaz. Čim skrenete s glavne ceste, ubrzo ćete, s vaše lijeve strane primijetiti malu pješčanu plažicu koja se ugnijezdila u malom rukavcu. Prvi izbor može biti upravo taj dio obale ili možete zagolicati nestrpljenje i produžiti još malo naprijed, gdje će vam se ubrzo otvoriti još jedan kratak puteljak na lijevo i otkriti bogatstvo i čar ovog dijela obale.

Ukoliko je ideja zagrijana, prstići svrbe na pokret, a i vrijeme je na vašoj strani, pa je pred vama cijeli vikend. Spakirajte i šator jer je upravo obala rijeke idealno mjesto za provesti noć na otvorenom. Najljepše se stvari događaju kad su nam jedini svjedoci zvijezde i veliko nebo iznad nas. Dobre vibracije prepustite rijeci.

Smuđ u foliji

Vrijeme, način pripreme i okus su od velike važnosti kada donosimo odluku o hrani koju ćemo pripremati u prirodi. Vodimo računa o tome da sama priprema ne iziskuje mnogo vremena, te da nam neće trebati mnogo aparature. Uzimajući u obzir sve, riba pripremljena u foliji je idealan izbor.

Potrebno: Smuđ, zlatna mješavina povrća, češnjak, gljive, malo slanine i soli po ukusu.

Postupak: Veći dio pripreme ovog jela potrebno je uraditi kod kuće. Smuđa dobro usoliti i ostaviti sa strane. Povrće pirjati da omekša. Pred kraj pirjanja dodati gljive i slaninu. U ovom dijelu pripreme dodati češnjak, ali njega možete dodati prilikom

samog punjenja smuđa. Pripremljenu i propirjanu smjesu spakirati u neku plastičnu posudu zgodnu za transport. Spakirati aluminijsku foliju, smuđa, smjesu za filovanje i pravac priroda.

Kada izaberete ložište i pripremite vatru, napunite unutrašnjost smuđa pripremljenim filom, te ga umotajte u alu foliju. Vrijeme pečenja prilagodite veličini smuđa. Prosječno vrijeme potrebno za smuđa veličine 2 kg je po 10 minuta sa svake strane. Većem smuđu nije potrebno više od 20 minuta sa svake strane.

Što se tiče vatre, pokupiti grane i drveće u okolici, napraviti rupu u pijesku i u njoj založiti prikupljena drva. Kada se vatra razgori i ostane samo žar, vrijeme je da stavite pripremljenog smuđa. Ne zaboravite da kada završite boravak u prirodi, ugasi te vatru i zatrpate ostatke vatre pijeskom.

Savjet: Slobodno potrošite cijelu aluminijsku foliju prilikom umotavanja smuđa da ne bi došlo do pucanja tankog sloja folije prilikom pečenja. Ukoliko vam prilikom razmotavanja folije koža smuđa ostane na foliji, znajte da to tako ide. Uz ovako pripremljenog smuđa dobro ide i kuhani krumpir, čaša bijelog vina, a obavezno je uživanje.

Napomena: Umjesto zlatne mješavine možete koristiti neki drugi miks povrća, ali gledajte da budu zastupljeni kukuruz, grašak i mrkva. Količina povrća ovisi od veličine smuđa.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže «Hrvatska riječ» svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBRS 22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35355000000200292421

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU «Hrvatska riječ»,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON

ZA DETALJNIJE INFORMACIJE

+381(24) 66 55 44

DEŽURSTVO 0-24 SATA

**HGU
FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA**

KONCERT

**VELIKA VIJEĆNICA
GRADSKJE KUĆE
SUBOTICA**

17.V. 2017

u 20.00 h

Ulaznica: 250 dinara

Ulaznice u preprodaji na telefon 063 80 87 836